

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:
<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

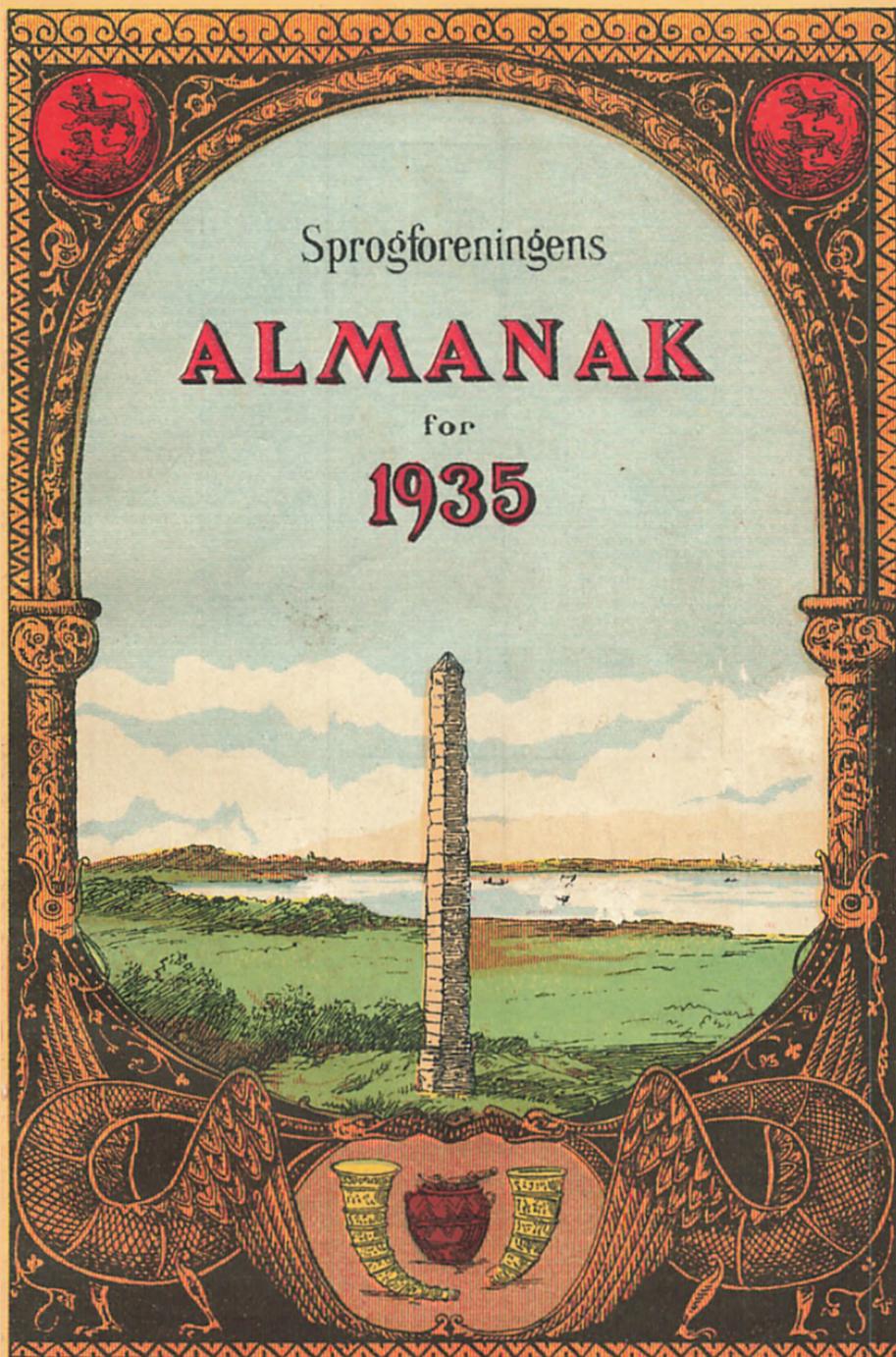
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Sprogforeningens
ALMANAK
for
1935

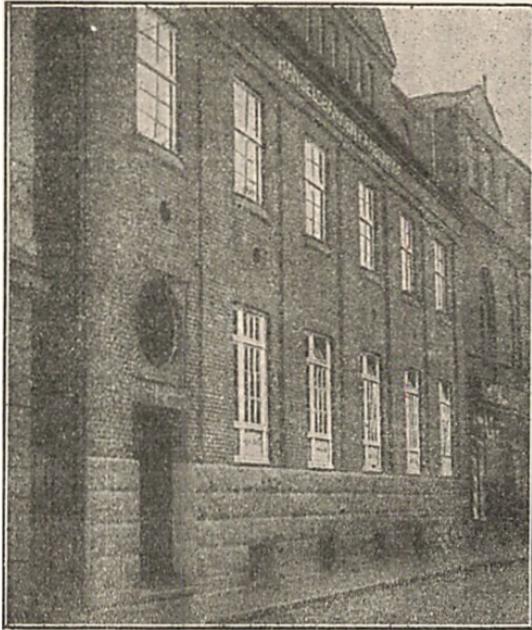

Udgivet af Sprogforeningen

A/S N. F. Rom's Bog- & Stenrykkeri København.

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskernes Bibliotek

Handelsbanken

Aabenraa

Filial af Aktieselskabet Københavns Handelsbank
— Stiftet 1878 —

Kontortid: 9—12 og 2—4. Lørdag 9—1

Telefoner 401—402

med Omstilling til samtlige Afdelinger.

Kontorer i

Bolderslev, Bovrup, Felsted, Hjordkær og Hellevad

og paa Aabenraa Eksportmarked

Aktiekapital og Reserver ialt 72.700.000 Kr.

tjener til Sikkerhed for Indskud.

Alle Bankforretninger udføres.

Sprogforeningens
M I n a r a k

for

• • 1935 • •

42. Aargang.

Udgivet af Sprogforeningen
under Redaktion af N. Hansen

Habenraa.
Trykt i „Sjældal's Trykkeri.

Formørkelser i Aaret 1935.

Total Maaneformørkelse den 19. Januar, synlig i Danmark. Den varer fra Kl. 14.53' til Kl. 18.41' og er total fra Kl. 16.4' til Kl. 17.31'.

Partiel Soformørkelse den 30. Juni, synlig i Danmark undtagen den sydøstligste Del. I København begynder Formørkelsen Kl. 20.50', d. v. s. kort før Solnedgang.

Planeterne i Aaret 1935.

Merkur er i Almindelighed Solen saa nær, at den ikke kan ses med blotte Øjne. Den 1. Februar, 26. Maj og 23. September er den længst øst for Solen og gaar omkring disse Dage i København ned henholdsvis 2 Timer, 2¼ Time og ¾ Time efter Solen.

Venus staar i Begyndelsen af Aaret øst for Solen. Den 30. Juni er den længst øst for Solen og gaar ved denne Tid i København ned 2 Timer efter Solen. Venus lyser stærkest den 3. August, den er i nedre Konjunktion med Solen den 8. September og lyser stærkest igen den 15. Oktober. Den 19. November er Venus længst vest for Solen og staar ved denne Tid i København op 4¼ Time før Solen.

Mars er den 6. April i Opposition med Solen. Den staar i Syd: ved Aarets Begyndelse Kl. 6, i Begyndelsen af Marts Kl. 3, i Slutningen af Marts Kl. 1, i Begyndelsen af Maj Kl. 22, i Slutningen af Juni Kl. 19, i Begyndelsen af Oktober Kl. 16 og ved Aarets Slutning Kl. 15.

Jupiter er den 10. Maj i Opposition med Solen. Den staar i Syd: i Begyndelsen af Januar Kl. 8, i Begyndelsen af Marts Kl. 5, i Slutningen af April Kl. 1, i Begyndelsen af Juni Kl. 22, i Begyndelsen af August Kl. 18, i Slutningen af September Kl. 15, i Slutningen af November Kl. 12 og ved Aarets Slutning Kl. 10.

Saturn er 31. August i Opposition med Solen. Saturn staar i Syd: ved Aarets Begyndelse Kl. 15, i Slutningen af Februar Kl. 12, i Begyndelsen af Maj Kl. 8, i Begyndelsen af Juli Kl. 4, i Begyndelsen af September Kl. 0, i Slutningen af Oktober Kl. 20 og ved Aarets Slutning Kl. 16.

Uranus og **Neptun** er ikke synlige for blotte Øjne.

Højvandet ved Vestkysten.

De for hver Dags Før- og Eftermiddag anførte Klokkeslet angiver Højvandet ved Rømø Havn. For at finde Flodtiden paa andre Punkter maa der til disse Tal lægges til ved Odden paa Rømø 10, ved Højer Sluse 40, ved Koldby 30, Ballum Sluse 15, Rejsby Sluse 20, Vester Vedsted Sluse 20, Esbjerg 30, Nordby paa Fanø 35 Minutter. Ved Sønderho maa der trækkes 5 Minutter fra.

Lavvandet indtræder $6\frac{1}{4}$ —7 Timer efter Højvandet.
Beregningerne er udførte af Thade Petersen i Haderslev.

Flodhøjden.

Forskellen i Vandstand ved Ebbe og Flod kaldes Flodhøjden. Den er størst ved Springflod og mindst ved Slapflod. Springflodens Højde kender man ret nøje for de Steders Vedkommende, hvor der gennem lange Tider er foretaget nøjagtige Vandstandsagttagelser. Paa andre Punkter kender man den ikke med absolut Nøjagtighed men kan dog nok ad andre Veje bestemme den tilnærmelsesvis. Et saadant Punkt er Rømø Havn, der er Støttepunkt for vore Højvandsangivelser paa alle andre Punkter af Nordslesvigs Vestkyst. De tyske officielle »Gezeiten-tafeln« sætter her Flodhøjden ved Springflod til 1 m 80 cm ligesom i Listerdyb og ved List. Det er vist ikke meget afvigende fra Virkeligheden. Nogen stor Flodhøjde er det vel ikke men dog nok til, at selv en meget velvoksen Mand kan »staa lige op og drikke« i det, og at det vilde gaa de fleste over Hovedet. Hvor Flodbølgen derimod løber ind ad smalle Løb, især hvor de indsnævres indad, eller løber op paa Vadder, hæver den sig en Del. Ved Munkmarsk er Flodhøjden 1 m 90 cm, ved Højersløse endog 2 m 30 cm. Dette sidste Tal hviler vistnok paa mangeaarige Maalinger ved Hjælp af en selvregistrerende Flodmaaler. Muligvis er det dog nu knap saa højt, da Dæmningen til Sild afskærer Vandtilførslen sydfra. Grunden til, at Flodhøjden ved Højer er saa stor, maa vel nok først og fremmest søges i, at Flodbølgen her i det brede Vaddebaelte foran Kysten har et saa jævnt opadskraanende Plan at løbe op paa. Det samme er Tilfældet langs hele Kysten nordpaa, saaledes at der ogsaa her tør regnes med større Flodhøjde end uden for Øerne. Men da Flodhøjden i det hele tager af nordpaa, — ved Esbjerg er den f. Eks. kun 1 m 50 — vil den her være noget lavere end ved Højer. Men imellem 2 m 40 cm og 1 m 50 cm maa den paa hele denne Strækning ligge ved Springflod, mens den ved Slapflod vil ligge ca. 10 cm lavere. Men saa ved vi jo nok, at Vinden kan gøre Kaal paa alle vore Beregninger, baade til den ene og den anden Side.

Som en Mærkelighed, der vil indtræffe meget sjælden, skal nævnes, at Morgenfloden den 24. Januar vil indtræffe et Minut tidligere end Eftermiddagsfloden den 23. Da det findes i alle tyske, men hverken i de hollandske, franske eller engelske Beregninger (med Undtagelse af Greenock i Skotland), skyldes det maaske et særlig tysk — nøjagtigere eller mindre nøjagtigt — Beregningsforhold.

Thade Petersen.

Januar 1935

O.C.N.

Glugmaaned. 31 Dage

Se Anm. 35.
Høivande

1. Uge. **Kristi Omskærelse.** Luk. 2, 21.

2. Række: Matth. 6, 5—13.

		O.		Fm.	Em.	
Ti.	1	Nytaar	4 43	Solen nærmest Jorden Sol. op 8. 42' n. 15. 45' Tusmørket varer 52' ☉ n. M. 6. 20'	10,07	22,48
O.	2	Abel	6 9		11,22	23,55
T.	3	Enoch	7 28		—	12,28
F.	4	Methusalem	8 29		0,55	1,30
L.	5	Simeon	N.		1,51	14,26

2. Uge. **Da Herodes var død.** Matth. 2, 19 til Enden.

2. Række, Matth. 2, 13—18.

S.	6	H. 3 Konger	17 41	☾ n. Jorden	2,44 15,21
M.	7	Knud Hertug	19 20		3,35 16,14
Ti.	8	Erhardt	20 55	Sol. op 8. 38' n. 15. 55' Tusmørket varer 51'	4,26 17,04
O.	9	Julianus	22 27		5,13 17,51
T.	10	Paul Eremit	23 56		5,59 18,34
F.	11	Hyginus	—		6,41 19,15
L.	12	Reinhold	1 24	☽ f. Kv. 21. 55'	7,23 19,58

3. Uge. **Da Jesus var 12 Aar gammel.** Luk. 2, 42 til Enden.

2. Række, Mark. 10, 13—16.

S.	13	1.S.a.h.3.Kong.	2 50	Marie. Hilarius	8,10 20,43	
M.	14	Felix	4 14		9,12 21,52	
Ti.	15	Maurus	5 31	Sol. op 8. 32' n. 16. 7' Tusmørke varer 50'	10,27 23,08	
O.	16	Marcellus	6 37		11,46	—
T.	17	Antonius	7 26		0,17 12,56	
F.	18	Vilh. Marie	8 1	Prisca	1,15 13,51	
L.	19	Pontianus	8 25	☉ f. M. 16. 44' Maaneformørkelse	2,05 14,39	

4. Uge. **Brylluppet i Kana.** Johs.2, 1-11, 2.Række: Luk. 19, 1-10

			O.		
S.	20	2.S.e.h.3Kong.	17 24	Fab. og Sebastian	2,48 15,22
M.	21	Agnes	18 40	☾ fjernest Jorden	3,28 16,01
Ti.	22	Vincentius	19 54	Sol. op 8. 22' n. 16. 21' Tusmørket varer 48'	4,03 16,36
O.	23	Emerentius	21 7		4,36 17,08
T.	24	Timotheus	22 21		5,07 17,38
F.	25	Pauli Omv.	23 36		5,38 18,08
L.	26	Polycarpus	—		6,11 18,38

5. Uge. **Jesus gik ned af Bjerget.** Matth. 8, 1—13.

2. Række, Luk. 17, 5—10.

			O.		
S.	27	3.S.e.h.3Kong.	0 55	Chrysostomus	6,44 19,10
M.	28	Frederik 6 Fød	2 17	☾ s. Kv. 20. 59'	7,19 19,44
Ti.	29	Chr. 7. Fødsel	3 42	Carolus Magnus	8,06 20,34
				Valerius	
				Adelgunde	
O.	30	Lovise	5 3	Sol. op 8. 11' n. 16. 35' Tusmørket varer 47'	9,08 21,45
T.	31	Vigilius	6 12		10,33 23,09

Februar 1935

O. C. N.

Blidemaaned. 28 Dage

Se Anm. 3. S.
Højvande

		O.		Fm.	Em.
F.	1	Brigida	7 1	Merk. størst ostl. Elong.	— 12,00
L.	2	Kyndelmisse	7 34		0,28 13,12

6. Uge. **Jesus traadte i Skibet.** Matth. 8, 23—27.

2. Række, Matth. 14, 22—33.

		N.		
S.	3	4.S.e.h.3Kong.	16 39	{ Blasius ☉ n. M. 17. 27'
M.	4	Veronica	18 19	{ ☽ nærmest Jorden
Ti.	5	Agathe	19 56	{ Sol. op 7. 58' n. 16. 50'
O.	6	Dorothea	21 30	{ Tusmørket varer 45'
T.	7	Richard	23 1	
F.	8	Corintha		
L.	9	Apollonia	0 31	

7. Uge. **Klinten iblandt Hveden.** Matth. 13, 24—30.

2. Række, Matth. 13, 44—52.

S.	10	5.S.e.h.3Kong.	1 59	{ Scholastica	6,58 19,22
M.	11	Euphrosyne	3 20	{ ☽ f. Kv. 10. 25'	7,37 20,00
Ti.	12	Eulalia	4 30		8,29 21,05
O.	13	Benignus	5 25	{ Sol. op 7. 43' n. 17. 6'	9,50 22,25
T.	14	Valentinus	6 4	{ Tusmørket varer 44'	11,16 23,46
F.	15	Faustinus	6 31		— 12,33
L.	16	Juliane	6 49		0,53 13,34

8. Uge. **Arbejderne i Vingaarden.** Matth. 20, 1—16.

2. Række, Matth. 25, 14—30.

S.	17	Septuagesima	7 3	{ Findanus	1,45 14,22
M.	18	Juliane Soph.	7 13	{ Concordia	
Ti.	19	Ammon	0.	{ ☉ f. M. 12. 17'	2,28 15,01
O.	20	Eucharias	20 9	{ ☽ fjernest Jorden	3,05 15,36
T.	21	Samuel	21 24	{ Sol. op 7. 27' n. 17. 21'	3,98 16,07
F.	22	Peders Stol	22 41	{ Tusmørket varer 43'	4,10 16,37
L.	23	Papias	—		4,41 17,06
					5,10 17,84

9. Uge. **De fire Slags Sædejord.** Luk. 8, 4—15.

2. Række, Mark. 4. 26—32.

S.	24	Sexagesima	0 0	{ Matthias	5,42 18,01
M.	25	Victorinus	1 22		6,14 18,31
Ti.	26	Inger	2 43	{ ☽ s. Kv. 11. 14'	6,48 19,07
O.	27	Leander	3 55	{ Sol. op 7. 10' n. 17. 36'	7,33 19,56
T.	28	Øllegaard	4 52	{ Tusmørket varer 42'	8,38 21,12

Marts 1935		D. & N.	Tordmaaned. 31. Dage.	Se Anm. 3.S. Højvande.
		O.		Fm. Em.
F.	1 Albinus	5 31		10,08 22,45
L.	2 Simplicius	5 57		11,42 —
10. Uge. Kristi Daab , Matth. 3, 13 til Enden.				
2. Række: Luk. 18, 31 til Enden.				
S.	3 Fastelavn	6 15	Quinquagesima. Esto Kunigunde mihi	0,10 12,58
M.	4 Adrianus	6 28	☿ nærmest Jorden	1,18 14,01
Ti.	5 Hvide Tirsd.	N.	Neptun i Opp. m. Solen	
			Theophil. ☉ n. M. 3. 40'	2,14 14,53
O.	6 Aske Onsdag	20 26	☾	
T.	7 Perpetua	22 0	☾	
F.	8 Beata	23 32	Sol. op 6. 53' n. 17. 51'	3,02 15,37
L.	9 40 Riddere	—	Tusmørket varer 42'	3,45 16 19
				4,29 17,00
				5,10 17,37
11. Uge. Jesus fristes af Djævelen , Matth. 4, 1—11.				
2' Række, Luk. 22, 24—32.				
S.	10 1. S. i Fasten	0 59	Quadragesima. Invocav. Ædel	5,51 18,12
M.	11 Kronpr. Fred.	2 16	Thala	6,30 18,46
Ti.	12 Gregorius	3 18	☽ f. Kv. 1. 30'	7,19 19,28
O.	13 Tamperdag.	4 3	Macedonius	
T.	14 Eutychius	4 34	Sol. op 6. 35' n. 18. 5'	8,05 20,29
F.	15 Zacharias	4 55	Tusmørket varer 42'	9,20 21,52
L.	16 Gudmund	5 10	Merk. størst vestl. Elong.	10,48 23,16
				— 12,06
12. Uge. Den kananæiske Kvinde , Matth. 15, 21—28.				
2. Række. Mark. 9, 17—29.				
S.	17 2. S. i Fasten	5 22	Reminiscere. Gertrud	0,24 13,06
M.	18 Alexander	5 31	☿ fjernest Jorden	1,17 13,52
Ti.	19 Joseph	5 39	☉ f. M. 6. 31'	1,59 14,30
O.	20 Gordius.	5 48	Sol. op 6. 17' n. 18. 20'	2,35 15,04
			Tusmørket varer 42'	
T.	21 Benedictus	O.	Jævndøgn	3,07 15,35
F.	22 Paulus	21 48		3,38 16,04
L.	23 Fidelis	23 9		4,10 16,31
13. Uge. Jesus drev en Djævel ud , Luk. 11. 14—28.				
2. Række. Joh. 8, 42—51.				
S.	24 3. S. i Fasten	—	Oculi. Ulrica	4,43 17,01
M.	25 Mariæ Bebud.	0 29		5,18 17,34
Ti.	26 Gabriel	1 43	☿ s. Kv. 21. 51'	5,53 18,19
O.	27 Kastor	2 44	Sol. op 5. 58' n. 18. 34'	6,33 18,47
T.	28 Eustachius	3 28	Tusmørket varer 42'	7,20 19,39
F.	29 Jonas	3 58		8,28 20,59
L.	30 Qvirinus	4 18		10,01 22,33
14. Uge. Jesus bespisser 5000 Mand , Joh. 6, 1—15.				
2. Række. Joh. 6, 35—51.				
S.	31 Midfaste	4 33	Lætare. Frederik 5 Føds. Balbina	11,28 23,57

April 1935

O.C.N.

Faaremaaned. 30 Dage.

Se Anm. J.S.
Højvande

		0		Fm.	Em.
M.	1	Hugo	4 46	☾ nærmest Jorden	— 12,42
Ti.	2	Theophilus	4 56	☀ n. M. 13. 11'	0,58 13,38
O.	3	Nicætas	N.	Sol. op 5. 40' n. 18. 48'	1,50 14,26
T.	4	Ambrosius	20 56	Tusmørket varer 43'	2,37 15,10
F.	5	Irene	22 28		3,21 15,51
L.	6	Sixtus	23 52	Mars i Opp. m. Solen	4,04 16,30

15. Uge. **Gabriel Engel udsendes.** Luk. 1, 26—38.

2. Række, Luk. 1, 46—56.

S.	7	5. S. i Fasten	—	Indica. Egesippus	4,46 17,07
M.	8	Chr. 9. Fødsel.	1 3	Janus	5,28 17,45
Ti.	9	Procopius	1 56	☽ f. Kv. 18. 42'	6,08 18,21
O.	10	Ezechiel	2 33	Sol. op 5. 22' n. 19. 2'	6,52 19,04
T.	11	Leo	2 58	Tusmørket varer 44'	7,41 20,00
F.	12	Julius	3 16		8,49 21,15
L.	13	Justinus	3 29	☾ fjernest Jorden	10,11 22,38

16. Uge. **Jesu Indtog i Jerusalem.** Matth. 21, 1—9.

2. Række. Mark. 14, 3—9.

S.	14	Palmesøndag	3 39	Tiburtius	11,26 23,45
M.	15	Chr. 5. Fødsel.	3 48	Olympia	— 12,25
Ti.	16	Mariane	3 56	Sol. op 5. 5' n. 19. 16'	0,37 13,12
O.	17	Anicetus	4 5	Tusmørket varer 46'	1,21 13,51
T.	18	Skærtorsdag	4 15	Eleutherius	1,57 14,25
F.	19	Langfredag	0.	☀ f. M. 22. 10'	2,32 14,56
L.	20	Sulpicius	22 15	Daniel	3,08 15,28

17. Uge. **Kristi Opstandelse.** Mark. 16, 1—7.

2. Række: Matth. 28, 1—8.

S.	21	Paaskedag	23 33	Florentius	3,44 16,03
M.	22	2. Paaskedag	—	Cajus	4,21 16,38
Ti.	23	Georgius	0 38	Sol. op 4. 48' n. 19. 30'	4,58 17,14
O.	24	Albertus	1 26	Tusmørket varer 47'	5,41 17,53
T.	25	Flyttedag	2 0	Markus Evangelist	6,27 18,37
F.	26	Cletus	2 22	☾ s. Kv. 5. 21'	7,19 19,33
L.	27	Charl. Amalie	2 38	Ananias	8,24 20,52

18. Uge. **Jesus kom ind ad lukte Døre.** Johs. 20, 19 til Enden.

2. Række: Johs. 21, 15—19.

S.	28	1. S. e. Paaské	2 51	Quasimodo. Vitalis	9,49 22,18
M.	29	Peter Martyr	3 3	☾ nærmest Jorden	11,10 23,33
Ti.	30	Severus	3 14		— 12,17

Maj 1935		O.C.N	Majmaan. 31 Dage	SeAnm. 3.5 Højeande
		O.	Voldermisse	Fm. Em.
O.	1 Philip og Jakob	3 25	Sol. op 4. 32' n. 19. 43'	0,33 13,12
			Tusmørket varer 49'	1,25 14,01
T.	2 Athanasius	N.	☉ n. M. 22. 36'	
F.	3 Korsmisse	21 23		2,13 14,43
L.	4 Florian	22 42		2,58 15,23
19. Uge. Jesus er en god Hyrde. Joh. 10, 11—16.				
2. Række: Joh. 10, 22—30.				
S.	5 2. S. e. Paaske	23 44	Misericordia Domini	3,43 16,03
			Gothard	
M.	6 Joh. a. Port.	—	De lyse Nætter begynd.	4,28 16,41
Ti.	7 Flavia	0 28		5,10 17,18
O.	8 Stanislaus	0 58	Sol. op 4. 17' n. 19. 57'	5,52 17,57
T.	9 Caspar	1 19	Tusmørket varer 52'	6,31 18,37
F.	10 Gordianus	1 34	☽ f. Kv. 12. 54'	7,14 19,26
			Jupiter i Opp. m. Solen	
L.	11 Mamertus	1 46	☾ fjernest Jorden	8,12 20,30
20. Uge. Kristi Bortgang til Faderen. Joh. 16, 16—22.				
2. Række: Joh. 14, 1—11.				
S.	12 3. S. e. Paaske	1 55	Jubilate. Pancratius	9,18 21,39
M.	13 Ingenuus	2 4		10,27 22,48
Ti.	14 Kristian	2 13		11,80 23,47
O.	15 Sophie	2 22	Sol. op 4. 3' n. 20. 10'	— 12,23
T.	16 Sara	2 31	Tusmørket varer 55'	0,36 13,17
F.	17 Bededag	2 49	Bruno	1,22 13,47
L.	18 Erik	3 10	☉ f. M. 10. 57'	2,04 14,24
21. Uge. Den Helligaands Sendelse, Joh. 16, 5—15.				
2. Række, Joh. 8, 28—36.				
		O.	Cantate. Potentiana	2,42 14,59
S.	19 4. S. e. Paaske	22 28		3,21 15,36
M.	20 Angelica	23 23		4,04 16,17
Ti.	21 Helene	—	Sol. op 3. 51' n. 20. 22'	4,50 17,02
O.	22 Castus	0 1	Tusmørket varer 59'	5,36 17,49
T.	23 Desiderius	0 27		6,24 18,36
F.	24 Esther	0 45	☾ s. Kv. 10. 44'	7,15 19,29
L.	25 Urbanus	0 59	☾ nærmest Jorden	
22. Uge. Beder i Jesu Navn. Joh. 16, 23—28.				
2. Række, Joh. 17, 1—11.				
S.	26 5. S. e. Paaske	1 10	Rogate. Beda	8,13 20,31
M.	27 Lucian	1 21	Merk. størst østl. Elong.	9,22 21,47
Ti.	28 Vilhelm	1 33		10,89 23,03
O.	29 Maximinus	1 46	Sol. op 3. 41' n. 20. 33'	11,44 —
			Tusmørket varer 63'	
T.	30 Kr. Himmelf.	2 4	Vigand	0,06 12,42
F.	31 Petronella	2 28		1,04 13,35

Juni 1935

D.C.M

Skærsommer. 30 Dage

Se Anm. 3.S.
Højvande

		N.				Fm.	Em.
L	1 Nikomedes	21	30	⊕	n. M. 8. 52'	1,57	14,21

23. Uge. **Naar Træsteren kommer.** Joh. 15, 26 til Enden
og 16, 1—4. 2. Række, Joh. 17, 20 til Enden.

S.	2 G. S. e. Paaske	22	22	Exandi.	Marcellinus	2,44	15,02
M.	3 Erasmus	22	57	Frederik 8	Fødsel	3,31	16,43
Ti.	4 Optatus	23	22	Bonifacius		4,15	16,23
O.	5 Grundlovsdag	23	39	Sol. op 3. 34'	n. 20. 43'	4,57	17,02
T.	6 Norbertus	23	52	Tusmørket varer 66'		5,30	17,37
F.	7 Jeremias	—	—			6,14	18,15
L.	8 Medardus	0	3	☾	fjærnest Jorden	6,43	18,57

24. Uge. **Hvo mig elsker.** Joh. 14, 23 til Enden
2. Række, Joh. 14, 15—21.

S.	9 Pinsedag	2	12	Primus		7,34	19,43
M.	10 2. Pinsedag	0	20	☽	f. Kv. 6. 49'	8,20	20,35
Ti.	11 Barnab. Apost	0	29	Onuphrius		9,16	21,38
O.	12 Tamperdag	0	40	Basilius		10,18	22,42
T.	13 Cyrillus	0	53	Sol. op 3. 29'	n. 20. 50'	11,20	23,46
F.	14 Rufinus	1	11	Tusmørket varer 59'		—	12,07
L.	15 Valdemarsdag	1	38	Vitus		0,45	18,08

25. Uge. **Kristus og Nikodemus.** Joh. 3, 1—15.
2. Række, Matth. 28, 18 til Enden.

S.	16 Trinitatis	2	20	Tycho		1,36	13,56
M.	17 Botolphus	0	—	⊕	f. M. 21. 20'	2,24	14,41
Ti.	18 Leontius	22	30	Sol. op 3. 28'	n. 20. 54'	3,11	15,25
O.	19 Gervasius	22	51	Tusmørket varer 70'		4,00	16,10
T.	20 Silverius	23	6	☾	nærnest Jorden	4,48	16,57
F.	21 Albanus	23	18			5,34	17,44
L.	22 10,000 Mart	23	29	Solhverv, længste Dag		6,20	18,29

26. Uge. **Den rige Mand.** Luk. 16, 19 til Enden.
2. Række: Luk. 12, 13—21.

S.	23 1.S.e.Trinitat.	23	41	Paulinus		7,07	19,16
M.	24 St. Hansdag	23	54	☾	s. Kv. 15. 21'	7,55	20,05
Ti.	25 Prosper	—	—	Sol. op 3. 29'	n. 20. 55'	8,46	21,10
O.	26 Pelagius	0	9	Tusmørket varer 70'		9,54	22,26
T.	27 Sovere	0	31			11,00	23,42
F.	28 Caroline Am.	1	0	Elconora		—	12,17
L.	29 Petrus Paulus	1	43			0,46	13,14

27. Uge. **Den store Nadvere.** Luk. 14, 16—24.
2. Række: Luk. 14, 25 til Enden.

S.	30 2.S.e.Trinitat.	2	40	Lucina		1,43	14,04
				⊕	n. M. 20. 45'		
				Venus størst østl. Elong.			
				Solførmørkelse			

Juli 1935

Ⓓ.Ⓒ.⒩

Ormemaaned. 31 Dage

Se Anm. 3.S.
Højvande

		N.		Fm.	Em
M.	1	Theobaldus	21	26	2,35 14,48
Ti.	2	Mariæ Besøg.	21	45	3,20 15,30
O.	3	Cornelius	21	59	4,01 16,08
T.	4	Ulricus	22	10	Solen fjernest Jorden 4,38 16,44
F.	5	Anshelmus	22	20	5,10 17,19
L.	6	Dion	22	28	☾ fjernest Jorden 5,45 17,51

28. Uge. Det fortabte Faar. Luk. 15, 1—10.

2. Række: Luk. 15, 11 til Enden.

S.	7	3.S.e.Trinitat.	22	37	Lovise Augusta 6,19 18,25
M.	8	Kjeld	22	47	Villebaldus 6,55 19,03
Ti.	9	Sostrata	22	58	☽ f. Kv. 23. 28' 7,32 19,44
O.	10	Vilhm. Carolino	23	14	Sol. op 3. 41' n. 20. 48' 8,10 20,30
T.	11	Josva	23	36	Tusmørket varer 65' 9,02 21,34
F.	12	Henrik	—	—	10,08 22,50
L.	13	Margarethe	0	10	11,19 —

29. Uge. Værer barmhjertige. Luk. 6, 36—42.

2. Række: Matth. 5, 43 til Enden.

S.	14	4.S.e.Trinitat.	1	1	Bonaventura 0,05 12,34
M.	15	Apostl. Deling	2	13	Merk. størst vestl. Elong 1,11 13,31
Ti.	16	Susanne	0.	—	☺ f. M. 6. 0' 2,08 14,23
O.	17	Alexius	21	12	Sol. op 3. 51' n. 20. 40' 3,00 15,12
T.	18	Arnolphus	21	26	Tusmørket varer 62' 3,50 16,01
F.	19	Justa	21	38	☾ nærmest Jorden. 4,38 16,48
L.	20	Elias	21	49	5,24 17,31

30. Uge. Jesus lærer af Skibet. Luk. 5, 1—11.

2. Række: Matth. 16, 13—26.

S.	21	5.S.e.Trinitat.	22	2	Evenus 6,07 18,13
M.	22	Maria Magdal	22	16	☾ s. Kv. 20. 42' 6,47 18,35
Ti.	23	Apollinaris	22	36	Hundredagene begynder 7,25 19,38
O.	24	Christina	23	3	Sol. op 4. 2' n. 20. 29' 8,10 20,35
T.	25	Jacobus	23	41	Tusmørket varer 58' 9,12 21,49
F.	26	Anna	—	—	10,29 23,15
L.	27	Martha	0	32	11,49 —

31. Uge. Farisæernes Retfærdighed. Matth. 5, 20—26

2. Række: Matth. 19, 16—26.

S.	28	6.S.e.Trinitat.	1	38	Aurelius 0,30 12,54
M.	29	Oluf	2	52	1,33 13,48
Ti.	30	Abdon	N.	—	☺ n. M. 10. 32' 2,24 14,33
O.	31	Germanus	20	19	Sol. op 4. 14' n. 20. 17' 3,07 15,12
					Tusmørket varer 55'

August 1935		O.C.N.	Høstmaaned 31 Dage	Se Anm. J.S. Højbande	
		N.		Fm.	Em.
T.	1 Peders Fængs.	20 29		3,45	15,48
F.	2 Hannibal	20 38	☾ fjernest Jorden	4,19	16,21
L.	3 Nikodemus	20 46	Venus lyser stærkest	4,51	16,53
32. Uge. Jesus bespisser 4000 Mand. Mark. 8, 1—9.					
2. Række: Matth. 10, 24—31.					
S.	4 7.S.e.Trinitat.	20 55	Dominicus	5,21	17,24
M.	5 Osvaldus	21 6		6,51	17,54
Ti.	6 Kristi Forklar.	21 19	☉ f. Kv. 14. 23' Sol. op 4. 26' n. 20. 3' Tusmørket varer 52'	6,19	18,26
O.	7 Donatus	21 38		6,50	19,02
T.	8 Ruth	22 5	De lyse Nætter ender	7,22	19,43
F.	9 Romanus	22 47		8,07	20,40
L.	10 Laurentius	23 47		9,16	22,07
33. Uge. De falske Profeter. Matth. 7, 15—21.					
2. Række: Matth. 7, 22 til Enden.					
S.	11 8.S.e.Trinitat.	—	Herman	10,42	23,36
M.	12 Clara	1 7		—	12,00
Ti.	13 Hippolytus	2 40	☉ f. M. 13. 44' Sol. op 4. 40' n. 19. 48' Tusmørket varer 47'	0,49	13,09
O.	14 Eusebius	4 18		☾ nærmest Jorden	1,52
T.	15 Mariæ Himlf.	0.		2,45	14,55
F.	16 Rochus	19 57		3,33	15,42
L.	17 Anastatius	20 9		4,19	16,27
34. Uge. Den utro Husføged. Luk. 16, 1—9.					
2. Række: Luk. 12, 32—48.					
S.	18 9.S.e.Trinitat.	20 24	Agapetus	5,03	17,10
M.	19 Sebaldus	20 42		5,44	17,53
Ti.	20 Bernhard	21 6	☾ s. Kv. 4. 17' Sol. op 4. 53' n. 19. 31' Tusmørket varer 47'	6,21	18,33
O.	21 Salomon	21 41		6,57	19,14
T.	22 Symphorian	22 29		7,37	20,05
F.	23 Zachæus	23 30		8,39	21,26
L.	24 Sophie Fr.	—	Bartholomæus sundedagene ender	10,00	22,55
35. Uge. Jesus græder over Jerusalem. Luk. 19, 41 til Enden.					
2. Række: Matth. 11, 16—24.					
S.	25 10.S.e.Trinitat.	0 41	Ludvig	11,26	—
M.	26 Irenæus	1 58		0,15	12,36
Ti.	27 Gebhardus	3 12	Augustinus Sol. ap 5. 7' n. 19. 14' Tusmørket varer 45'	1,17	13,29
O.	28 Lovise	4 27		☉ n. M. 2. 0'	2,05
T.	29 Johs. Halsh.	N.	☾ fjernest Jorden	2,44	14,48
F.	30 Benjamin	18 57		3,19	15,22
L.	31 Bertha	9 5	Saturn i Opp. m. Solen	3,51	15,53

September 1935

D.C.N

Fiskemaaned. 30 Dage

Se Anm 3.S.
Højvande

36. Uge. **Farlsæeren og Tolderen.** Luk. 18, 9—14.
2. Række: Luk. 7, 36 til Enden.

		N.		F.m.	Em.
S.	1	11.S.e.Trinitat.	19 15	Ægidius	4,20 16,23
M.	2	Elisa	19 28		4,48 16,54
Ti.	3	Seraphia	19 45	Theodosia	5,14 17,23
O.	4	Juliane Maria.	20 8		Sol. op 5. 20' n. 18. 56'
T.	5	Regina.	20 42	Tusmørket varer 44'	6,15 18,30
F.	6	Magnus	21 32	☽ f. Kv. 3. 26'	6,46 19,11
L.	7	Louise.	22 42	Robert	7,32 20,15

37. Uge. **Den Døve og Stumme.** Mark. 7, 31 til Enden.
2. Række: Matth. 12, 31—42.

S.	8	12.S.e.Trinitat.	—	Mariæ Fødsel	8,46 21,43
M.	9	Gorgonius	0 6		10,17 23,14
Ti.	10	Burchardt	1 40	Sol. op 5. 34' n. 18. 38'	11,42 —
O.	11	Hillebert	3 16		Tusmørket varer 43'
T.	12	Guido	4 52	☉ f. M. 21. 18'	1,33 13,46
F.	13	Cyprianus	0.	☾ nærmest Jorden	2,26 14,35
L.	14	† Ophøjelse	18 30		3,11 15,20

38. Uge. **Samaritaneren og Leviten.** Luk. 10, 23—37.
2. Række: Matth. 20, 20—28.

S.	15	13.S.e.Trinitat.	18 47	Eskild	3,53 16,02
M.	16	Euphemia	19 9		4,34 18,44
Ti.	17	Lambertus	19 41	Christian 8 Fødsel. Titus	5,12 17,28
O.	18	Tamperdag	20 25		Sol. op 5. 47' n. 18. 20'
T.	19	Constantia	21 22	Tusmørket varer 42'	6,28 18,54
F.	20	Tobias	22 31	☾ s. Kv. 15. 23'	7,10 19,49
L.	21	Matthæus	23 46		8,13 21,07

39. Uge. **De 10 Spedalske.** Luk. 17, 11—19.
2. Række: Johs. 5, 1—15.

S.	22	14.S.e.Trinitat.	—	Mauritius	9,38 22,34
M.	23	Linus	1 2	Merk. størst østl. Elong.	11,02 23,51
Ti.	24	Tecla	2 16	Jævn døgn	— 12,08
O.	25	Cleophas	3 30	Sol. op 6. 1' n. 18. 2'	0,49 13,00
T.	26	Chr. 10. Føds.	4 42		Tusmørket varer 42'
F.	27	Cosmus	N.	Adolph	2,13 14,18
L.	28	Venceslaus	17 25	☾ fjernest Jorden	2,46 14,50
				☉ n. M. 18. 29'	

40. Uge. **Ingen kan tjene to Herrer.** Matth. 6, 24 til Enden.
2. Række: Luk. 10, 38 til Enden.

S.	29	15.S.e.Trinitat.	17 37	St. Michael	3,16 15,22
M.	30	Hieronimus	17 53		3,46 15,53

Oktober 1935

O. C. N.

Sædemaaned. 31 Dage

Se Anm 3.S.
Hejloande

		N.		Fm.	Em.
Ti.	1 Remigius	18 14	{ Sol. op 6. 14' n. 17. 43'	4,13	16,24
O.	2 Ditlev	18 44		4,40	16,56
T.	3 Mette	19 27	{ Tusmørket varer 42'	5,10	17,22
F.	4 Franciscus	20 30		5,45	18,13
L.	5 Placidus	21 46	☽ f. Kv. 14. 40'	6,24	18,59

41. Uge. Enkens Søn af Nain. Luk. 7, 11—17.

2. Række: Johs. 11, 19—45.

S.	6 16.S.s.Trinitat.	23 13	{ Frederik 7 Fødsel, Broderus	7,14	20,00
M.	7 Amalia	—		8,30	21,28
Ti.	8 Ingeborg	0 44	{ Sol. op 6. 28' n. 17. 25'	10,00	22,58
O.	9 Dionysius	2 17		11,24	—
T.	10 Gereon	3 50	{ Tusmørket varer 42'	0,10	12,26
F.	11 Fred. 4. Føds.	5 25		☾ nærmest Jorden	1,08
L.	12 Pr. Frederik	7 1	{ Maximilian ☼ f. M. 5. 39'	2,00	14,09

42. Uge. Den Vatersøttige. Luk. 14, 1—11.

2. Række: Mark. 2, 14—22.

		O.			
S.	13 17.S.s.Trinitat.	17 10	{ Angelus Hedevig	2,44	14,53
M.	14 Calixtus	17 38		3,25	15,38
Ti.	15 Flyttedag	18 18	{ Venus lyser stærkest Sol. op 6. 42' n. 17. 8'	4,05	16,23
O.	16 Gallus	19 12		4,45	17,08
T.	17 Florentinus	20 19	{ Tusmørket varer 42'	5,26	17,52
F.	18 Lukas Evangel.	21 38		6,08	18,36
L.	19 Balthasar	22 49	☾ s. Kv. 6. 36'	6,47	19,28

43. Uge. Hvis Søn er Kristus? Matth. 22, 34 til Enden.

2. Række: Johs. 15, 1—11.

S.	20 18.S.s.Trinitat.	—	{ Felicanus	7,48	20,36
M.	21 11000 Jomfruer	0 4		9,00	21,57
Ti.	22 Cordula	1 18	{ ☾ fjernest Jorden Sol. op 6. 57' n. 16. 51'	10,23	23,11
O.	23 Søren	2 30		11,28	—
T.	24 Proclus	3 42	{ Tusmørket varer 43'	0,09	12,22
F.	25 Crispinus	4 55		0,57	13,06
L.	26 Amandus	6 9		1,35	13,44

44. Uge. Den Værkbrudne. Matth. 9, 1—8.

2. Række: Joh. 1, 35 til Enden.

		N.			
S.	27 19.S.s.Trinitat.	16 0	{ Prins. Valdemar. Sem. ☼ n. M. 11. 15' Uranus i Opp. m. Solen	2,07	14,21
M.	28 Caroline	16 20		2,39	14,54
Ti.	29 Narcissus	16 48	{ Marie Soph. Frederikke Simon og Judas	3,10	15,37
O.	30 Louise Charl.	17 29		3,48	16,03
T.	31 Reform. Beg.	18 25	{ Absalon Sol. op 7. 11' n. 16. 35' Tusmørket varer 44'	4,17	16,41

November 1935

O.C.N.

Slagtemaaned. 30 Dage

Se Anm. 3.S.
Højvande

		N.		Fm.	Em.
F.	1	Alle Helgen	19 36		4,54 17,22
L.	2	Alle Sjæle	20 58	Merk. størst vestl. Elong	5,32 18,04

45. Uge. **Jesus prædiker om Salighed.** Matth. 5, 1—12.

2. Række: Matth. 5, 13—16.

S.	3	20.S.e.Trinitat.	22 25	Hubertus	6,13 18,48
M.	4	Otto	23 54	☉ f. Kv. 0. 12'	6,58 19,50
Ti.	5	Malachias	—		8,13 21,11
O.	6	Leonhardus	1 23	Sol. op 7. 26' n. 16. 19'	9,38 22,30
T.	7	Engelbrecht	2 54	Tusmørket varer 45'	10,55 23,42
F.	8	Claudius	4 26	☾ nærmest Jorden	— 12,02
L.	9	Theodor	6 0		0,41 12,58

46. Uge. **Den kongelige Mand.** Joh. 4, 46—53.

2. Række: Joh. 4, 34—42.

S.	10	21.S.e.Trinitat.	7 33	Luther	1,32 13,47
M.	11	Morten Bisp	0.	☉ f. M. 15. 42'	2,17 14,35
Ti.	12	Torkild	16 57		3,00 15,32
O.	13	Arcadius	18 0	Sol. op 7. 41' n. 16. 6'	3,43 16,09
T.	14	Frederik	19 13	Tusmørket varer 47'	4,26 16,56
F.	15	Leopold	20 31		5,06 17,38
L.	16	Othenius	21 48		5,47 18,20

47. Uge. **De 10.000 Pund.** Matth. 18, 23 til Enden.

2. Række, Matth. 18, 1—14.

S.	17	22.S.e.Trinitat.	23 3	Anianus	6,29 19,05
M.	18	Hesy chius	—	☾ s. Kv. 1. 36'	7,15 19,58
Ti.	19	Elisabeth	0 16	Venus st. vestlig Elong.	8,13 20,59
O.	20	Volkmarus	1 28	Tusmørket varer 48'	9,22 22,11
T.	21	Mariae Oftring	2 40	Sol. op 7. 55' n. 15. 55'	10,21 23,15
F.	22	Fred. Ferd.	3 54	☾ fjernest Jorden	11,32 —
L.	23	Clemens	5 9	Cecilia	0,07 12,21

48. Uge. **Skattens Mønt.** Matth. 22, 15—22.

2. Række, Mark. 12, 41 til Enden.

S.	24	23.S.e.Trinitat.	6 26	Chrysogonus	0,51 13,07
M.	25	Catharina	7 46		1,31 13,50
Ti.	26	Conradus	N.	☉ n. M. 3. 36'	2,09 14,30
O.	27	Facundus	16 18	Sol. op 8. 9' n. 15. 45'	2,46 15,11
T.	28	Soph. Magd.	17 26	Tusmørket varer 50'	3,23 15,52
F.	29	Saturninus	18 46		4,00 16,34
L.	30	Chr. 6. Føds.	20 12	Andreas	4,40 17,16

December 1935

O.C.N.

Kristmaaned. 31 Dage

Se Anm. 3. S.
Højvande

		N.		Fm.	Em.
S.	1. S. i Advent	21 40	Arnold	5,25	18,01
M.	2. Bibiana	23 8		6,12	18,47
Ti.	3. Svend	—	☉ f. Kv. 8. 28'	7,02	19,39
O.	4. Charlotte Fred.	0 36	Barbara		
			Sol. op 8. 21' n. 15. 38'	7,56	20,41
			Tusmørket varer 51'		
T.	5. Sabina	2 4	☾ nærmest Jorden	9,03	21,52
F.	6. Nikolaus	3 34		10,17	23,05
L.	7. Agathon	5 5		11,25	—

50. Uge. **Tegn i Sol og Maane.** Luk. 21, 25—36.

2. Række: Matth. 25, 1—13.

S.	8. S. i Advent	6 33	Mariæ Undfangelse	0,06	12,29
M.	9. Rudolph	7 55		1,03	13,29
Ti.	10. Judith	9 1	☉ f. M. 4. 10'	1,56	14,24
O.	11. Damasus	0	Sol. op 8. 31' n. 15. 35'	2,44	15,14
T.	12. Epimachus	18 7	Tusmørket varer 52'	3,29	16,00
F.	13. Lucia	19 26		4,12	16,43
L.	14. Crispus	20 43		4,52	17,25

51. Uge. **Johannes i Fængsel.** Matth. 11, 2—10.

2. Række: Luk. 1, 67 til Enden.

S.	15. S. i Advent	21 58	Nikatius	5,30	18,04
M.	16. Lazarus	23 11		6,07	18,40
Ti.	17. Albina	—	☾ s. Kv. 22. 57'	6,45	19,21
			Lovise		
O.	18. Tamperdag	0 23	☾ fjernest Jorden	7,28	20,07
T.	19. Nemcsius	1 36	Sol. op 8. 38' n. 15. 34'	8,16	20,56
F.	20. Abraham	2 49	Tusmørket varer 53'	9,13	21,54
L.	21. Thomas	4 5		10,20	22,54

52. Uge. **Johannes's Vidnesbyrd.** Johs. 1, 19—28.

2. Række: Johs. 3, 25 til Enden.

S.	22. S. i Advent	5 23	Japetus	11,25	23,57
M.	23. Torlacus	6 38	Solhverv, korteste Dag	—	12,26
Ti.	24. Dronning Alexandrine	7 46	Adam	0,53	13,21
O.	25. Juledag	N.	☉ n. M. 18. 49'	1,40	14,09
T.	26. St. Stephan	16 27	Sol. op 8. 42' n. 15. 37'	2,25	14,55
F.	27. Johs. Ev.	17 55	Tusmørket varer 53'	3,08	15,41
L.	28. Børnedag	19 25		3,52	16,28

53. Uge. **Simeon og Anna.** Luk. 2, 33—40.

2. Række: Luk. 2, 25—32.

S.	29. S. m. Julog N. aar	20 54	Noah	4,38	17,13
M.	30. David	22 23	☾ nærmest Jorden	5,23	17,58
T.	31. Sylvester	23 51		6,06	18,40

Det danske Kongehus.

Kong **Christian X.**, født 26. September 1870, tiltraadte 14. Maj 1912, formælet 26. April 1898 med Dronning **Alexandrine** Auguste, født 24. December 1879.

Sønner: 1) Kronprins Christian **Frederik** Franz Michael Carl Valdemar Georg, født 11. Marts 1899. 2) **Knud** Christian Frederik Michael, født 27. Juli 1900, formælet 8. September 1933 med **Caroline Mathilde**, Datter af Prins Harald og Prinsesse Helena.

Søskende: 1) **Haakon VII.**, Norges Konge, født 3. August 1872, formælet 22. Juli 1896 med **Maud**, Datter af Kong Edvard VII. af England, født 26. Nov. 1869. 2) **Harald**, født 8. Oktbr. 1876, formælet 28. April 1909 med **Helena**, Prinsesse af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Lyksborg, født 1. Juni 1888. Børn: a) **Feodora**, født 3. Juli 1910. b) **Caroline-Mathilde**, født 27. April 1912. c) **Alexandrine-Louise**, født 12. December 1914. d) **Gorm**, født 24. Februar 1919. e) **Oluf**, født 10. Marts 1923. 3) **Ingeborg**, født 2. August 1878, formælet 27. August 1897 med **Carl**, Prins af Sverige, Hertug af Vestgothland, født 27. Febr. 1861. 4) **Thyra**, født 14. Marts 1880. 5) **Gustav**, født 4. Marts 1887. 6) **Dagmar**, født 23. Maj 1890, formælet 23. Novbr. 1922 med Hofjægermester **Jørgen** Castenskiold til Kongstedlund, født 30. Novbr. 1893.

Nulevende Faders Søskende: **Valdemar**, født 27. Oktober 1858, formælet 22. Oktober 1885 med **Marie**, Prinsesse af Orléans, død 4. December 1909. Børn: a) **Aage**, født 10. Juni 1887, Prins Greve af Rosenborg, formælet 17. Januar 1914 med Grev Calvi di Bergolo's Datter **Mathilde**, Prinsesse, Grevinde af Rosenborg, født 17. Septbr. 1885. b) **Axel**, født 12. August 1888, formælet 22. Maj 1919 med **Margaretha**, Prinsesse af Sverige, født 25. Juni 1899. Børn: **Georg**, født 16. April 1920, og **Flemming**, født 9. Marts 1922. c) **Erik**, født 8. Novbr. 1890, Prins, Greve af Rosenborg, formælet 11. Febr. 1924 med Mr. Fred. Booth's Datter **Lois**, Prinsesse, Grevinde af Rosenborg, født 2. Aug. 1897. d) **Viggo**, født 25. Decbr. 1893, Prins, Greve af Rosenborg, formælet 10. Juni 1924 med Dr. med. James O. Green's Datter **Eleanor** Margaret, Prinsesse, Grevinde af Rosenborg, født 5. Novbr. 1895. e) **Margrethe**, født 17. Septbr. 1895, formælet 9. Juni 1921 med **René**, Prins af Bourbon-Parma, født 17. Oktbr. 1894.

Klapperslangen!

Af **Morten Korch.**

Gaarden hedder Lindehøj og paa Højen bag Haven staar en stor Lind, som har givet Ejendommen Navn. Den er flere Hundrede Aar gammel, dens Krone ses milevidt, og man siger det er den største Lind i Sønderjylland. Rundt om Linden er anbragt Bænke, og Fremmede besøger den for at se den skønne Udsigt og hvile sig under dens Krone.

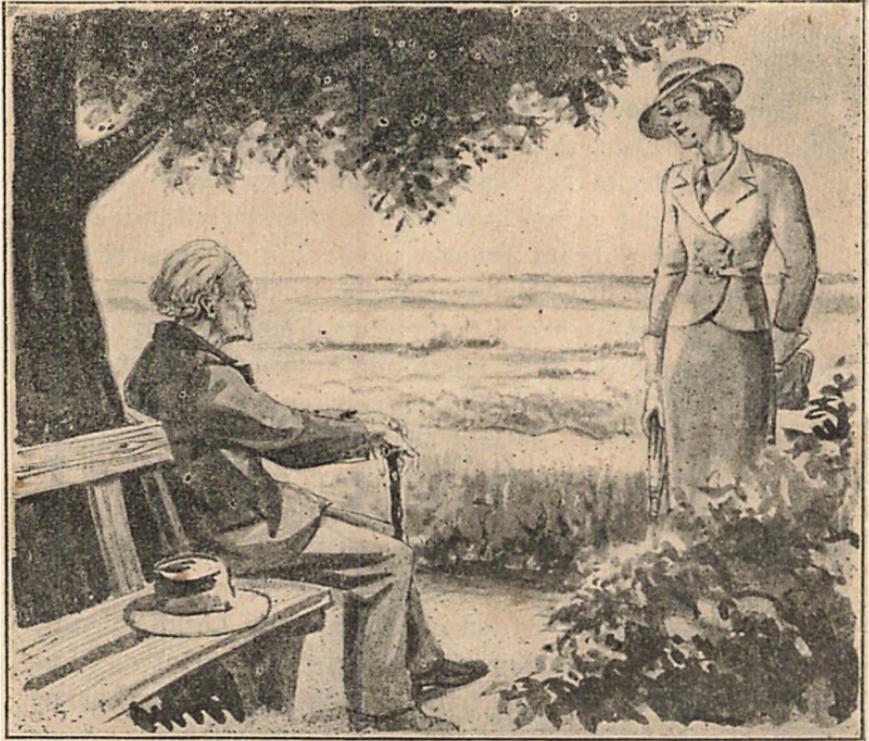
Det er en stille Dag i September, Fjorden liggr dyb og graa som gammelt Sølv, langt ude kommer en Baad med hvide Sejl, Klokken fra Landsbykirken slaar, og paa en Lindegren sidder en Solsort og fløjter en dæmpet Melodi. Himlen er tung og mørk, det er saa forunderligt tyst, det er som hele Verden skælver af Vemod.

En gammel Mand kommer op til Højen, han gaar langsomt og bøjet og støtt sig til en Stok. Han staar et Øjeblik og ser udover Fjorden og det skønne Landskab med Marker og Enge, saa tager han langsomt sin Hat af. Hans Haar er kraftigt, næsten hvidt, Ansigtet har storskaarne, stærke Træk og er gennempløjet af Rynker.

Han ser sig om for at være sikker paa, at han er ene og sætter sig derefter paa Bænken. Der kommer Andagt over hans gamle Ansigt, medens han med Hovedet dybt bøjet og foldede Hænder sidder hensunken i Bøn. Der er noget rørende over hans bøjede Skikkelse; men ogsaa noget ukueligt og stærkt.

Han lukker Øjnene et Øjeblik, og da han aabner dem staar der en ung Dame foran ham. Hun er smagfuldt klædt, har kønne graa Øjne, og en fast og bestemt Mund. Der er noget strengt og realistisk over hende, men samti-

dig noget ungt friskt og drømmende. Hun ser paa den gamle Mand, som om han hørte til et Eventyr, hun meget gerne vil kende.

*Hun ser paa den gamle Mand, som om hun hørte til et Eventyr,
hun meget gerne vil kende.*

»Ja, se De bare paa mig,« siger den gamle temmelig uvenligt. »Det passer godt nok, jeg var virkelig ved at bede til Vorherre. Det har vi vel Lov til endnu, her i Sønderjylland.«

»Jeg er ked af, at jeg forstyrrede Dem, siger hun, hun taler med stærk fremmed Accent, men hendes Stemme er mild og hun ser venligt paa den gamle Mand.

»Naa, jeg var nu færdig, der skal være Maade med al

Ting, ogsaa med at bede,« svarer den gamle, han er allerede afvæbnet ved hendes Venlighed.

»Hvad er der gaaet Dem saa haardt imod? De er ked af det, det kan jeg se,« siger Damen. Hun gaar et Skridt nærmere og hendes Stemme bliver endnu mere medfølelse og varm.

»Det passer temmelig godt, lille Frøken, og tindrende gal er jeg ogsaa, hvis De endelig vil vide det.« Der var endnu noget afvisende i Tonen, det var som om han vilde sige: Det rager jo i Grunden ikke dig.

Frøkenen forstod ham udmærket godt. »Hvor er her dog smukt,« sagde hun i en helt anden Tone. »Og hvor er det en dejlig Gaard. Hører De til her paa Gaarden?«

»Ja, og jeg hedder Ole Sværke, alle Mennesker kalder mig for Resten Onkel Ole. Se, nu ved De det ogsaa«. Den gamle saa paa hende med sine faste graa Øjne.

Den unge Dame mødte imidlertid roligt hans Blik. »Saa siger jeg ogsaa Onkel Ole. hvis jeg maa«, svarede hun med et skælmsk Smil.

»Paa det Lag, lille Frøken, sig De bare Onkel Ole«, den gamle smilte igen, i hans Øjne glimtede noget af Livets ægte Lune og Humør, der overvinder alt.

»Og jeg hedder Karen, jeg er engelsk, kan De vel nok høre; men jeg kan da tale Dansk. De skal bare sige Karen«. Frøken Karen lagde Hovedet lidt paa Siden, der var noget ved hende, som Onkel Ole ikke kunde staa for.

»Jamen saa siger jeg Karen«, svarede han og gjorde et lille Slag med Haanden. »Saa er vi jo i Gang.«

»Og saa er der noget jeg maa spørge om«. Karen satte sig paa Bænken hos den gamle.

»Jamen De skal bare spørge, Frøken Karen, henede er vi vant til nysgerrige Folk.«

Frøken Karen smilte, Onkel Ole var endelig ikke saadan at hamle op med; men hun maatte gaa paa igen.

»Hvor kan De være bedrøvet, naar De bor paa saadan et Sted?« spurgte hun, hun sagde det alvorligt og uendeligt medfølende, der var noget over hende, der tvang Ole til at fortælle.

»Jamen naar det nu er derfor, Frøken Karen. Naar man har været paa saadan et Sted i over halvfjerdsindstve Aar og saa skal bort. Tror De ikke nok det kan gøre ondt?«

»Jo, Onkel Ole, det kan jeg forstaa. Men hvorfor? hvorfor skal De bort?« Karen saa paa ham.

»Hvorfor — fordi vi skal. Kæltringerne har taget Magten«, svarede den gamle haardt.

»Fortæl mig, hvad der er sket, jeg vil saa gerne vide det, Onkel Ole. Jeg har faaet saadan en Interesse for denne Gaard.«

»Saa skal De ogsaa faa noget at vide, det passer mig godt at fortælle det i Dag. Det er et Stykke Historie, Frøken Karen, alle Mennesker paa disse Egne, ja hele Landet har tænkt paa Lindehøj i denne Tid. I fire Aar har der været ført Proces om Gaarden her, og det er en Proces som Folk ikke vil glemme i Hast.

Min Far hed Søren Sværke, min Bedstefar Ole Sværke, og hans Far igen Søren. De har ejet Lindehøj. Deres Navne staar her i Lindetræet, De kan selv se.« Onkel Ole pegede paa Lindetræets Stamme, hvor Navnetræk og Aars-tal stod skaaret i Barken. »I over hundrede Aar har Sværkerne stridt for Gaarden og for alt, hvad der var dansk, og vi har ikke været til at spøge med, det kan De stole paa.

Da min Tur kom, maatte jeg rejse, saadan gik det jo saa ofte den Gang. Saa fik min Søster Bodil Gaarden, og blev gift med Christian Kruse. Han blev Ejer af Lindehøj, saa gik det, og jeg kom tilbage igen. Kruse var nu ogsaa en Kærnekarl, han var ikke bange for at slaas for det, han holdt af, og blev kendt over hele Sønderjylland.

Jeg tænker han var bedre end mig, og vi har haft det godt i mange Aar.

Christian Kruse og min Søster fik ingen Børn, men for fem og tyve Aar siden tog de en lille Dreng til sig, han hed Jørgen Sværke og var langt ude af vor Slægt.«

»Blev han saa en flink lille Dreng?« spurgte Karen og saa paa Onkel Ole.

»Flink! Ja Vorherre bevar os,« udbrød den gamle. »De maa undskylde jeg siger det helt rent ud; men De har vist ikke saadanne Dreng, hvor De kommer fra. Husk paa, jeg har baaret ham paa mine Arme, da han var en lille Purk, og jeg kom til at holde af ham, som han var min egen Søn. Jørgen var Godheden selv mod sine Plejeforældre, han var god mod Gaarden og mod alle Mennesker, men allerbedst var han næsten mod mig, den gamle Onkel Ole.« Den gamle standsede et Øjeblik fordi han var bevæget. Straks efter fortsatte han.

»Da han var atten Aar, maatte han med i Krigen, han blev haardt saaret, kom i Fangenskab og var lige ved at dø. Min Søster er død for over ti Aar siden og lige i den Tid Jørgen var mest syg paa Hospitalet nede i Frankrig, døde gamle Kruse. Vi har haft Sorg ogsaa, ja vi har.« Onkel Ole strøg sig over Panden.

»Vi fik jo da vor Dreng hjem i Live; men saa kom det haardeste, de vilde tage vor Gaard. De maa vide, at Kruse havde en Broder, der rejste til Amerika for mange Aar siden, de kaldte ham den røde Kruse. Christian og han har ikke haft ret meget med hinanden at gøre i alle disse Aar; men da Christian Kruse var død, var der ingen Testamente efter ham. Vi mente, at Sagføreren inde i Byen havde lavet et; men han faldt i Krigen og ingen ved noget. Alle Mennesker ved, at Gaarden skulde være Jørgens, den hører til Sværkerne, til vor Slægt. Det er os, der har stridt

for den, og vi har Retten, men den røde Kruse fra Amerika gjorde Fordring paa den.

I Dag faldt Dommen inde ved den højeste Ret i København, den røde Kruse har vundet, vi har lige faaet Besked. — Saadan hænger det sammen, Frøken Karen, og det er vel ikke sært, hvis jeg er en lille Smule underlig til Pas i Dag.« Onkel Ole tav, han vendte Hovedet bort fra Karen og saa ud over Fjorden.

Karen sad et Øjeblik og saa paa ham, saa lagde hun sin Haand over hans. Den gamle syntes hendes Haand var saa beroligende, det var Lægedom at føle dens blide Tryk. »Og nu kal vi herfra«, sagde han sørgmodigt. »De kan vist ikke forestille Dem, hvor svært det er. Saadan en gammel Gaard har en sær Magt, Frøken Karen. Naar jeg ser paa alle de Træer, som min Far og jeg har plantet og paa Blomsterne i Haven, saa kniber det for mig. Men det betyder nu ikke saa meget for mig, jeg er jo gammel; men Drengen, De skulde vide, hvor højt han elsker den gamle Gaard. Naar jeg tænker paa ham, kan jeg godt give mig til at græde saa gammel jeg er. Men alt det forstaar De vel ikke?«

»Jo, naar jeg sidder her under Lindetræet, forstaar jeg det altsammen,« svarede Karen. Den gamle saa hurtigt paa hende, der var et Tonefald i hendes Stemme, der undrede ham.

»Er han hjemme paa Gaarden nu, jeg mener Jørgen Sværke, den unge Mand, De taler om,« spurgte Karen efter en lille Pavse.

Den gamle rystede paa Hovedet. »Han har været i København, han vilde selv høre Dommen. Jeg tænker snart han kommer hjem, saa skal vi herfra. Den røde Kruse kommer tilbage fra Amerika, han har boet inde i København et helt Aar under Processen, han kommer nok, snart og saa vil vi være væk.«

Straks efter begyndte det at regne. Gamle Ole bød Frøken Karen med sig ind, Regnen vilde sikkert tage til.

Paa Vejen ind gennem Haven standsede han. »Nu kommer vi ind til Mariane, og De maa ikke blive forbavset,« sagde han. »Mariane Jungersen er vor Husbestyrerinde, vi har haft hende i over tyve Aar, min Søster var syg i mange Aar før hun døde. Hun holder af Gaarden og af Jørgen lige saavel som jeg, og hun taler rent ud af Posen, det maa De ikke bryde Dem om.«

»Nej, vist ikke,« svarede Karen, hun længtes efter at komme videre.

Straks efter kom de ind i en stor, smuk Stue. Et Øjeblik hørte Frøken Karen nogle sære Lyde, det lød som et Uvejr, der nærmede sig, umiddelbart efter gik Døren op, og Mariane Jungersen kom ind. Karen havde aldrig set et saa besynderligt kvindeligt Væsen. Hun var mager og skarp, Øjnene bag Brillerne var gnistrende og mørke, og hendes Bevægelser heftige og voldsomme. Hendes Klæder var vide og ligesom brusende. der var noget opfarende over hele hendes Person. Den lange Hals og Hovedet var bøjet stridigt frem, og Kinderne var stærkt røde, hun lignede en gammel mager Kalkun, der bruser frem i voldsomt Raseri.

»Naa, det er dig«, sagde hun temmelig haanligt til Ole Sværke. »Hvor har du været?«

»Paa Højen,« svarede Onkel Ole.

»Det kunde jeg tænke«, sagde Jungersen endnu mere haanligt end før.

»Jeg traf denne Dame, Jungersen, og vi har siddet oppe paa Højen. Jeg har fortalt Frøkenen alt om Gaarden. Vi har siddet og talt sammen og nu vil vi gerne have Kaffe,« sagde Ole Sværke, denne Gang talte han myndigt, han kunde nok alligevel være Mand i Huset, naar han vilde.

»Ja, vær saa god, sæt Dem ned, Frøken, jeg skal snart komme med Kaffe. Lad os bare spille op i den Tid, vi har tilbage.«

Jungersen gjorde en grotesk Bevægelse med Armene og gik.

»Hun er helt ude af sig selv,« sagde den gamle Ole, og saa efter hende.

Karen satte sig ikke ned, hun gik rundt og saa paa Billederne og de gamle Møbler. Paa Væggen hang Portrætter af stovte, stærke Mænd, det var sikkert de gamle Sværker, hun kunde kende Trækkene fra Onkel Ole. Møblerne var store og af massivt Mahogni, der var en underlig Stemning over dem, de lignede trofaste Venner, Husaander, der havde været med at skabe Hygge og Hjem, men ogsaa tapre Soldater, som var prøvede i Modgang og i Kamp og Strid.

Til sidst standsede hun foran et Fotografi af en lille Dreng, hun tog Billedet i Haanden og bøjede sig ned over det.

»Det er Jørgen, da han var syv Aar. Er han ikke en køn lille Dreng?« sagde Ole, som stod bag hende.

Karen nikkede, hun syntes ogsaa han var køn.

»Her skal De se ham, som han ser ud nu.« Gamle Ole kom med et andet Billede. »Han ser lidt sygeligt ud, kan De nok se. Det er den Kugle i Brystet, han ikke rigtig kan komme over.«

Medens Karen betragtede Billedet kom Mariane Jungersen og satte Kaffen paa Bordet. Der var noget rørende ved hendes heftige Oprør og voldsomme Sorg.

»Er De meget ked af det?« spurgte Karen, da de sad ved Kaffen.

»Nej, det kunde aldrig falde mig ind. Men gal er jeg, stjærende gal, og det har jeg Lov til,« svarede hun.

»Det er jo ogsaa skammeligt,« sagde gamle Ole.

»Skammeligt. Ha! Sikken et Udtryk.« Jungersen lo, men samtidig var det, som hun skar Tænder. »Nej, det er Kæltringestreger, det er, hvad det er.« Hun vendte sig med et Sæt om mod Karen.

»Ret maa det vel være, naar den højeste Domstol har dømt,« sagde Karen og saa paa hende.

»Retten langer ikke altid fra København og her ned. Hvert eneste Menneske her ved, at vi har Ret. Men der er ingen, som gør noget. Det skulde bare være mig.« Jungersen sendte den gamle Ole Sværke et temmelig misbilligende Blik.

»Hvad vilde du have gjort, lille Jungersen?« spurgte Ole.

»Naa — der er vel Rottekrudt endnu, der kunde vel skaffes nok til de Dommere, der skal jo ikke være mere end tre. Og den røde Kruse kunde faa en dobbelt Portion, det maatte kunne klare det.« Mariane saa først paa Ole Sværke og derefter paa Karen og nikkede eftertrykkeligt.

»Men hvad hjalp det, Jungersen, saa har vi jo Datteren,« sagde Ole.

»Datteren! Den Klapperslange skulde jeg snart blive færdig med. Aah, det skulde have været i gammel Tid.« Mariane strakte den ene Arm i Vejret og rystede truende Haanden.

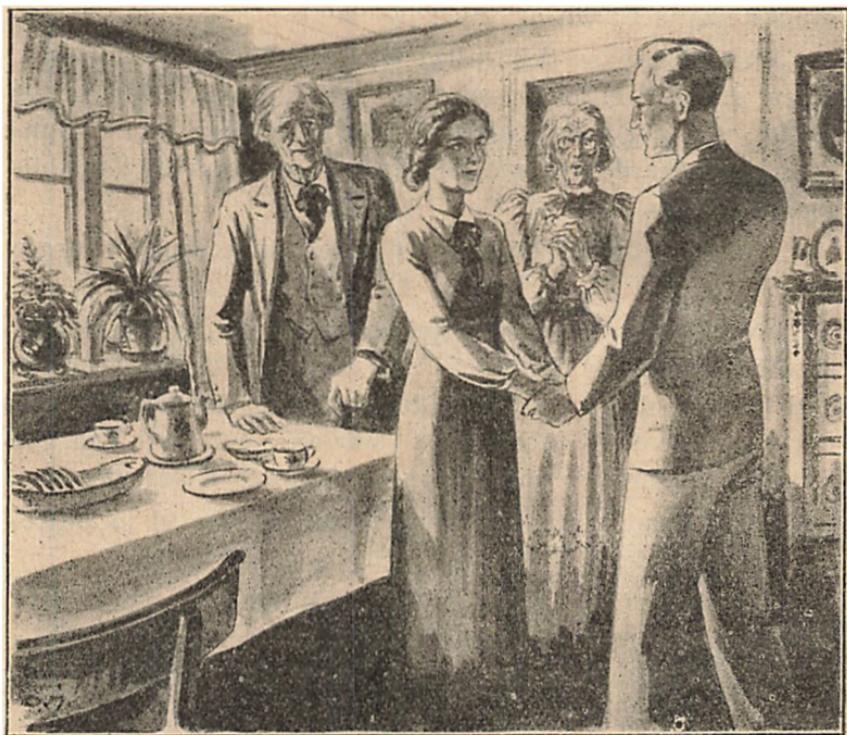
I dette Øjeblik gik Døren op, og en ung Mand kom ind. Det var Jørgen Sværke, Drengen, som de to gamle hele Tiden tænkte paa. Han var høj og slank, med et frimodigt Ansigt og kønne graa Øjne.

Onkel Ole og Jungersen skyndte sig hen til ham, de hilste og tog ham i Haanden. Jungersen stillede ivrigt en Mængde Spørgsmaal.

Jørgen svarede stilfærdigt, han var rolig og behersket. Det varede lidt før Jørgen fik Øje paa Karen, der stod

i Baggrunden. Endelig saa han hende, han løftede forbausset Hovedet og stod foran hende med et eneste Sæt.

»Søster Mirra. Nej Søster, er det virkelig dig,« udbrød han jublende glad og strakte begge sin Hænder frem mod hende.

„Saa kom du dog en Gang“, hviskede han bevæget.

»Det er virkelig mig,« svarede Karen, hun sendte et skælmsk Blik til de to gamle, derpaa saa hun paa Jørgen og gav ham sin Haand.

Jørgen beholdt den mellem begge sine. »Saa kom du dog en Gang«, hviskede han bevæget. »Du skulde vide, hvor jeg har længtes, og hvor jeg har søgt.« Saa vendte han sig mod de to gamle. »Det er den Søster, som plejede mig

paa Hospitalet i Frankrig. Hvis hun ikke havde været, var jeg død. Jeg har tænkt paa dig siden den Dag vi skiltes.«

»Og helt glemt, at vi har kønne Piger i vort eget Land,« nikkede Jungersen. »Vi ved godt, hvordan det stod til.«

«Men du taler Dansk, den Gang talte du Engelsk og Tysk?» vendte Jørgen sig mod Karen.

»Du talte jo ogsaa Tysk, hvor kunde jeg vide at du var dansk«, svarede Karen.

»Og saa forsvandt du, du ved ikke hvor ulykkelig jeg blev«, Jørgen trykkede hendes Haand, som han var bange for, at hun skulde forsvinde igen. »Der var' saa meget jeg vilde spørge dig om.«

»Jeg blev sendt bort, det var Meningen jeg skulde komme igen; men jeg kom ikke, før det var for sent. Du havde selv sagt, hvad du vilde. Nu kommer jeg for at spørge, om du mener det endnu?« Karen talte hviskende og saa ham længe i Øjnene.

»Om jeg mener det,« svarede Jørgen, og baade hans Stemme og Blik var tydeligt Svar. De to unge talte et Øjeblik hviskende i Baggrunden, de gamle stod og saa paa dem, de forstod dem saa udmærket godt.

»Saa vandt jeg alligevel i Dag«, sagde Jørgen bevæget.

»Lad os nu se, om du er tilfreds med Gevinsten,« svarede Karen smilende. «Jeg har en vigtig Ting at fortælle. Først for et Par Dage siden opdagede jeg, hvem du var, og rejste herved. Og nu skal du vide, hvem jeg er, og Onkel Ole og Jungersen skal ogsaa vide det. — Mit Navn er Karen Kruse, den røde Kruse er min Far.«

»Er De Karen Kruse?« spurgte Jungersen med et forskrækket Gisp.

»Ja, jeg er Klapperslangen, til Tjeneste,« svarede Karen og nejede smilende for de to gamle. »Det er ikke sikkert De bliver færdig med mig saa let som De talte om. Vi skal nok blive gode Venner, jeg haaber De vil lave meget

god Mad, ogsaa til mig, men uden Rottekrudt. Nu bliver I her paa Lindehøj, og alt bliver nok, som I vil have det skal være.« Karen Kruse stod overfor dem, ung, stærk og lykkelig og fuld af Ynde og Skælmeri. »Nu gaar Jørgen og jeg ud i Haven og op paa Højen. Det er holdt op at regne, Solen er ved at komme igennem«, sagde hun.

»Pas lidt paa med den Høj«, sagde Jungersen. »Det kan være godt nok med at gruble og bede, men til Maade.«

»Vi skal ikke gruble hele Tiden, det skal jeg love Dem,« sagde Karen leende, saa tog hun Jørgen i Haanden og trak ham med sig ud.

»Vorherre er en underlig Mand, som han kan vende al Ting«, mumlede Jungersen og saa efter dem.

»Men han har altid vendt det til det bedste her paa Lindehøj, lad os huske det,« svarede Ole.

De saa begge efter de to unge, der et Øjeblik var blevet skjult. Nu kom de atter til Syne mellem Buske og Blomster, og endelig kom Solen og sendte sin Glans over dem begge to.

»Hvor er det godt at se,« sagde Jungersen.

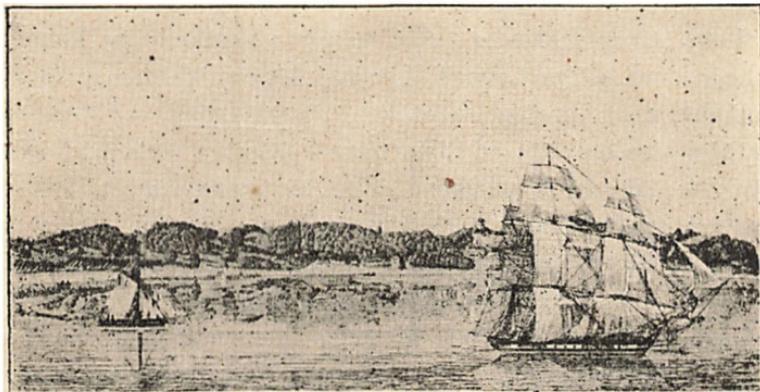
»Mener du Solen, Jungersen?« spurgte Onkel Ole og saa paa hende.

»Solen,« svarer Jungersen, »Nej, jeg mente Klapperslangen. Nu skal jeg for Resten aldrig kalde hende saadan mere, for fra i Dag vil vi være Venner, hun og jeg.« Jungersen lo, saa kastede hun et Blik paa Klokkeren. »Ih, du milde,« udbrød hun og vendte sig hurtigt mod Døren. »Vi skal have Aftensmad, og det skal blive det bedste vi har. — Nu tror jeg det bliver godt at være paa Lindehøj igen.«

»Det er helt sikkert,« svarede Onkel Ole, hans Ansigt var lykkeligt og mildt, og han saa endnu en Gang ned efter de to unge, der gik dernede i Solskinnet mellem Blomsterne.

Munkemølle.

Af Hans Petersen.

*Et gammelt Billede af Munkemølle fra forrige Aarhundredes Begyndelse.
(Man ser paa Billedet den gamle Vejrmølle, som nu er flyttet til Trappen).*

Rinkenæs Sogn er bekendt for sin smukke Beliggenhed. Malerisk ligger Nederbyen med sin nye skønne hvide Kirkebygning paa Bakken op mod Flensborgvejen. Vidtstrakt er Udsigten fra Rinkenæs Overby. Blikket naar herfra ud over Holdnæs, langt ind i Angel.

Sognet er ældgammelt og nævnes allerede 1335, da Biskop Helmsbert af Slesvig skænkede Domkapitlet i Slesvig al den Jord, han ejede i Rinkenæs. Men sin nuværende Udstrækning havde Sognet den Gang ikke. I det 16. Aarhundrede udvidede det sig mod Vest indtil Bækken ved Munkemølle. Paa Jorder, tilhørende Hokkerup By, opstod den Gang Landsbyen Bækken. I den tidligere Bækken Kommune, umiddelbart ved Flensborg Fjord, ligger den gamle historiske

Munkemølle.

Beliggende ved den dybe skovklædte Kløft, har næppe noget andet Sted ved Fjorden en mere romantisk Beliggenhed. Nav-

net siger. hvad Stedet oprindelig var, nemlig Munkenes Mølle. Sydfor Fjorden, omtrent lige overfor, hvor nu det nuværende Lyksborg Slot ligger, laa Ryde Kloster. Da Klosters Historie har stærk Tilknnytning til Munkemøllens, skal den gengives i korte Træk:

I St. Mikkels Kloster i Slesvig førte Munkene og Nonnerne et højst forargeligt Levned, hvorfor Biskop Valdemar forviste Munkene, med Undtagelse af fire, til Guldholm ved Langsøen. Her blev der oprettet et Cistersienser Kloster, hvis Kirkegaard indviedes 1192 af Biskoppen. Men Munkene fra St. Mikkelsklosteret syntes ikke om de strenge Ordensregler. De vendte tilbage til Slesvig og yppede Strid med de Guldholmer Munke, der stammede fra Esrom Kloster paa Sjælland. Striden endte med, at Guldholm Kloster tilkendtes alle de Godser, der hørte til St. Mikkelsklosteret. Men allerede 1210 flyttedes Klosteret til Ryde. Kongen skænkede Grunden, og Biskoppen gav det Tiende fra Holdnæsbrarup (Munkbrarup), Broager og Grumtofte.

I Dokumentet hedder det:

»The skefte ock mit Biscop Claus, ther word Biscop naest efter Biscop Valdemar, oc opbare Thind aff thre Kirker, som ware Holdernæsbrotorp, Broacker og Grummethoft, for Thind aff fire Kirker, som ware Sancte Michels Kirke oc Byergett, Kalleby, Nybel oc Tholge, oc thenne Ombytelse stadfæste thet met gothe privilegge.«

En bekendt Abbed ved Klostret var Arnfast, der skal have forgivet Kong Kristoffer I i den hellige Nadver. 1582 lod Hertug Hans den Yngre Klostret nedbryde og Lyksborg Slot opføre lidt sydfor Stedet. Af Godserne opstod senere Munkbrarup Herred. Hertugen havde faaet Klostret overdraget af Kongen, og i Delingsakterne fra 1582 nævnes Munkemølle i Rinkenæs.

Munkene har forøvrigt sat sig selv et Mindesmærke i deres Optegnelser, i Ryde-Arkiverne, et fortrinligt Kildeskrift til Danmarks Historie. En Abbed fra Rydekloster erklærede

som Vidne i en Stridighed paa Viborg Landsting, at Gottorp Slot var Danmarks Riges Laas og Lukke, og at Sønderjylland altsaa var en Del af Danmark.

Det er det mest sandsynlige, at Munkene fra Ryde er sejlede over Fjorden med deres Korn, ligesom Klosters Undergivne nordfor Fjorden har maattet unde Møllen deres Søgning.

*

Det ældste Dokument vedrørende Møllen, der endnu er i Behold, er dateret Bækken, den 18. April 1768. Det er den Kongelige Herredsfoged over Lundtoft Herred, Amt »Tundern«, — hans Navn var Müller — som sælger til Hans Andersen og hans Arvinger i Bækken to paa Bækken Mark beliggende Agre, omtrent 10 Skæpper, for 300 Rbm. Han forbeholder sig imidlertid Forkøbsret til Jorden og en aarlig Afgift til Mortensdag af 8 Rbm. Desuden skal Køberen holde et Stykke Gærde, kaldet Bøgskovhauge, i forsvarlig Stand.

Det næste Dokument er udstedt af Husfoged Petersen i Graasten og undertegnet af Jes Thomsen i Kværs som Formynder for Jes Nissens Datter af Hokkerup. Det omhandler en fri Gennemkørsel ved Munkmølle »til Frislusen over det saakaldte Møllekær«. Vejen skal udbedres af Jes Nissen og den nuværende Ejer Richel fra »Frueschau«. Dersom der skulde udkræves »blaat Ler« til Tætning af Slusen, er det Møller Richel Thomsens Pligt at køre det til Stedet. Endvidere skal han drage Omsorg for, at »Ledet lukkes efter Brugen«. Dokumentet er dateret Graasten og Hokkerup, den 6. Maj 1793.

1801 blev den gamle Mølle ombygget. Den fik Privilegier til Brændevinsbrænderi og Bryggeri. Blandt andet blev der, da der herskede Vandmangel, anlagt en kunstig Vandledning, af hvilken der endnu forefindes Rester. Senero har Møllen ikke lidt af Vandmangel. Talrige Kilder tilfører den en betydelig Vandkraft, artesiske Brønde forefindes paa Ejendommen. Ved den smukke Spaceresti gennem Skovbryn og i umiddelbar Nær-

hed af Fjorden findes til Venstre Munkemølles Radiumkilde, som er stillet til Publikums frie Afbenyttelse og som ikke mindst søgtes af de paa Partoutkort sejlene flensborgske Damer i Sommertiden. Selve Vandmøllen har nu to Overfaldsvandhjul med 20 Fødder. I 1923 blev Møllen grundig istandsat.

— — —

Mange Aar efter 1798 støder man atter i Munkemølles Historie paa Navnet Andersen. Det møder os i en Overdragelses- og Aftægtskontrakt af 29. Marts 1820, afsluttet i det »Højfyrstelige Justitiariete« i Graasten. Enke efter Kaadner Nis Andersen i Bækken, Sophie Catharine, der ikke selv har kunnet sætte sit Navn under Dokumentet, men underskrevet dette med ført Haand, overdrager i dette Ejendommen med Besætning og alt Inventar til Sønnen Hans Andersen. Desuden nævnes Døtrene: Catharina Marie, Marito og Christine. Af dem har Catharine Marie været gift med Jørgen Rasmussen fra Avnbøl. Hun har i Sølv mønt faaet udbetalt 320 Rigsdaler. Endvidere fik Søsteren Christine 3/4 Rigsdaler 4 Sk., som først blev staaende i Ejendommen. Broderen havde tilmed at udrede følgende Udstyr til Søsteren ved hendes Giftermaal: En Ko, som hun selv maatte udvælge sig, en Egetræskiste, et Skrin, et Chatol, et Egetræs Bord, hvilke Møbler skulde være »tilbørlig beslaaede og maledede«; desuden 6 Stole med Læderbetræk, to fuldstændige Brudesenge med fuld Tilbehør, en Rok, et Haspetræ, et Mangelbræt, et Syskrin, et Spejl til 1 Rdlr. 3 Rbm. 9/16 Sk. og et Dusin hvide Tallerkener, af samme Slags som Catharine Marie fik ved sit Giftermaal.

1833 har Christine fundet sin Ægtemage i Chresten Jørgensen Skau fra Sottrup, og den 14. August 1834 kvitterer begge Søstre for at have modtaget hele deres Medgift.

Andersen maatte udrede følgende aarlige Aftægt til Moderen:

- a) Aftægtshuset til Bolig med Have og dertil hørende Gødning.

- b) En stedse levende Ko og et Faar, frit paa Foder og Græs.
- c) Aarlig i Korn 2 Tønder Rug, 2 Tønder Boghvede, 1 Tønde Byg, $\frac{1}{2}$ Tønde Malt og 1 Skæppe Havregryn.
- d) Aarlig $\frac{1}{2}$ fedt Svin, 2 levende fede Gæs. 2 Lispund Hør og 1 Skæppe Salt.
- e) Aarlig af Brændsel: 8 Læs Tørv, hvert Læs paa 1000 Stykker.
- f) Aarlig til Mikkelsdag og til Kyndelmisse: Offer og Haandskilling paa 4 Rdlr., 4 Rbm., $12\frac{1}{8}$ Sk. S. H., og desuden fri Skat. Fri Afbenyttelse af Vaske-, Brygge- og Bageredskaber.
- g) En forspændt Vogn til Købstaden og Familiebrug, undtagen i Pløje- og Høsttiden.

Aftægtskonen stod det frit at holde to Hunde,

Naar Moderen drager ind i Aftægtshuset, maa hun medtage til livsvarigt Brug to Gryder, to Kedler, en Thekedel, et Bord, to Senge, en Jernkakkellovn, et Skatol, et Skrin, fire Stole, Potter og Tallerkener, saa mange hun har Brug for.

Efter hendes »dødelige Afgang« skal hun have en kristelig og anstændig Begravelse efter Sognets Sædvane. De Ting, hun har bragt med sig paa Aftægten, tilfalder atter Sønnen.

Skulde Moderen beslutte sig til at nyde sin Aftægt andet Steds, vil Ydelserne der blive de samme. I Stedet for Koen skal hun saa have 16 Rdlr. Bolig og Have bortfalder, og Transporten af Ydelserne til hendes Opholdssted skal hun selv betale.

Sluttelig tituleres der Morbroderen P. Pug livsvarigt og frit Ophold paa Gaarden. Saalænge han er arbejdsdygtig, skal han oppebære en Aarsløn af 9 Rdlr. 3 Rbm. $9\frac{1}{8}$ Sk.

I en Note tilføjes sluttelig, at Aftægtskonen, i den Tid, Koen er sen, skal have to Kander nymalket Mælk om Ugen. En Vævestol paa Gaarden tilhørte den yngste Datter.

Det første Dokument i det danske Sprog er afsluttet paa det Kongelige Lundtofte Herredskontor i Gravensteen den 2. December 1854. Det er en Købekontrakt imellem Otto Friedrich

Ahlmann, den bekendte graastenske Storkøbmand, og Møller Chr. Jacobsen i Munkemølle. Ahlmann har, altsaa ogsaa ejet et Kaadnersted i Bækken, foruden Købmandsgaarden, i hvis Gaard en Tavle minder om hans Glansperiode, og »Hans Ahlmanns Kro«, det nuværende »Hotel Graasten«. Kaadnerstedet i Bækken solgte han med Bygninger og alt Tilbehør til Mølleren paa Munkemølle for 4800 Rdlr. Desuden solgtes iflg. Særkontrakt af samme Dato til samme Køber 10 Skæpper Land i Bækken. Købesummen var 200 Rdlr.

Den 23. Februar 1854 blev Munkemølle med Tilliggende stillet til Arveforpagtnings-Auktion. Konditionerne er meget nøjagtigt opsatte. De omfatter ikke færre end 12 Paragraffer. I § 1 hedder det:

»Genstandene for Overdragelsen er:

- a) Munke Wandmølle med Mel og Grubbegang med dermed følgende Mølle-Rettighed.
- b) Bryggeri- og Brænderi-Rettigheden.
- c) Rettigheden til Skænk af Spirituosa i Huset.
- d) De efter vedlagte Beskrivelse forefundne Bygninger og Inventarie Genstande.
- e) Den til Møllen hørende Mølledam.
- f) De efter vedlagte Opmaailngskort til Møllen tillagte Jorder, der udgør $5\frac{1}{2}$ Tønde Land Ager og Eng, med Have og Gaardsplads og endvidere $11\frac{1}{2}$ Tønder Land, bevokset med Løv- og Naaletræer.«

Det fremgaar endvidere af Betingelserne, at Mølletvangen er ophævet ved Kgl. Forordning af 21. November 1852 og at »Tvangsgæsterne« som Følge heraf ikke mere er pligtige til at opmudre Mølledammen. Det paalægges desuden Køberen ufravigeligt: »uden at forringe det nuværende Skovareal at formere det.« Dernæst følger Bestemmelser om Aflevering af Brødkorn og Saasød. I § 7 hedder det: »De i Holebølle Kirke værende Stolestader, der hidtil har været overviste Beboerne af Munkemølle til Afbenyttelse, men tilhørende Kjelstrup Hovedgaard,

vil blive den eventuelle Arveforpagter af Munkemølle overleverede som tilhørende bemeldte Ejendom.« Det oplyses, at der paa Munkemølle hviler »en fast aarlig Kanon af 25 Tønder Hvede og 25 Tønder Byg, der præsteres i gode sunde og velrensedede Handelsvarer og Aquerienten forpligtes til at levere disse Kornvarer enten i Sønderborg, Apenrade eller Flensborg, efter Bestemmelse af det Kongelige Ministerium for Hertugdømmet Slesvig.« Dette havde at approbere de gjorte Bud.

Den 18. Juni 1854 afslutter den Kongelige Husfoged i Lundtoft Herred Arveforpagtnings-Kontrakten med den hidtilværende Forpagter Chr. Jacobsen. Købesummen var 29,000 Rigsdaler R. M. Under 24. Juli s. A. stadfæster Kong Frederik VII egenhændig Købet. I Dokumentet, der er udstedt paa Skodsborg, hedder det bl. a.:

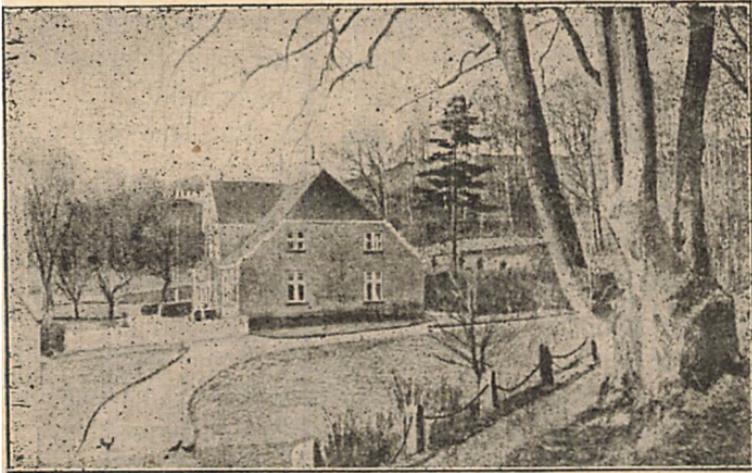
»Vi Frederik den Syvende af Guds Naade Konge til Danmark o. s. v. gøre vitterligt, at vi, paa allerunderdanigst Forestilling af Vort Ministerium for Vort Hertugdømme Slesvig, ved Vor speciel Allerhøjeste Resolution af 20. Marts 1854 Allernaadigst har fundet for godt at overdrage den Os tilhørende saakaldte Munkemølle i Apenrade Amt til den hidtilværende Forpagter Christian Jacobsen til Arveforpagtning imod Erlæggelse af en Købesum af 29,000 Rigsdaler og en aarlig Afgift af 25 Tønder Hvede og 25 Tønder Byg.«

Seks Aar senere sker der et meget betydningsfuldt Skifte. Ejendommen gaar da over i Familien Wommelsdorfs Eje, som var af holstensk Oprindelse. Den sidste Ejer af Møllen i den tyske Tid havde flere tyske Tillidshverv og naaede endog saa vidt, at han fik Sæde i den tyske Rigsdag. Da Købekontrakten afsluttes den 5. September 1860, maa Christian Jacobsen allerede være fraflyttet Munkemølle, da han anføres som boende i Graasten. I Kontrakten nævnes »Vejrmøllen« for første Gang! Købesummen var 42,700 Rigsdaler. Men Køberen overtog den indprotokollerede Gæld, nemlig til:

»Peter Nissen i Kværns 2880 Rdlr., Lorenz Nissen Petersen

samme Steds 1120 Rdlr., Hans Nissen i Ringenæs 4800 Rdlr., Peter Petersen Kverning i Kværs 1600 Rdlr.«

Sælgeren forbeholder sig sin Begravelsesplads paa Rinkenæs Kirkegaard.

Hooedbygningen til Munkemølle med det gamle smukke Brandtræ i Forgrunden.

Samtidig afsluttes en særlig Kontrakt vedrørende Jorderne i Bækken. Købesummen for disse er 300 Rdlr. Kaadnerstedet i Bækken betales med 9000 Rdlr. Under Kontrakterne findes til Stadfæstelse den bekendte P. Jepsens Navnetræk og Segl. (Kongekrone, Lundtoft Herreds Acturrariat.)

I Sommeren 1868 brændte Vejmøllen som Følge af Lynnedslag. Under 28. Juli samme Aar giver Herredsfoged von Levetzow Tilladelse til Gaardmand Niels Andersen Godt i Rinkenæs til at sælge et Jordstykke af Aarsbjergmark til Oprettelse af et »egent« Familiested til Møller Wommelsdorf paa Munkemølle. Godt var den Gang Sognefoged i Rinkenæs og en Slægtning til Generalsuperintendent Bertel Godt. Paa dette Grundstykke opstod Vejmøllen fra Munkemølle i ny Skikkelse. Købesummen for Jordlodden var 225 Rdlr. Pr. Kurant.

Munkemøllens Ejer søger nu at blive den paa Ejendommen hvilende Kanon, stor 25 Tønder Hvede og 25 Tønder Byg, kvit. Under 27. Februar 1869 faar han Afslag paa sin Ansøgning desangaaende fra Regeringen i Slesvig, der har indanket Sagen til det præjsiske Finansministerium. Men under 30. April 1870 meddeles det ham fra Herredsfogderiet i Graasten, at der har fundet en Nedsættelse Sted til 10 Tønder Hvede og 10 Tønder Byg. Den 3. Maj samme Aar blev Ændringen indført i Grundbogen paa Amtsretten i Graasten.

Senere, 1881, afløstes Ydelserne med en aarlig Afgift af 303 M. 29 Pf. En Skæppe Hvede blev vurderet til en Normalpris af 6 M. 90 Pf., en Skæppe Byg 4 M. Reallasterne til Kirken, der var betalbar hver St. Hansdag, bestod af Kvægtiende og desuden en Smørtiende ($\frac{2}{3}$ til Præsten, $\frac{1}{3}$ til Degnen). Foruden Wommelsdorf var endvidere Christian Bladt og Hustru Anne Marie født Rasmussen forpligtet til Levering. Bladts Hustru har sikkert været beslægtet med den Andersenske Familie, i sin Tid Ejer af Munkemølle. Smørrets Pris fastsættes for Bladts Vedkommende til 75 Pf. pr. Pund, Wommelsdorf slap med 60 Pf. Pundet. Afløsningssummen beløb sig til 406 M. 25 Pf. I Aaret 1860 har Wommelsdorf været i Færd med at sælge Ejendommen til L. F. Holdt. Købekontrakten er oprettet i Rønshoved under 10. Februar og bærer Navnene C. F. Petersen og Rønnenkamp »til Vitterlighed«. Gaarden har da haft en Besætning paa 6 Heste, 40 Køer, 1 Tyr, 3 Kvier og 15 Svin.

Adskillige Dokumenter i Munkemøllens Arkiv vidner om, at Tiderne ikke altid var lige gunstige. Den smukke hvide Vejr-mølle paa Trappen, der virker saa oplivende i det smukke Landskab, navnlig naar dette ses fra Søsiden, blev skilt fra Ejendommen, der ved Genforeningen havde et Jordtilliggende af 52 Hektar. Under tysk Styre var den ansat til 1263 M. Nettoudbytte. 1906 bestod Munkemølle af 2 beboede Huse og havde da 16 Indbyggere. Tallet er vel ikke synderligt større nu.

Det herskabelige Stuehus ligger vest for Møllen. Ved Ejendommen staar en Ask, der er over 200 Aar gammel.

I en Aarrække blev der ved Siden af Mølleriet drevet Mejeri.

Møllebygningen nedenfor Dæmningen.

Efter Krigen købtes Munkemølle af Chr. Christensen, Aarsbjerg, som siden solgte den til Tømrerhandler Lauridsen fra Ulfborg, en Mand, som i sin Ungdom havde været bosat i Amerika ved Stillehavets Kyst. Lauridsen fik Ejendommen saa grundig i

Stand. Han har her skabt sig et ægte dansk Hjem, præget af lodig dansk Kunst. Og nu vajer Dannebrog over Munkemølle. Selve Møllebygningen afhændedes til Nicolaj Hansen, en Brøder til Kunstmaler Nøld e. Hansen driver nu Savskæreri paa Møllen.

Wommelsdorf med Familie sagde ved Genforeningen Farvel til Munkemølle og drog til Holsten, Men Familien er atter vendt tilbage og bor nu i Nærheden af det gamle Hjem.

*

Den smuRt beliggende Møllegaard med sin Fortid vil ogsaa i Fremtiden være af stor Tiltrækning for den besøgende som et af de mest idylliske Steder ved Flensborg Fjord. Og tager man det historiske i Betragtning, faar Stedet forøget Værdi: Ryde Kloster sank i Grus, men Munkenes Mølle holdt Stand. Den staar nu som et Minde om de svundne Tider med Munkesang og Munkeflid og om Tidens Omskiftelighed.

Nu lyder der i Nærheden andre Toner, hjemlige og danske, ud fra Naboen, Højskolen ved Flensborg Fjord. Og den ny Fjordvej, der er under Anlæg og umiddelbart berører Munkemølle, men røver en Del af Idyllen, vil til Gengæld sikkert forøge Turisternes Skare og drage Munkenes Mølle ud af sin Tornerosesøvn.

La det itt go for haste åv Mind -

Mon det b r u n skuld' væ bæ' end det suat å det hvii?

Di vil gjenn hå' voss med i dæ Rækk.

Det er skamle, vi itt kund' forteel dem i Tii,
di mått heller end gjenn hold sej væk.

Men di lovve en Diel, å det lye jo godt
for di Folk, dæ er kommen i Klem',
te det hiele er ring, hva vi vandt å hæ fåt,
vi má heller kom øver te dem!

Det er Toel, som en tøss det er tombet å ænds,
for æ tænke, det bløv dem for hedt.

Di ska åld væ Soldåt no dæ sydfor e Græns,
å e Kvindfolk ska helst go i Trit.

Å det passe sej itt med vått Sindlav, te di
no vil hå dem en hielt ny Vorhæ' —
for den gammel han støtte dem itt i e Kri —
la voss sie, om di finder en bæ?

Ja, å Folk sættes fast, næ di tænke for højt,
di ska arbe for let å for it
å væ lykle å glæj, nærr en Månd gi et Fløjt,
å det kâlde di herlet å frit!

La voss heller hold fast ved det røj å det hvii! —
det er Farre, dæ passe vått Sind! —
for vi mærker eno tit med Sorre å Svii,
hva dæ itt gæ så haste åv Mind!

Martin N. Hansen.

De amerikanske Sønderjyders Petition til Præsident Wilson.

Blandt de 60,000, mest unge Mænd, som Sønderjylland mistede i Udvandringstiden fra Krigen i 1864 til Midten af 80-erne, søgte en meget stor Del over til Amerika. Paa en ofte rørende Maade holdt de Forbindelsen med Hjemlandet, som de under tysk Styre ikke havde Lov til at besøge, vedlige og fulgte, trods den store Afstand, med i den nationale Kamp, og ved mange Løjligheder har de ydet os en Haandsrækning i Kampen for Danskhedens Bevarelse. Af størst Betydning blev dog den Petition, som de danske Sønderjyder i De forenede Stater ved Verdenskrigens Afslutning rettede til Præsident Wilson, og som fik Støtte fra Tusinder andre Dansk-Amerikanere, hvori de bad Præsidenten om hans Støtte til Løsningen af det sønderjydske Spørgsmaal, naar Fredsbetingelserne skulde fastsættes.

Her skal i det følgende kort gøres Rede for Petitionens Tilblivelse.*)

I 1917 afholdt Den danske Forening Dania af California og Nevada sin aarlige Konvention i San Francisco. Aftenen før vor Landsmand Carl Plow fra Petaluma som Foreningens Oversekretær skulde afrejse til Aarsmødet, blev han ringet op af sin Morbroder Jørgen Vogensen, der ligesom han var født i Hoptrup, og han, fortæller Plow, »udviklede en Plan, der var saa storslaaet, at den næsten tog Vejret fra mig«. Planen gik ud paa at rette en Petition til Præsident Wilson »for at hverve hans Støtte og Indflydelse for Løsningen af det sønderjydske Spørgsmaal, naar Fredsbetingelserne skulde fastsættes af de

*) Hvem der ønsker nærmere Oplysning herom henvises til Carl Plows Bog om »Den danske Forening Dania af California og Nevada«, udgivet 1933 af Foreningen Dania.

sejrrige Allieerede.« Dansk-Amerikanerne var nemlig allerede paa det Tidspunkt ikke i Tvivl om, hvem der vilde sejre.

Carl Plow blev snart vundet for Jørgen Vogensens Plan om at forelægge Forslaget for Konventionen. Og det skete ogsaa paa Konventionens sidste Dag, 27. April 1917. Forslaget paa-hørtes i Tavshed, men den greb Forsamlingen, der gav sit stærke og vedvarende Bifald tilkende. Det var den største og vigtigste Sag, der nogensinde var fremsat i Dania, udtaltes der.

Der nedsattes saa en Komité, der havde Ret til at supplere sig med andre indflydelsesrige Danskere i De forenede Stater, og som sammen med disse skulde foretage det fornødne til Sagens Fremme. Til Komitéen valgtes: Dr. Jens Mølgaard, San Francisco, (Formand), Jakob Petersen, San Francisco, (Næstformand), James Madison, San Francisco, O. P. Kjeldsen, Fresno, C. H. Duborg, Reno, H. P. Vogensen, Petaluma, og Carl Plow, Petaluma, (Sekretær). Gennem Henvendelser til fremtrædende danske Mænd og danske Foreninger vakttes Interessen for Planen, og den dansk-amerikanske Presse tog sig varmt af Sagen. I Bladet Den danske Pioner, Sophus Nebles Blad i Omaha, skrev Redaktør Roger Nielsen*) en Artikel, der sluttede: »Skal Sønderjyllands Haab engang opfyldes, og det tabte Land igen forenes med Moderlandet, maa vi Danske i Amerika gøre det første Skridt. Sønderjyderne selv kan intet udrette; Kongeriget Danmark endnu mindre. Vi amerikanske Borgere af dansk Afstamning, der ikke har glemt vort gamle Fædreland eller de undertrykte Brødre

*) Redaktør Roger Nielsen blev senere under Krigens Forløb knyttet til det danske Gesandtskab i Washington og var ved Krigens Afslutning meget virksom for og behjælpelig med at faa Petitionen forelagt for Præsident Wilson. Efter hvad han har meddelt, kan der ventes en dokumentarisk Fremstilling af Petitionens Historie af ham, naar alt Materiale er tilvejebragt. Roger Nielsen er nu Redaktør af Ugebladet Hjemmet i København.

søndenaa — vi alene har Frihed dertil. Og Pligt dertjl.« Disse Ord gengiver Opfattelsen, som dengang, i 1917, var herskende blandt de Danske i Amerika, at Initiativet bedst kunde udgaa fra de Sønderjyder, som var udvandret til Amerika som Følge af, at § 5 ikke var bleven opfyldt.

Man var imidlertid enig om, at Tiden endnu ikke var moden til at udsende Petitionen og samle Underskrifter, og Aaret 1917 gik til Ende, uden at der fra Komitéens Side blev udrettet stort andet end gennem Brevveksling at gøre Danske i de østlige Stater bekendt med Planen. Blandt disse kan nævnes Generalagent Halvor Jacobsen, New York, Forfatteren Ivar Kirkegaard, Pastor Bodholdt, Racine, Wisconsin, Landskabsarkitekt Jens Jensen, Chikago, P. T. Nielsen, Overpræsident for Det danske Brodersamfund. Men disse Danskere i de østlige Stater, hvor der var oprettet en Dansk Forening under Navn »Jacob Ries-Ligaen«, stod i nærmere Forbindelse med Regeringsbyen Washington, og forstod, hvorledes og hvornaar Sagen bedst kunde forebringes for Præsident Wilson. »Jacob Ries Ligaen«, hvis Formaal var at organisere den danskfødte Befolkning i U. S. A. til at samarbejde med og støtte Præsidenten og Regeringen i alle Rentinger i den vanskelige og kritiske Periode under Krigen, tog energisk fat og traf Forberedelse til Petitionens Tilvejebringelse, og i Eftersommeren 1918 viste Udviklingen paa Krigsskuepladsen, at Øjeblikket snart vilde være inde. Der var underhaanden bleven meddelt Ligaen, at Petitionen maatte fremkomme fra og kun undertegnes af amerikanske Borgere, der var fødte i Sønderjylland, ud fra den Betragtning, at § 5 kun vedrørte dem. Derimod var det i sin Orden, at amerikanske Borgere, fødte i Danmark, støttede de sønderjydske Ansøgers Henvendelse med deres Underskrifter. Og i denne Form blev Petitionen udfærdiget og underskrevet.

I Californien fik man Underretning om, at Petitionen snarest maatte tilstilles Præsident Wilson, der selv vilde deltage i Fredsforhandlingerne. 26. Oktober 1918 afholdtes et Møde i San

Francisko, hvor Carl Plow oplæste et Telegram fra Halvor Jacobsen, New York, med en inderlig Henstilling om at slutte sig til de Handlinger. »Jacob Ries Ligaen« stod i Færd med at bringe til Udførelse. Men to Medlemmer af Dania-Komitéen

CARL PLOW, født 24. Decbr. 1863 i Hoptrup. Udvandrede til Californien i 1880. Han har i en lang Aarrække været en af de Ledende i den danske Forening Dania og har udført et fortjenstfuldt Arbejde for at samle Danskerne i Californien.

Pastor BODHOLDT, født 9. Febr. 1855 i Tyrstrup. Efter Studier i Amerika og Danmark gik han i den dansk-amerikanske Kirkes Tjeneste, og var Præst flere Steder, sidst i Racine i Wisconsin, hvor han døde 23. December 1931.

JENS JENSEN, født paa Dybbøl-Sned 13. Sept. 1859. Efter at have afgjort sin Værnepligt ved Garden i Berlin udvandrede han i 1884 til Amerika. Han har udført et stort og meget anerkendt Arbejde som Landskabsarkitekt ved Anlæg af Parker og store offentlige Pladser i Chikago.

modsatte sig et Samarbejde med »Jacob Ries Ligaen«. Det vedtoges saa at sende en egen Petition til Præsidenten, og det skete telegrafisk samme Dag. »Om den nogensinde er kommen ham for Øje, er jeg tilbøjelig til at betvivle«, tilføjer Carl Plow, der sammen med Dr. Mølgaard havde været ubetinget stemt for Samarbejde med »Jacob Ries Ligaen«.

Denne havde imidlertid formet sin Petition og faaet samlet

Underskrifter, og Halvor Jacobsen forlangte, at Carl Plow som den, der først havde fremsat Planen offentligt, skulde være en af de tre Hovedunderskrivere. De to andre var Pastor Bodholdt og Landskabsarkitekt Jens Jensen. Petitionen, der telegrafisk blev tilstillet Præsident Wilson den 24. Oktober, efter at der fra Washington var blevet givet et Vink om, at den maatte være ham i Hænde inden en Frist af 48 Timer, havde i Oversættelse følgende Ordlyd:

Til Præsidenten!

I dette Øjeblik, da en herlig Morgenrøde og en ny Dag synes at bryde frem over Verden med Løfte om en almindelig Ordning paa Grundlag af Retfærdighed og Ret, henvender vi dansk-amerikanske Borgere, der stammer fra den tyske Provins Slesvig, os til Dem med en indtrængende Opfordring til at bringe vore undertrykte Landsmænds Sag i det gamle Land frem for Verden.

Hvad de beder om, og hvad vi beder om paa deres Vegne, drejer sig ikke om at tage noget Landomraade fra en Nation for at forstørre eller udvide en andens. Idet vi ved, at Danskere hele Verden over, uden Hensyn til politisk Troskabspligt, er med os, er vor Opfordring kommen i Stand uden Hensyn til dem og uden Tanke om Vinding eller Tab for Danmark. Alt, hvad vi beder om for vore Folkefæller i Slesvig, og alt hvad de beder om for sig selv, er, at de maa opnaa den Ret, som De har gjort Dem til Talsmand for med en saa overbevisende Styrke — Retten til selv at bestemme, om de skal høre til Tyskland eller Danmark.

Der kan ikke være mindste Spørgsmaal eller Betænkelighed angaaende deres Kravs Gyldighed, fordi det udtrykkeligt var forbeholdt dem i Paragraf 5 i Pragerfredstraktaten fra 1866. Er det ikke Meningen, at nu, naar andre »Papirlapper«, som Tyskland har sønderrevet, stykkes sammen igen, saa skal ogsaa denne atter gøres bindende?

Vi tror at vide, hvad De føler om denne Sag, der ligger vort Hjerte saa nært, — nærmere end nogensinde,

fordi vi selv ikke længere er Ofre for det Tyranni, som vi protesterer imod. Vi kan se mere end en Grund til, hvorfor Slesvigs Navn indtil nu ikke er bleven indbefattet i nogen af Deres hjertegribende Udtalelser, der er bleven til fundamentale Dokumenter for Verdens Genopbygning til et sikkert Ly for sandt Folkestyre. Men nu mener vi, at alle Grunde har mistet deres bindende Magt. Nu, da Lænkerne falder fra den ene Nations og Races Lemmer efter den anden, er Tiden kommen, tror vi, til at føje Slesvigs Navn til dem, der har gyldigt Krav paa ikke blot denne store Nations, men hele Verdens sejrende Demokratis Støtte og Sympati.

Som Amerikanere beder vi Dem: Tal, og tal snart, for at de af vort Folk, som er mindre lykkelige end vi, kan opnaa den simple elementære Ret til Selvbestemmelse og Selvstyre, for hvis Bevarelse vi og vore Børn nu arbejder hjemme og kæmper ude.

Under 12. November 1918 sendte Præsident Wilson følgende Svar paa Petitionen, adresseret til Pastor Bodholdt, Racine:

Det hvide Hus
Washington

12. Novbr. 1918.

Min kære Mr. Bodholdt!

Idet jeg retter min Henvendelse til Dem, ønsker jeg at indbefatte ikke blot Mr. Carl Plow, Petaluma, California, og Mr. Jens Jensen, Chicago, der sammen med Dem har været Slesvigs Hovedtalsmænd i dette Land, men ogsaa alle de Slesvigere, som har underskrevet Petitionen, der var rettet til mig, saavel som det endnu større Antal Amerikanere af dansk Nationalitet, som har støttet Petitionen.

Den Betænkning, som De har givet mig, underskrevet af Folk, der tidligere har hørt hjemme i Slesvig, og anbefalet af et endnu større Antal Danskere, der nu alle er amerikanske Borgere, paataler paany en Uretfærdighed, der ikke er glemt. Jeg kan kun forsikre Dem, at Deres Appel til Amerikas Sympati og Retfærdighedsfølelse ikke vil forblive uanset; thi det grunder sig klogeligt paa Menneskets Ret til at bestemme over sig

THE WHITE HOUSE
WASHINGTON

12 November, 1918

My dear Mr. Bodholdt:

In addressing myself to you, I wish to include not only Mr. Carl Alvo of Redlands, California, and Mr. James Jensen of Chicago, who with you have been the chief spokesmen of slavery in this country, but all the slaveholders who have signed the petition directed to me as well as the still greater number of Americans of Danish race who have endorsed that petition.

The statement you have given me signed by former residents of Mesquite and endorsed by a still greater number of names, all non-American citizens, voices some magnificent indignation. I can but assure you that your appeal to America's sympathy and passion for justice will not go unheeded, for it finds itself wisely upon the rights of men to rule themselves and to choose the manner in which that self-rule shall be exercised. I do not doubt that your voice and that of your former countrymen will be heard and heeded wherever the thought of the nation turns to the rights of old wrongs kept fresh by the long-continued oppression of the intervening years. It is for the whole world which has borne the burden of war to share in the adjustments of peace. For America alone, how all the peoples now quickened to a new sense of the value of justice must join in the relief of a grievance which no assistance would traverse the principle for which more than a score of nations are now fighting.

Please accept on behalf of the President of this country my thanks for the faith of which their petition

is an evidence and on behalf of your race in the old country, my earnest wish for the hastening of the day when right and justice shall prevail to deliver them from oppression.

Cordially and sincerely yours,

Wm. H. C. Bodholdt,

selv og til at vælge den Maade, hvorpaa dette Selvstyre skal udøves. Jeg tvivler ikke om, at Deres og Deres tidligere Landsmænds Røst vil blive hørt og paaagtet, hvor Nationernes Tanker er rettet imod at gøre gammel Uret, der er holdt frisk under en langvarig Undertrykkelse gennem Aarene, god igen. Hele Verden, som har baaret Krigens Byrder, maa tage Del i Fredens Genoprettelse. Ikke blot Amerika, men alle Folkene, der nu er vaagnet til en nyere Forstaaelse af Retfærdighedens Værd, maa samles om at afhjælpe den Uret, hvis Fortsættelse vilde bryde de Principper, for hvilke mere end en Snes Nationer nu kæmper.

Modtag paa Slesvigernes Vegne i dette Land min Tak for den Tillid, som Deres Petition er Udtryk for, og paa deres Landsmænds Vegne i det gamle Land mit alvorligste Ønske om, at den Dag snart maa komme, da Ret og Retfærdighed skal vinde Sejren, der vil befri dem for Undertrykkelse.

Med hjertelig og oprigtig Hilsen

Deres

Woodrow Wilson.

Da Petitionen var overrakt Wilson, havde vore Landsmænd i Amerika fuldført deres Hverv. Hvilken Betydning Petitionen fik for den endelige Løsning og Afgørelse, kan være vanskeligt at sige. Den var et selvstændigt Skridt og det første direkte Arbejde, der blev gjort for at bringe Spørgsmaalet frem ved Krigens Afslutning, men dette Skridt blev tillige foretaget i den Fællesskabets Aand, som knyttede de udvandrede Sønderjyder saa fast til deres gamle Hjemland. »Et er vist«, skriver Carl Plow i Slutningen af sin Beretning, »at den staar som et straalende Udtryk for den Kærlighed til Fædreland, Folk og Minder, der stadig bliver i den danske Udvandrers Sind og Hjerte«.

Dette Vidnesbyrd om Trofasthed og Fællesskab vil aldrig blive glemt i Sønderjylland.

N. H.

En Dag paa Øen Als.

Af **Aug. F. Schmidt**.

Digteren Henrik Hertz (1798—1870) har blandt sine mange Værker ogsaa et, der bærer Titlen: »En Dag paa Øen Als«. Det er et Lystspil i to Akter, skrevet paa rimede Vers. Hertz forfattede dette Værk i Løbet af fjorten Dage i Slutningen af Aaret 1831. Han lod det offentliggøre uden sit Navn ved i Bogen »Anonym Nytaarsgave fra 1832«. Heri skrev Hertz alle Bidragene med Undtagelse af Indledningen: »En Dag i Dyrehaven«, der havde Historikeren P. V. Jacobsen til Forfatter. Hertz navngav sig først for Offentligheden i 1832 samtidig med at han — der var af jødisk Æt — lod sig døbe. Alle sine tidligere Arbejder — fra 1815 af — havde han udgivet pseudonymt. Heriblandt findes en Del af hans bedste Ting, saaledes Skuespillene »Hr. Burchardt og hans Familie«, »Kjærlighed og Politie«, »Flyttedagen«, »Arvingerne«, »Amors Genistreger«, »Emma«, »Gjengangerbrevene« m. fl.

»En Dag paa Øen Als« fremkom under Mærket: »Forf. til Amors Genistreger«. Stykket blev opført første Gang paa Det kgl. Teater den 20. November 1832.

Af Titlen fremgaar det, at det er henlagt til Als. Scenen hele Stykket igennem er et Værelse paa det Enkefru Michelis tilhørende Landsted i Nærheden af Ketting paa Als' Vestland ikke saa langt fra Augustenborg Fjord.

»En Dag paa Øen Als« bæres helt igennem af det lyriske Element, der udfoldede sig friskt i Hertz' Produktion i Tiden umiddelbart efter 1830. Han havde ved denne Tid sit digteriske Gennembrud og var fuld af Glæde over den Lykke, hans Skuespil gjorde paa Det kgl. Teater. Den store Skuespillerinde Johanne Louise Heiberg, som han beundrede, spillede med Aandfuldhed og Ynde Hovedrollerne i hans Arbejder. Endnu fyldte det personlige Indhold dog ikke saa stærkt i Hertz' Teaterstykker. Først nogle Aar senere, efter Hjemkomsten fra en længere Udenlandsrejse, slaar han ind paa den Digtræning, der skulde komme til at danne Hovedstammen i

hans Produktion. Hertil hører hans berømte Skuespil »Svend Dyrings Hus«, »Sparekassen«, »Kong Renés Datter« o. fl.

Ingen af vore Digtere har behandlet Kvinderne mere ridderligt end Hertz. Marie i »En Dag paa Øen Als« er som hun

HENRIK HERTZ

skal være, skøn efter sin Art. Men den begavede og aandrige Kvinde, der fik alle Dygtighedens eller Viddets sjældne og ypperlige Gaver, er ogsaa for Hertz lige saa fuldt i sin Ret; hun forherliges i hans Skuespil fra Als i Josephas Skikkelse. Hun bliver til sidst gift med den dygtige, men lidt karakterløse Advokat Cornelius Krieger fra Overretten i Slesvig. Han faar en god Omgængelse af Digteren, der behandler de lidt ældre Herrer, som er indviklede i Kærligheds Spind, paa sin hjertensgode Maade. Josepha, der ikke tør sige Nej til Tilbudet om Giftermaal med Advokaten, svarer i det afgørende Øjeblik paa sin begavede Maade:

»Nu, ja ja! Vi stakkels Fruentimmer skal jo miste
Engang vor gyldne Frihed. Jeg er her
Saalidt den Første, som jeg bli'er den Sidste.
Men — De maa nøjes med mig, som jeg er.«

Saa klogt tager sikkert ikke alle Giftfærdige mod Skæb-
nens Tilbud. Iøvrigt forstod Hertz at behandle ethvert Emne
smagfuldt. Med øvet Haand flytter han sine Personer rundt
paa de skraa Brædder. Talen, der føres mellem hans Komædie-
skikkelser, følger sig altid flinkt. Replikkerne griber ind i hin-
anden, de passer sammen som Haand paa Handske Allige-
vel er der ikke meget af Hertz' Teater, der lever, omendskønt
han er den danske Digter, hvis Skuespil har gaaet paa flest
fremmede Scener, endog paa persiske —, det er ligesom Tiden
kræver andre Effekter end dem, der bydes hos Hertz. Man
læser saaledes med Behag, men uden Grebethed, hans Stykke,
der foregaar paa Als. Alting i det er fikst sat op, Handlingen
er dog ret spinkel. De implicerede Personer faar hinanden
tilsidst, alt er saare godt, men hvor vilde det ikke have veder-
kvæget en Nutidslæser, om der i Skuespillet havde været blot
enkelte Ytringer, der lod ane, hvor dejlig og naturskøn en Egn,
det er, Handlingen foregaar i. Dette maa vi altsaa finde os i,
og saa glæde os over Sprogets Velklang og Digterens Evne til
behændig at udnytte Versets Kunst i formfuldendte Replikker.

Ja, saa kan vi vel ogsaa glæde os over, at Hertz for en
Gangs Skyld har henlagt sit Værks Handling til en af vore
skønneste Øer og ikke — som ellers dengang var mest almindelig
— til et eller andet Sted indenfor Københavns Volde.

Fruen paa Byllum.

Af Truels Mathiesen.

Det var med blandede følelser, Grejs Møller tog hjemmefra i sin første tjeneste. Han var kun 14 aar gammel, og det var ikke helt let at tænke paa, at nu var det forbi med legen hjemme i heden. Mon hans søskende vilde savne ham, naar de laa derude under Hjelpold, sorteblaa om munden af rævlinger eller blaabær, eller naar de bandt kranse af kæruld og klokkeensian ude i mosen? Og mon moder vilde savne ham. Det var det værste at sige farvel til moder. Ganske vist vilde han kunne faa lov til en søndag eftermiddag at løbe hjem, maaske hver 3 uger eller hver 14. dag endda; men — nej han kunde aldrig være bekendt at græde. Allermindst ved den plads, han fik. Paa Byllum, paa den gaard, der laa højest af alle, der havde den sidste og den største have, hvis ejer var saa rig, at han sikkert ikke en gang vidste, hvor rig han var. Mon han havde sine penge i poser? Eller hvorledes gemte han dem? Nej, det var sandelig en stolt plads, Grejs tog i. Hele 20 køer skulde han passe, koble dem sammen, trække dem til marks og tøjre dem i lange rækker ned ad agrene. Hente dem om aftenen og trække dem tilbage og selv binde dem ind i Byllums høje, hvidkalkede stald. Længere hen paa efteraaret drive dem løse over stubagrene, de skulde sandelig ikke faa lov til at rende paa fremmed mark. Han skulde nok vide at genne dem tilbage paa deres eget i

tide. Og manden paa Byllum skulde blive tilfreds med ham, saa han om et aar eller to kunde blive stordreng og saa tredjekarl, og hvem ved! Saa vilde han rigtig nok kunne bringe mor en ordentlig skilling. Hun skulde have hele lønnen, den hele, for mor var den bedste, og nu skulde han hjemme fra, bort for første gang. Det var stolt, men det var alligevel ikke let.

I de første dage havde Grejs næppe kunnet svare, om nogen havde spurgt ham eller om han havde spurgt sig selv, hvad der var størst, hans stolthed, hans betagethed eller hans længsel. Der var ganske rigtig de tyve køer, han herskede over; aa, om hans søskende havde kunnet se ham, naar han om morgenen syngende trak det store koppel ud paa marken, og hvilke køer, hver kendte sin baas; inden 14 dage var omme, var han overbevist om, at hver eneste af køerne ogsaa kendte ham, Grejs Møller, og at de havde en ganske særlig agtelse og ærefrygt for ham.

Saa var der gaarden, grundmuret og solid, paa bakken, seende ud over brede marskenge, med vældige lader — de var over 3 gange saa store som hele det lille hus hjemme paa heden, med en hestestald til 16 heste, et vandtrug inde i stalden, og gennemgang ind til de to karlekamre. At det var et par elendige kamre med smaabitte vinduer, der ikke kunde lukkes op, og uden anden indgang end gennem stalden, at der endda var foderrum med hakkelsemaskine i det ene kammer; at al havren til hestene styrtedes ned fra loftet i det kammer ned i den faste havrekiste; at Grejs maatte dele seng med en halv voksen karl — alt det tog i hans øjne ikke glansen af kamrene. Det dejligste af alt var dog haven med de mange blomster, det var rigtig nok noget andet end de lavendler og morgenfruer, de havde hjemme. Vældige popler, endnu højere end husmønningen, æble- og pæretrær, ribs- og

stikkelsbærbuske — hvem der en gang kunde faa lov at komme der ind at plukke! Nede i sydvesthjørnet af haven det ærværdigste af alt, den ældgamle tjørnebusk, Byllum var »sat hen i«.

Hvad det var at »sætte hen« vidste Grejs ikke helt besked med. Der blev trukket nogle straa ud af tag-skægget, de blev brugt til det; men hvordan det saa gik til vidste han ikke. Næsten alle de store gaarde var saaledes »sat hen«. Havde han ikke hørt det i skolen af sine legekammerater baade om den gaard og om den. Var der vel tvivl om, at døtrene fra Rugbjerg i tørre somre vandede det gamle træ paa volden? Saa længe det grønnedes, brændte gaarden ikke. Det var nok mere værd end baade lynafleder og brandkasse; den gik nok ikke saa let ud heller, den tjørn nede i Byllums havehjørne.

Dernæst var der manden selv, Fedder Janniksen. Grejs havde tit om søndagen ved kirken set ligstenen over hans fader Klaus Janniksen, sognefoged og dannebrogsmænd. Det var manden nu ikke, det forstod Grejs saa godt; men han kunde godt have været det. Saaledes maatte en sognefoged og dannebrogsmænd se ud: høj, svær og hærdebred, et stort aabent og skægløst ansigt, hvor var det ansigt da langt og rædselsindgydende, det vilde nok ikke være rart at være lille Grejs, om han vakte mandens vrede. Ordene laa saa haarde paa hans tunge, Grejs gjorde helst en bue uden om ham, naar han mødte manden. Det havde lige frem gibbet i ham, da manden havde sagt: »Lad mig nu se, at Du passer godt paa de køer«, og da var manden endda slet ikke vred.

Fruen var nu det dejligste, han vidste, slank og høj, med det mørke haar strøget frem over ørene i bukler, og naar hun snakkede med en, blev man rigtig nok ikke bange. Hun var saa mild og smilte venligt, naar hun talte. Saa var hendes sprog helt anderledes end Grejs's

eget og end alle folkenes, det kom af, at hun var nede fra østkanten, helt nede fra Lille Bælt. Det var naturligvis, fordi hun var saa langt borte fra, at hun ikke altid saa saa glad ud som en frue paa Byllum naturligvis ellers maatte være. Der var ogsaa helt anderledes her end øst paa, det vidste Grejs baade fra skolen og især fra, hvad mor havde fortalt om det aar, da hun tjente i Vandling; men der var da sikkert ikke dær nogen gaard saa stor og saa køn, med saa dejlig en have, med saa vid en udsigt over landsbyer og kirketaarne, over marskenge og havet helt ud til øerne. Man maatte blive glad, om man saa derud, og fru Karen Janniksen havde allerede været 5 aar paa Byllum, hun maatte da nu have levet sig ind, saadan at hun var hjemme der, hun maatte da ogsaa kunne se nu, at her var kønnere, end hvor hækker og bakker med skove hindrede udsigten, at der ingen steds var saa smukt som her paa grænsen mellem gest og marsk. Grejs forstod ikke, at hun kunde lade være at se glad ud.

*

Denne Grejs's første tjeneste blev hans eneste, han blev paa Byllum i 15 aar, rykkede op fra yngste plads til bedste, og mange af de gaader, han mødte de første dage, aabenbarede ham lidt efter lidt deres løndomme. Hvorfor manden var saa barsk og hvorfor fruene ikke var glad, opdagede han snart. At velstanden paa Byllum ikke var uden ende, saa han ogsaa, og hvorfor det gik ned ad bakke. Det var Klaus Janniksens egen skyld. Født som eneste søn og arving til den store gaard, forkælet af forældrene, havde han aldrig lært arbejdet saaledes at kende, at han var kommen til at holde af det, havde han for tidlig lært fornøjelsernes vej. Han var bleven en lidenskabelig spiller, han kunde glemme alt ved et glas og et tærningebæger. Han kunde sidde halve og hele

nætter, Grejs maatte tit vente i mange, mange timer med vognen, og saa var det ikke nogen blid mand, han var kudsk for. Saa var det heller ikke nogen glad og god mand, fru Karen tog imod. Klaus var en haard herre, og Grejs forstod nu nok, at fru Karens ansigt ikke lyste af lyster glæde.

Naturligvis saa Grejs ikke straks til bunds i disse forhold, det var først i aarenes løb, at han fik, at han kunde faa øje paa, hvorledes det stod til paa Byllum, da han kom med til fredagsmarkederne i Tønder som Fedders betroede mand, da han kom til at rejse med ham ned til kogene og til Ejdersted, hvor Fedders stude græssede, da han blev kusken, naar Fedder tog ud paa sine handels-ture. Det var en sørgelig, men samtidig en stolt aften, da han silde kom hjem med Fedder hængende ud af vognen, da han med møjle havde bragt ham af vognen og ind i soveværelset, at fru Karen Janniksen, den stolte frue paa Byllum, bad ham, den fattige tjenestekarl, med ind i stuen og aabnede sit hjerte for ham og klagede sin nød til ham som til en god ven. Aa, den aften i havestuen. Døren stod aaben ud til haven, saa Grejs kendte lindenes stærke duft. Billederne af Klaus og Mette Janniksen saa alvørlige ud over stuen fra det lyse tapet over sofaen. Grejs havde før været herinde, han vidste nok, at der var mahognimøbler, men aldrig havde han forestillet sig, at de kunde skinne og straale som nu i den lyse aften; han forstod sig ikke paa Brysseler-tæpper, men at tæppet paa det bonede gulv gjorde stuen hyggelig, det saa han. Og bogskabet derhenne og Grundtvigs hvide statue paa konsollen imellem Tschernings og Monrads billeder. Stuen havde altid staaet for ham som det smukkeste og fineste, han kendte, og der stod han nu og lyttede til fruens hulkende klage: Det kunde ikke blive ved at gaa saaledes, der samledes gæld paa gaarden, Fedder var ikke den

samme som før, han tænkte kun paa at komme ud, hans hjem ødtes, hans hus led; om sig selv talte fru Karen ikke, men hun maatte have luft for sin sorg, og paa Grejs kunde hun stole. Hvad skulde han sige, hvad skulde han svare! Stamme nogle ord om, at han ikke skulde spare nogen møje for at holde igen, naar han var med, at han ikke skulde hjælpe til at drage nedad. Han vidste ikke selv senere, hvorledes han kom til at sige det, men han vidste, at det var ærlig ment: »Fru Janniksen, De maa stole paa mig og raade for mig, naar og hvor De vil, det lover jeg Dem!« Han skammede sig bagefter næsten for sig selv over de store ord; det var nok ikke frit for, at han ogsaa var nær ved at græde, da han lagde sig til hvile i sit kammer. At det var saa vidt med Byllum og dets ejer, havde han dog ikke troet. Aldrig skulde han da gaa den vej, at hans nærmeste skulde trænge til sfig at græde over ham. Næste dag meldte han sig ind i den stedlige afholdsforening.

Ejeren af Byllum mistede ikke sin formue med ét slag, han var ikke rig i gaar og fattig i dag. Det var gammel, arvet velstand, han levede i; det var slægtens agtelse, han tærede paa. Han var en mand med optræden, han var en mand, der sad i hæders- og tillidsposter, saa længe han levede; men de sidste aar kom der ingen nye til; der var andre folk, der rykkede ind i de pladser, han havde været selvskreven til, om han havde haft den indflydelse, den anseelse, som hans farfader og hans fader før ham. Han følte det; Fedder Janniksen mærkede godt, at han kun regnedes med som den store grundejer, som slægten Janniksens sidste skud. Hans ægteskab var barnløst; der er saa mange af de store vestslesvigske bondeslægter, der er uddøde kort efter hundredaarsskiftet. Saa kommer der andre nye i stedet; i et slægtled eller to staar de i forreste række, er de dygtigste i folket. De har

handlekraft og sund sans, men de har ikke den arvede kultur, den opdragelse, den ydre slebethed som dem, de afløser. Indtil engang deres tid er omme, de nyder kulturrens goder — og de maa vige for ny kræfter, der dukker op længere nede fra samfundet af. Slægten Janniksen stod for tur at vige, der vilde efter Fedder komme ny folk, ny slægt paa Byllum. Det nagede dybt i hans sind; naar vinen havde gjort ham veltalende, talte han derom; naar han var ædru — og det var han dog for det meste —, tav han dermed. Og fruene talte aldrig derom, men hun tænkte desmere derpaa; barnløs kvinde er ikke at misunde, knyttet til en slægt, del af en slægt, hvis livstraad brister, naar man selv dør; en slægt, der er ved at visne, hvis træ vil gaa ud og kastes i ovnen, naar man selv gaar bort. Barnløse, de led begge derunder, baade Fedder Janniksen og hans hustru. Fedder fandt intet at arbejde for. Hvad var det hele værd, naar det bare holdt hans tid ud. Saa plukker vi roserne, naar de blomstrer, saa rører vi kort og tærninger, mens vi er ædru nok til at skelne dem. Bagefter drikker vi op, hvad vi skulde tage med hjem fra markedet, overskuddet af aarets opdræt. Hvem skal det gemmes til. Se ikke saa surt, lille Grejs, Du skulde hellere lære at drikke med. Skam ske ham, der ikke tager glæden med, naar den møder ham.

Grejs vidste saa inderlig godt, at han ikke turde aabne sin mund for at tale om at tage hjem, men han stod paa springet, rede til at sætte hest og vogn i gang hjemad, saa saare lejligheden bød sig. Han følte det som en sejr, hver gang det lykkedes ham at faa Fedder ædru med hjem, og Fedder stoledede fuldt og fast paa sin karl. Han skændte paa ham, han hujede med ham, naar han havde drukket; men sagde nogen anden noget ondt om Grejs, blev Fedder ikke svar skyldig: »Der er ikke mage til karl mellem Varde og Husum«, plejede han at sige, »han er

bedre bonde end jeg selv, og Byllum ligger ham tifold saa haardt paa sinde som mig.«

Det var ikke helt usandt: Grejs sørgede for Byllum, saa godt han kunde, for den dejlige gaards skyld, den var det værd, og for fru Janniksens skyld, hun var det mange gange værd. Havde hun ikke aabnet Grejs's sind for saa meget godt og skønt. Havde han ikke set, hvad et hjems hygge under hendes hænder kunde være værd, havde han ikke lært et menneske at kende, der bar en tung byrde med oprejst sind uden overflødig klage, et menneske, der trods egen lidelse altid havde et smil og et venligt ord til overs for andre. Nu undrede han sig ikke mere over, at fru Karen ikke altid lyste af glæde; men han beundrede hende, fordi hun altid holdt sig mild og aldrig lod sin modgang søge udvej i uvenlighed eller surhed. Fruen var og blev for ham noget af det bedste, han vidste.

*

Det allerbedste blev dog Marta Bruun ude fra havet. Hun var hans modsætning i mange maader; som han elskede heden og det flade land, elskede hun havet og dets omskiftelighed. Begge var de arbejdere som de faa, ikke helt unge mere; men unge nok til at kunne lægge arbejde til for at naa frem. Marta kunde overlade husførelsen til sin yngste søster Mette, en lille skilling havde hun hjemmefra; Grejs havde sparet i mange aar — det var tid at begynde. Grejs tog mod til sig, det var en god gang, men en alvorlig gang, han bad om at faa snakke med manden paa Byllum i hans egen stue og sagde sin plads op til November skiftedag. Fedder bruste op om utaknemmelighed, tog sig selv i det, sendte bud efter sin hustru — og saa viste han sig fra sin kønneste side; han var en ætling af gode folk, det var ikke en mand uden gode egenskaber, fru Karen i sin ungdom straalende havde rakt

sin haand. Der kom endnu undertiden noget op i Fedder af det, der havde skabt hans slægt anseelse og Byllums ry: »Jeg har ikke mange rede penge, lille Grejs, jeg har ingen at undvære i denne tid; men vil Du have penge fra spare-

Han lagde sit hoved ned paa sine arme og satte sig til at græde.

kassen, kautionerer jeg for, hvad det skal være«. Fru Karen rejste sig stille og gik om bag sin mands stol. Hun lagde tavs haanden paa hans skulder. Grejs tænkte paa den dag, han første gang var inde i havestuen. Han saa op til Grundtvigs buste, nu vidste han bedre besked med, hvem han var, han saa paa billederne af Tscherning og

Monrad, det var et par gamle danske ministre, ogsaa saadan et par gamle frihedsmænd, nærmere var han endnu ikke kommen dem, han saa sig rundt i den stue, der i hans øjne hidtil havde rummet det højeste af hygge, han havde trang til at sige rigtig, rigtig tak, og saa sagde han endda kun saa tørt: »Ja, jeg siger ikke nej, jeg siger tak«.

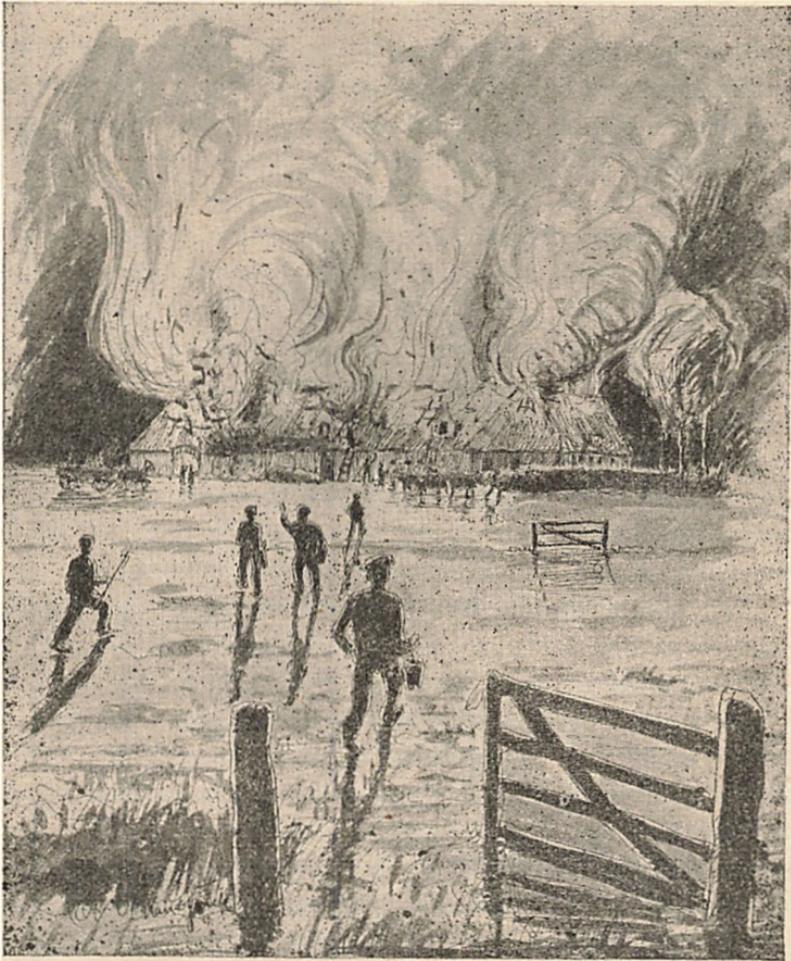
Det lød, som om det var presset af ham; men da fru Karen i hendes mands sted svarede: »Nej, Grejs, det er os, det er Fedder og mig, der her har at sige tak, tak for 15 aars trofast tjeneste og for lige saa langt godt venskab«, da brast alle kilder for Grejs, da lagde han sit hoved ned paa sine arme, han glemte al skam, han satte sig til at græde i Fedder Janniksens havestue. »Og jeg havde saa pinnede nær grædt med«, sagde Fedder, da han fortalte sin gode nabo Boj Karlsen derom, og det var rimeligt nok; for han var en underlig blanding af haardt og blødt, af vestslesvigsk stejthed og retlinethed, af trang til at røres og være blød, af blufærdighed mod at vise det bedste, der laa i ham. Hans lange, aabne ansigt var med aarene blevet stivere og stivere, det graa haar var blevet tyndere i tindingerne, øjnene var blevet noget tilbøjelige til at plire. Men alt i alt var hans holdning saa stejl som nogen sinde, den første den bedste skulde ikke læse i hans aasyn, hvad der foregik bag hans pande.

*

Aarene gik; hvert foraar stod tjørnen i Byllums have med hvide blomster, hvert efteraar med røde bær; Fedder blev fedladen, hans færd blev ustadigere, hans rus blev hyppigere, man talte om at hans handel med fæl og plagge næppe bragte ham guld. Fru Karen Janniksen blev den samme, hun havde været før, mild og ligevægtig. Havde hun sindets kampe, saa fægtede hun dem i løndom. Ingen skulde mærke noget.

Grejs og Maren arbejdede i »Snavehuset«, det var sandbund, det meste var hede; men hvert Aar blev et nyt stykke brækket op; sparekassen fik sine renter i tide, afdrag havde den derimod ikke set; men hver mand kunde se, at »Snavehuset« steg i værdi, der byggedes til, Grejs var selv murer. Besætningen blev større, baade i stald og stue, de ældste drenge kunde allerede ses i den tidlige morgenstund med et lille kobbøl køer. Grejs købte sig jord ind til, og han betalte med rede penge. Folk snakkede saa smaat om »Snavegaarden«, som de før havde talt om »Snavehuset«, — og Grejs blev menighedsrepræsentant! Det havde ikke stor betydning reelt set, men det viste, at man regnede med ham som bosiddende mand, som bonde i lavet. Maren var ellers ikke kaad, men aftenen efter det valg sagde hun alligevel »Hr. kirkeældste« saa tit, at det var lige ved at blive den strenge husbond for meget.

Saa kom branden, Byllums hæderværdige og sørgelige ende. Hvor den kom fra, blev aldrig opklaret; den opstod i nærheden af hestestalden, og ilden bredte sig med en utrolig hast. Det lykkedes at faa alle hestene ud, paa en nær, den fjærmer af kørehestene, den 5 aars røde. Grejs's eftermand i embedet som yngste dreng paa gaarden — der laa en lang række imellem de to, men nu var det lille Jens Olesen ude fra Skrubhusene, han slap endnu ind i stalden, det lykkedes det ubesindige drengbarn at faa hesten løst, men den vilde ikke med ud. Taget kunde skride hvert øjeblik, man raabte og skreg efter drengen, at han skulde lade hest være hest og bjerge sit liv; men ingen vovede sig mere ind under tagskægget. Da sprang der en mand frem, en mand, der forlængst var ude over den bedste alder, en mand, der aldrig havde sat sig selv og sit eget liv til side for at hjælpe andre. Da gav Fedder Janniksen sit liv for sin yngste tjenestedreng. Han bar ham i sin favn ud over staldtærskelen, det brændende straatag skred ned over

Gaarden ragede i den silde aften op som et vældigt baal.

dem, Fedder skærmede lille Jens med sin egen krop, han slap endnu ud med skræk og halvkvalt af røg; men manden til Billum var død.

Man havde straks set branden nede fra Snave, man saa den fra hele egnen helt ned til Ribe. Gaarden ragede i den

silde aften op over enge og marker som et vældigt baal. Man talte i aarevis om det skønne skue. Grejs løb, hvad han kunde, tværs over markerne. Da han kom til Byllum, var den en luende hob, Fedder laa død, Karen Janniksen sad bleg og tavs ovre hos Boj Karlsens.

Der kom svære tider for hende nu, gaardens tomter og marker maatte sælges, der blev intet til overs, men hver mand fik sit, og da en ny ejer lod lægge grundsten til et nyt Byllum, var der ingen, der havde noget at kræve af fru Janniksen. Det skulde da være Boj Karlsens, hvor hun havde boet de første uger efter branden, hvorfra Fedders jordefærd fandt sted; et saadant følge var aldrig før set paa egnen. Man havde med et slag ved Fedders død glemt alt, hvad der før var at udsætte paa ham. Det var den bedste slægts sidste mand, der døde, og han døde for at hjælpe en anden, kan der siges noget bedre om en død! Nej, Boj Karlsens følte det som en ære, at fru Karen boede hos dem. Det var knap nok, hun fik lov til at sige tak, da hun rejste fra dem, rejste til — Snave.

Hvad der var talt mellem Grejs og Marta i forvejen, fik ingen fremmed at vide; men en god dag hen i høst kom Grejs ind til Boj Karlsens, og som om det var en afgjort sag, talte han med fru Karen om, at nu kom han en af dagene og hentede hende til et længere besøg. Det var saa selvsagt, der var ingen indvendinger mulige: Fru Karen Janniksen bor nu paa tredje aar hos Grejs Møllers paa Snavegaarden. Undertiden taler hun om at flytte; men saa svarede Grejs hende engang: »Flytte, nej, det er der ikke tale om. Hvad tror De, børnene vilde sige, naar de ikke har bedstemor til at fortælle for dem, til at hjælpe dem og deres forældre til bedre at se, hvor rigt og godt livet er selv ude paa en hedegaard. Vi har selv rejst vort hus, De har hjulpet os til, at det i mange Maader er bleven mere hjem, at vi har faaet mere hygge, end vi kunde have

uden Dem. Vi giver aldrig slip paa vor bedstemor, hverken Martha eller børnene eller jeg.

Og vi har raad, jeg har halvanden gange saa meget land, dobbelt saa meget opdyrket og tre gange saa stor besætning, som da jeg kom til Snave, og det er til syvende og sidst, fordi jeg har gaaet i skole hos Fedder Janniksen paa Byllum.«

Det sidste stoler Grejs ikke helt selv paa, men fru Karen tror paa ham; hun husker kun alt det gode hos sin mand, hun tænker ikke mere paa de lange timer, naar hun sad og ventede og ventede. Byllum har lidt efter lidt i hendes øjne faaet glansen tilbage fra hendes ungdom, og naar hun fortæller for Grejs's smaapiger om aftenen, saa er fortællingen om Fedders heldedød det smukkeste, de ved. Kun eet forstaar de ikke, at Byllum er brændt og at tjørnen alligevel staar grøn i havehjørnet, om vaar med hvide blomster og i høst med røde bær. Det er ikke til at forstaa, men det er der saa meget, der ikke er. Det særeste er kun, at ikke en gang bedstemoder Karen kan forklare det; for hun ved ellers alt. Hun er den bedste og klogeste i hele verden. Den ting er der ikke at rokke ved. —

Fjernt fra Hjemmet!

Et Digt af en sønderjyds Skømand.

I Tilslutning til Nekrologen over Jes Jensen Bill andet Steds i Almanakken, aftrykkes efterfølgende Digt, som fandtes blandt Bills Efterladenskaber, og som var skrevet i en gammel Søfartsbog med Voksdugs Bind. Mere end mange Ord fortæller Digtet om det Sind, der var i ham allerede fra Ungdommens Dage. Digtet blev skrevet fjernt fra Hjemmet ude paa Verdenshavet, da han en Nat vandrede frem og tilbage paa sin Vagt paa Dækket. Man kunde ønske, at de Idealer, som bevægede den unge Skømands Sind, altid maatte være de bærende i vort Folk og blandt dets Unge.

K.-P.

Mens jeg ensom her paa Dækket vandrer
og maa rolig holde Vagten ud,
iler ogsaa mine stille Tanker
over Havet hen med Lynets Bud.

Did, hvor Maanen sig i Bæltet spejler
ved den lille elskte Plet af Jord,
dér, hvor Snekkerne paa Bølgen sejler,
langt herfra udi det fjerne Nord.

Det er dér, hvor Lille Bæltets Bølger
sagte ruller mod den lave Strand,
det er dem, som mine Tanker følger,
Slesvig er mit elskte Fødeland.

Dér, hvor Bøge højt i Luft sig rejse,
skønt de trykkes af det haarde Aag,
de ej mere nu saa stolt mon knejse,
som de gjorde under Dannebrog.

Dér, hvor Bækken sig i Bugter slynger
langs med Fredens stille Kirkegaard,
dér, hvor Fuglen sig paa Grenen gynger,
Træerne en Krans om Kirken slaar.

Under Asketræets grønne Grene
hviler den, som jeg har haft saa kjær,
det er Moder min, jeg hermed mener,
hende stadig jeg i Mindet bær.

Dødens Bud saa tidlig ofte kalder,
og hun maatte bort fra sine Smaa
alle tre udi den spæde Alder,
jeg var dengang ikkun fire Aar.

Dog jeg husker godt den stille Bolig,
hvorudi min kære Moder laa.
»Elskte Børn, vær I kun ganske rolig,
Moder vil endnu ej fra Jer gaa.«

Saadan lød nu hendes svage Stemme,
da hun mærked' Afskedstimen slaa:
»Naar jeg ligger hist i Gravens Gemme,
hvem vil være Moder for de Smaa?«

Og min kære Fader Søn pløjed'
langt fra Hjemmet ved den fjerne Strand.
Han vist ogsaa meget ondt har døjet,
aldrig mer han saa sit Fædreland.

Dér nu stod vi tre Forældreløse.
Ingen vilde os jo kendes ved.
Dog tilsidst de trange Kaar blev løste,
dér, hvor Hjertet sad paa rette Sted.

Under fremmed Haand jeg blev opdragen
tæt ved Lille Bæltets hvide Strand,
hvor min Plejemoder monne vaage
over mig med Kærlighedens Haand.

Sømand blev jeg, Skæbnen det har villet,
og paa Havet tjener jeg mit Brød,
nu paa Søn frejdig hen jeg iler,
Gud i Vold, og lider ingen Nød.

Mine Kammerater alle hviler,
medens jeg paa Dækket vanker frem.
Skibet roligt over Bølgen iler,
Stævnen vendt imod det kære Hjem.

Stjernerne saa venlig til mig blinker,
Maanen under Skyen titter frem.
Og det er, som Moder til mig vinker:
Kom til mig, her er et bedre Hjem!

»Otte Glas!« fra Skibets Klokke lyder,
Tonerne i Natten svinder hen.
Søvnens Gud med kærlig Stemme byder:
Gaa til Ro, og drøm saa om dit Hjem!

Jes Jensen Bill.

Chjensen fra Wilna.

Af Amtslæge Dr. Lausten Thomsen.

Der er sket store Forandringer i Vilna i det nordlige Polen siden Krigen. Der er lagt Flisefortove i Hovedgaden, enkelte Gader har faaet Rødstensbrolægning, Stykker af andre har Asfalt, men det er kun enkelte, de fleste Steder er der endnu Grund til for Hestedroskerne at køre paa Automobilgummi, og det gør de. Der er kloakeret, men det er smaat med Tilslutningen fra de enkelte Huse, for den koster Penge, og dem har man ikke mange af. Hovedgaden er i sin fineste Del som en Gade i andre Storbyer, indrammet af Lindetræer og afbrudt af aabne Pladser, selv om der øjensynligt rutes mere med Plads end anden Steds; men gaar man ud ad dens Forlængelse ud over Vilja-Broen, gaar man snart imellem en Række Træboder, hvor Jøderne har deres smaa Forretninger, og der er over 40,000 Jøder i Byen.

For den ene Ende af Hovedgaden ligger en pragtfuld romersk-katolsk Kirke, ved den anden hinsides Floden, hæver det græsk-katolske skæve Kors sig over en Løggkuppel, der kranses af fire mindre. Den tonende Liturgi er lige sunget imellem de

blafrende Vokslys og de guldstraalende Helgenbilleder. Solen staar højt paa Himlen, det er en varm Septembersøndags Middagstime.

Ude paa Broen staar Abram Guldenblum og hans Datter Halena. Abram er i lang Kaftan, en ganske lille graa Kasket med en Tøjskygge, der er af samme Stof som Kaftanen, men som i Virkelighed slet ikke giver Skygge, dækker hans Isse og Pande. Alligevel virker han langt mere europæisk paaklædt end Warszawas Jøder. Under den krogede Næse og de tykke Pøselæber bølger hans velplejede, hvide Skæg langt ned paa Brystet. Han er en klog Mand, det er der ingen Tvivl om, og hans Klogskab volder, at man ikke dvæler ret længe ved Indtrykket af, at Kaftanen baade er snavset og pjaltet.

Rigtignok kender Abram Danmark, han kender endda en dansk Soldat, der var med Tyskerne i 1917. Han var fra Omegnen af Stockholm, og han hed da Chjensen. Det er tydeligt, at det maa være Jensen eller Hansen, men nærmere Oplysninger er ikke at faa, skønt Abram er mere end villig nok, og Halena om muligt endnu mere. Hun er en i høj Grad svulmende og kulsort Dame midt i Tyverne, og hendes Kinder ligefrem bævrer af Iver, naar hun taler om Chjensen, den danske Soldat Chjensen i den tyske Hær.

Hun var kun en lille Pige den Gang, 8—9 Aar, og hun faldt igennem Flodens Is. »Å, hvor var jeg bange!« siger Abram, »was haab ich ghaabt Moira«. Men Chjensen kravlede ud paa Isen og han reddede Halena i Land, skønt Isen brast den ene Gang efter den anden. Gebenscht sei er! Velsignet være han!

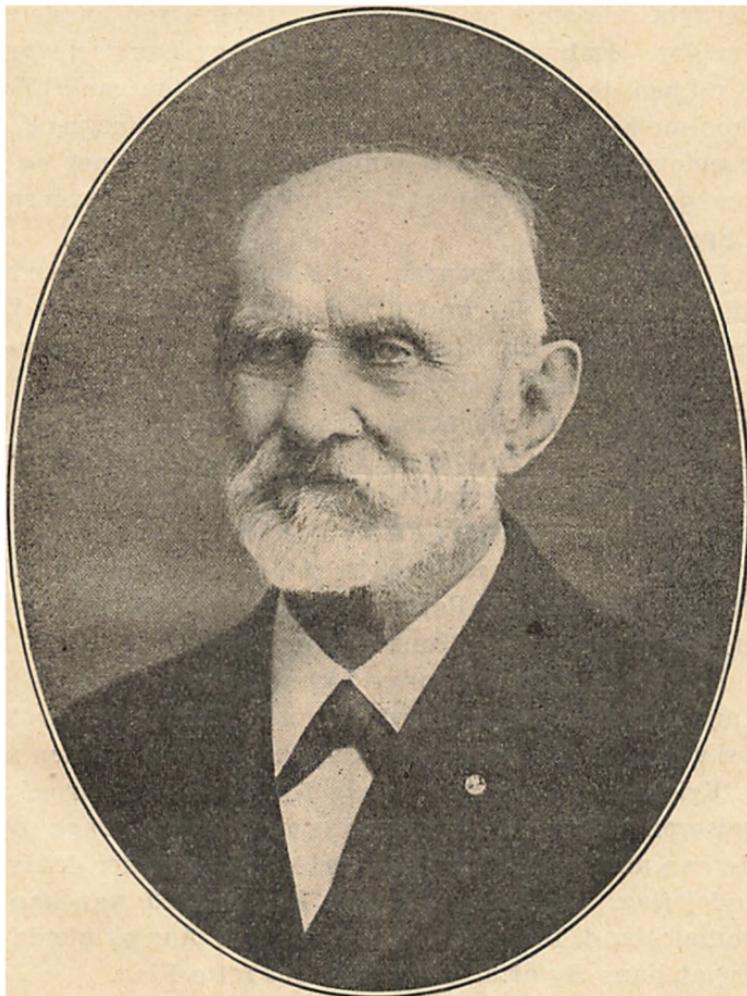
Mere er der ikke at fortælle om Chjensen. Maaske lever han, maaske er han død, maaske hedder han Jensen, maaske Hansen; men i to fattige polske Jøders Hjerte lever han videre, de velsigner hans Minde, selv om de ikke kan udtale hans Navn. Sandsynligvis har ogsaa Sønderjyder Ret til at være stolte af en Landsmand, der ukendt og ringe vovede sit Liv i fremmed Land for en lille Pige af et foragtet Folk. Gebenscht sei er.

DE GAMLE, SOM FALDT - - -

Kaptajn Carl Christian Fischer.

5. September 1844—29. Oktober 1933.

Det gamle Aabenraa med de snævre snørklede Gader og toppede Brosten havde et hjemligt og hyggeligt Præg. Der fandtes ingen Vej, der gik uden om Byen, alle uden Und-

tagelse maatte ind i Byen, og her mødte der den Rejsende mange vidt forskellige Bygningsformer. Der var i ingen Henseende taget Hensyn til en stærk Trafik. Der var over det gamle Aabenraa en egen Kolorit, et eget Sving, der bundede dybt i de store og stolte Traditioner Byen havde som Søfartsby. Enhver rask Aabenraadrenge Længsel var at naa ud paa de store Have, og naar Langfarten var til Ende at komme hjem til Byen for at fortælle om Eventyrene, der var oplevede derude. De gamle Koffardikaptajner og Sømænd gav Byen en egenartet Kultur med et stærkt særpræget Sprog.

I dette gamle Aabenraa er Kaptajn C. C. Fischer født, og han blev i Grunden ved at leve i det til sin Død. Han var vel nok den sidste typiske Repræsentant for det Aabenraa, der en Gang var. Det ny Aabenraa laa ham fjernere, selv om han tilfulde forstod det ny, der var ved at komme frem. Dampskibenes Tid var ikke hans, derimod den Tid, da de stolte Sejlskibe styrede ud fra Aabenraa Red. Før ham var det de lange Farter, der tog Maaneder, og hvor Vejr og Vind var de afgørende Faktorer for Rejsens Varighed, og ikke som nu hvor alt beregnes efter Tons og Timetabel.

I Kaptajn Fischers lange Liv var der i det ydre sket mange Omskiftelser med By og Land. Han mindedes Trearskrigen, levede Dreng- og Ungdomsaarene i Tiden mellem Krigene. Deltog selv i Krigen 1864 som Matros paa Krydseren »Geysir«. Fremmedherredømmets Dage oplevede han alle, og de Skibe han førte, sejlede under det tyske Handelsflag. Da Genforeningen kom i 1920, var han en gammel Mand, men fik dog Lov til i 13 Aar at glæde sig over, at hans By atter var under det rette Flag.

Centralpunktet i Kaptajn Fischers Liv var hans Tilknytning til Sprogforeningen, alle andre Tillidsvherv, som hans Medborgere betroede ham, blegnede ved Siden af det

Tillidshverv han havde som Sprogforeningens Kasserer. Det er da ogsaa som Sprogforeningens Kasserer at Kaptajn Fischers Navn er kendt ud over Landet. Den Indsats, han øvede som Kasserer, følte han selv som det største han fik udrettet, og det var rigtigt set. Alt hvad der vedrører det danske Sprogs Bevarelse, havde hans varme Interesse, og han var utrættelig i Kampen for Modersmaalets Ret. Det var ham en Glæde at se Sprogforeningens fortsatte Trivsel efter Genforeningen, idet han fuldtud var klar over, at Kampen mellem dansk og tysk Sprog ikke var ført til Ende ved Grænsedragningen i 1920.

Den største Dag i Kaptajnens Liv var den Dag, da han paa Dybbøl overrakte Guldhornene til Kongen. Han stod hin Julidag 1920 som hele det sønderjydske Folks Repræsentant, og bar dette Folks Gave frem til Danmarks Konge. Denne Dag stod for ham som Frihedens Dag, hvor alt det onde, som Land og Folk havde lidt, maatte fly. De haarde trykkende Tider, hvor hans Hjem havde været truet, og hvor det blev forsøgt at jage ham i Landflygtighed som Optant, var nu for stedse forbi. Sønderjylland var nu et Led i Danmarks Rige, det følte han med Stolthed.

Hans lykkeligste Dag var vel nok den, da Danmarks Konge gav ham Ridderkorset, selv havde han sikkert helst set, at han havde faaet Ridderslaget i Lighed med det, Middelalderens Riddere fik. Det var for ham lykkelige Dage, naar Kongen var i Vente, da kunde han komme ud af den Ro og Regelmæssighed, han levede i, ja da var alle hans Klokkeslet, der ellers stod fast, slettede ud af hans Bevidsthed. Det var for alle, der kendte ham, det bedste Bevis paa, at noget overordentlig optog hans Sind.

Kaptajn C. C. Fischer var i Reglen en tavs Mand. Han yndede ikke det indviklede. Var en Sag indviklet, saa var det for ham en daarlig Sag. Han var en Fjende af Intriger. I enhver Sag saa han hurtig Kærnepunktet, og gik lige løs

paa det uden Omsvøb. Hans Tanke var enkel og ligetil, og laa dybt forankret i Retsstandpunktet. Hvad der er Ret, skal være Ret, og han lod sig ikke bøje, der hvor hans Bevidsthed sagde ham, at Uretten var ved at vinde Rum. Et Udslag af denne Retsbevidsthed, der for Udenforstaaende saa ud som Selvbevidsthed, var hans Stejlhed og Trods. Alle, der har kendt ham fra den Side, vil vide, at da var han ikke til at spøge med. Ved Siden af at være tavs var han en ordholdende og præcis Mand. Hans Ja var en Ed, der trygt kunde bygges paa.

Kun paa et Punkt var han en svag Mand, og det var overfor Ungdommen, særlig Børnebørnene. Han havde et aabent Sind overfor al Ungdom. Den Gamle kunde overfor dem bøje sig langt og gaa med til en hel Del, naar han indsaa, at de Unge vilde noget, der laa paa Linje med det, han vilde, selv om de saa gik andre Veje end dem, han kendte og yndede. Den ny Tid han skimtede i de Slægter, der voksede frem, var ham til megen Glæde, selv om det undertiden kneb at følge med. De mange Bevægelser, som de sidste Aar har affødt, var ham en inderlig Sorg. Han forstod ikke Motiverne, og mente, at de var til ubodelig Skade for det danske Arbejde.

Det gamle Aabenraa synger nu paa det sidste Vers. Stærke Kræfter rører sig, for at det ny kan faa Plads. Alle Veje føres nu uden om det gamle Aabenraa. En af det gamle Aabenraas værdigste Repræsentant sank i Graven med Kaptajn C. C. Fischer. Det var imidlertid det gamle Aabenraas Befolkning, der bar Byen igennem de strenge Tider og frelste Sproget uskadet igennem Skærsilden. Aabenraa blev altid en overvejende dansktalende By selv i de haardeste Tider. Det var Personligheder af Kaptajn Fischers Art, der her gjorde deres betydningsfulde Indsats.

Nu er den gamle Kaptajn ikke mere, for hans Venner er det et Savn, for hans Slægt et uopretteligt Tab. Den

gamle Mand var en trofast Ven, en Mand, der altid var rede til at give Raad og som stod fast, naar det gjaldt Daad.

Jakob Petersen.

Fru Lycke.

Som Fru Lycke var hun kendt ikke alene i Rødding Frimenighed og i det hele paa Røddingegnen, men ud over hele Sønderjylland, men hvor hun fik Lejlighed til at sætte sit Navn paa Prent, skrev hun Kathrine Lycke f. Schou. Det var ikke for ingenting, at hun aldrig glemte dette »f. Schou«. Hun glemte aldrig, hvad hun havde fra sit solide, velhavende, veloplyste og aandeligt interesserede Hjem i Vestjylland. (Hendes Fader var Møller og Teglværksejer i Kvistrup ved Struer. Hendes Moder tilhørte en Gren af den bekendte vestjydske Bondeslægt, som ogsaa Jac. Knudsen er runden af. Hun var saaledes paa den Side af sønderjydske Rod.) Hun talte vist sjældent om sit Barn-domshjem og sin Afstamning, men talte man med hende, skulde man nok føle Slægten bagved hende. Man skulde i det hele nok mærke paa hendes bestemte i god Forstand aristokratiske Fremtræden, hendes distinkte Tale, ikke at glemme hendes kultiverede Sprog, at hun var noget for sig, ikke som de andre, man kendte, og dog fik man aldrig Følelsen af, at hun ikke af Fødsel tilhørte den sønderjydske Befolkning. Saadan var hun groet sammen med den og dens Kaar. Men mærkede vi det ikke, saa kan det hælde, at de fremmede fik det at mærke. Hun og hendes Mand underviste selv deres Børn. Det var naturligtvis ilde set fra oven, især efter at Lycke var bleven Frimenighedspræst, men trods det lykkedes det dem at føre det igennem til det sidste. En Gang kom da Kredsskoleinspektøren, vistnok den berøgtede Stegelmann, for at se, hvordan Undervisningen gik for sig. Han traf netop Fru Lycke, forestillede sig og tiltalte hende paa Tysk. »Ja skal vi tale med hinanden, saa maa det være paa Dansk«, sagde Fru Lycke, og saa tog hun Ordet. Og har jeg kendt hende ret, saa blev det nok Skoleinspektøren, der maatte

staa Skoleret. I alle Tilfælde havde de deres Hjemmeundervisning i Fred efter den Tid.

Det blev i Frimenighederne, Fru Lycke skulde komme til at leve den længste og sikkert nok ogsaa indholdsrigeste Del af sit Liv. 1884 var hun bleven gift med Degn og Kirkesanger Lycke i Gram. Fem Aar senere blev han Cornelius Appels Efterfølger som Præst for Frimenigheden i Rødding. Det var med store Betænkeligheder, baade han og hans Hustru fulgte Kaldet til denne Gerning, og der skulde gaa mange Aar, inden den gav dem de Opmuntringer, der godt kunde trænges til. Det var næsten paa det dybeste Punkt af Nedgangstiden i vort ungdomsforladte Land, hvor der kastedes mange Grave, mens de Vugger, der gyngede, endnu kun var faa. Allerede 1881 var i Rødding en Nedgang begyndt i Antallet af Daabshandlinger. Netop paa det Tidspunkt, da Lycke kom dertil, tog den for Alvor Fart og varede endnu en halv Snes Aar. Under Indtryk af det kunde Lycke en Gang lidt mismodigt skrive: »Det forekommer mig, at min væsentlige Gerning her bliver at begrave de Døde«. Paa en Hidsjæl som Fru Lyckes hvilede et Tryk som dette naturligvis med ikke ringere Vægt. Men da saa Vendingen indtraadte omkring ved Aarhundredskiftet, følte nok ikke mindst hun, at Snorene var falden paa liflige Steder for hende og hendes Mand. Udadtil blev det nu haarde Tider med Køllerregimentets hjerteløse Barbari, men i Folkelivet var det bleven Vaartid. Der kom Ungdom i Landet, og trods al Fortyskning af Skole og Kirke, trods alle Magthavernes Fordummelsesforsøg gennem Spærring af Grænsen og Lukning af Forsamlingshuse, voksede Aandslivet i Kvikhed og Kraft. Intet Steds mærkedes det vist rigere end i Frimenighederne, der i disse Aar blev Hjemstedet for saa megen baade kristelig og folkelig opvakt Ungdom. Blandt den befandt Fru Lycke sig som hjemme. Den var en taknemmelig Genstand for hendes æggende Tale og hele impulsive Færd. At den tit nok havde Lyst og Mod til at hævde sin egen Mening, gjorde den ikke mindre tiltalende i hendes Øjne. Eftersnakkere yndede hun mindst af alt. Skønt hun kunde være saa skarp i sine Meninger, har hun, maaske mere end nogen anden, bidraget til Samling af Ærfterne og dermed til aandelig Vækst inden for Frimenighederne. idet hun i 1902 gav Stødet til de aarlige Fællesmøder indenfor dem, der begyndte 1902 i Rødding og fra Aar til Aar voksede i Omfang, Festlighed og lodigt Indhold.

Højdepunktet i sin Sjælsstyrke naaede Fru Lycke nok under Krigen. To unge dygtige Sønner havde hun maattet se drage ud i Kampen for et Styre, som hun hadede af hele sit varme Hjerte. Da de begge faldt i de første Maander, havde det nær knuget hende til Jords. Først efter en lang og haard Kamp fandt hun Hvile i sin Kristentro paa det evige Liv. Og saa kunde hun være med i Arbejdet for at lette Kaarene for dem, der endnu led og stred derude. Vel var det ikke hende, der undfangede Ideen til »Julehilsener til Soldaterne«, efter at vi i Haderslev havde begyndt med Udsendelsen af Ny Testamenter, men da Tanken var bleven fremsat, var hun vistnok den, der ivrigst drev paa for at faa den sat i Værk.

Og da Vaabnene endelig nedlagdes, kunde hun, hvis Sønner var blevne derude, bringe de hjemvendende det mest jublende »Velkommen hjem«, hjem til et frit og lyst Liv under Dannebrog.

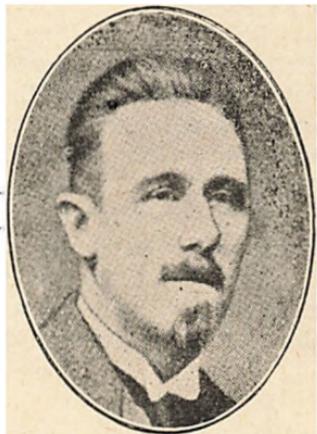
Hun var en stærk Kvinde, stærk i sin Tro, stærk i sit Haab og stærk i sin Kærlighed til Livet i den evige Kraft og Fylde, Gud har givet os Del i det ved sin enbaarne Søn.

Thade Petersen.

Johan Nissen. Strandelhjørn.

Den 21. Oktober i Fjor afgik Folketingsmand Joh. Nissen, Strandelhjørn, ved Døden efter længere Tids Sygdom.

Joh. Nissen var født den 19. Marts 1874 i Strandelhjørn, Bevtoft Sogn, og blev saaledes knap 60 Aar gammel. Han var en dygtig Landmand, men hans Interesser rakte langt ud over Landbruget. Baade paa nationalt og paa kirkeligt Omraade deltog han længe før Krigen livligt i alt, hvad der var fremme i Tiden, og i kirkelig Henseende fandt han tidligt sin Plads hos Indre Mission. Men det var den danske og den lyse Side indenfor Missionen, han sluttede sig til. Især havde K. F. U. M.- og K. F. U. K.-Bevægelsen hans

Hjerte, og han var en af de første, der bød dette Arbejde velkommen til Nordslesvig.

Da Genforeningen havde fundet Sted, og den danske Befolkning fik større Andel i det lokale Styre end hidtil, blev der ret naturligt overdraget Joh. Nissen en Række Tillidshverv af forskellig Art. Han har saaledes været Medlem af Bevtoft Sogneraad og Haderslev Amtsraad, Formand for Strandelhjørn Skolekommission og Haderslev Amts-Skoledirektion, Medlem af Tørringlen Provstiudvalg samt af Bestyrelserne for Hoptrup Højskole og Københavns Kirkefond. I 1924 blev Joh. Nissen opstillet som Kandidat for Det konservative Folkeparti i de sønderjydske Landsdele og var siden Kandidat uafbrudt i forskellige Kredse og til sidst konservativ Repræsentant i Folketinget fra Foraaret 1930, efter at Holg. Andersen i Decbr. 1929 var bleven udnævnt til Medlem af den blandede græsk-tyrkiske Kommission i Konstantinopel.

Paa Tinge som ude blandt den brede Befolkning virkede Joh. Nissen mest ved sin støtte og rolige Fremtræden, sine sunde og tilforladelige Ræsonnementer, ligesom han var i Besiddelse af et indtagende stilfærdigt Lunc. Han sysselsatte sig under sin Rigsdagsvirksomhed mest med de sønderjydske økonomiske Vanskeligheder, som det laa ham meget paa Sinde at faa afhjulpet, og selvfølgelig ogsaa med Kirke- og Skolespørgsmaal. Da han sidste Gang havde Ordet i Folketinget, var det for at fremsætte nogle Bemærkninger til den nye Skole-Tilsynslov i Fjor Foraar.

Da Joh. Nissen blev genvalgt ved sidste Folketingsvalg i 1932, var han dog allerede en legemligt svag Mand, og i den paafølgende Rigsdagssamling maatte han tit melde fra paa Grund af Sygdom. Snart laa han til Sengsovre i København og snart hjemme, og Sommeren 1933 gik det synligt ned ad Bakke med Helbredet.

Hans Jordefærd fandt Sted under overvældende Deltagelse fra hele Landsdelen.

For Mennesker at se er Joh. Nissen gaaet alt for tidligt bort. Han vil foruden af sine Nærmeste blive savnet af mange, der var hans Medarbejdere og Meningsfæller.

A. Svensson.

Thomas Thomsen, Toghale.

Den 15. December 1933 bortkaldtes Gaardejer og Amdsraadsmedlem Thomas Thomsen i Toghale ved en brat Død, der ramte denne virksomme Mand midt i hans Hverdagssyssel ved et Arbejde ude paa Marken.

Med ham er en af Amtets kendte og indflydelsesrige Mænd gaact bort. Thomas Thomsen ejede Vestboens nationale Interesse og økonomiske Sans. Disse Egenskaber var hos ham særlig udpræget, og sammen med hans ualmindelige Begavelse og stærke Virketrang medførte de, at han tidlig blev en Foregangsmand blandt Egnens danske Befolkning.

Han var født den 26. Oktober 1867 i Toghale som Søn af Gaardejer Laust Nielsen Thomsen. Farfaderen var tilflyttet Nørrejylland; paa mødrene Side hører Slægten Tønder Amt til.

Endnu staar i hans Fødeby den gamle Skole; men den bruges ikke mere som saadan og er længst kasseret. Der var en Tid, da den havde stor Betydning for Sognet. Her virkede nemlig i mange Aar den dygtige og dansksindede Lærer Jessen, Faderen til Brødrene Jens og Peter Jessen. Hos ham gik Thomas Thomsen i Skole. Hans Møller Jessen skildres som en selvstændig Mand med meget skarpe Meninger og et fast Standpunkt i alle Spørgsmaal, en vaagen og interesseret Personlighed. Som han ved sin nationale Opfattelse har præget sine Sønner, har han formentlig ogsaa haft en varig Indflydelse paa sine opvakte Elever.

Thomas Thomsen lærte Landbruget hjemme hos sin Fader og sendtes derpaa, som det var Skik den Gang, et Aar til Angel. Men allerede som attenaarig mistede han sin Fader og maatte nu overtage Fødegaarden. Han vilde gerne have været paa dansk Højskole, men kunde af nævnte Grund ikke undværes i Hjemmet. Mens mange af de Unge udvandrede til Kongeriget, hørte Thomas Thomsen til dem, der blev i Landsdelen og maatte tage Konsekvensen deraf: I to Aar aftjente han preussisk Værnepligt i Bromberg. Næppe tredive Aar gammel blev han i 1896 gift med Ingeborg Ludvigsen, Datter af Gaardejer Peter Ludvigsen i Avnbøl. Ved dette Ægteskab kom han i Forbindelse med en kendt anset Slægt paa Østkysten.

Det viste sig snart, at den unge Landmand i Toghale raadede over sjældne Evner og en Vilje til ogsaa at gøre dem frugbringende udenfor sine egne Enemærker. Han var en Gransker, en Igangsætter og Banebryder som ingen anden i Sognet.

I Slutningen af Halvfemserne dukker hans Navn jævnlig op i »Vestslesvigs Tidende«s Spalter. Hans Meninger lagde man Mærke til, og han var hele sit Liv igennem hurtig til at gribe til Pennen for at gøre Rede for sit Syn paa Tidens Spørgsmaal. Disse Artikler vidnede ofte om grundigt Studium og stort Udsyn.

Det var imidlertid ikke blot i Teorien, han udmærkede sig. Ved Udformningen af de praktiske Spørgsmaal og Løsningen af store Opgaver indenfor Samfundet meldte han sig gerne til Tjeneste. Af hans Virksomhed i det offentlige skal her blot nævnes, at han gav Stødet til Oprettelsen af Møgeltønder Mejeri i 1897. Han var Formand for dette Foretagende fra nævnte Aar til 1932. Han havde i tysk Tid Sæde i Kommunalbestyrelsen og i dansk Tid i Skolekommissionen. I to Perioder var han Formand for Tønder Landmandsbank. Da Tanken om at bygge et For-

samlingshus i Møgeltønder opstod, var han ivrig for at fremme den. Sammen med et Par andre Mænd fra Egnen stod han, kort sagt, i Spidsen for alt nationalt Arbejde i Sognet.

Hans nationale Interesser gav sig mange Udslag. Blandt andre Tillidshverv, der var overdraget ham, kan nævnes, at han var Tillidsmand for Sprogforeningen. Paa danske Møder baade hjemme i Sognet og andre Steder i Landsdelen optraadte han hyppigt som Taler. Han var ikke altid Talsmand for den gængse Mening paa Bjerget, men forstod at give gode Grunde for sin egen Opfattelse.

Det var næsten en Selvfølge, at han stod opført paa de preussiske Myndigheders sorte Liste. Derfor blev han ogsaa arresteret ved Krigens Udbrud og sad sammen med mange gode Venner fra Egnen i seks Uger som interneret Fange paa den ny Latinskole og Navigations-skolen i Flensborg.

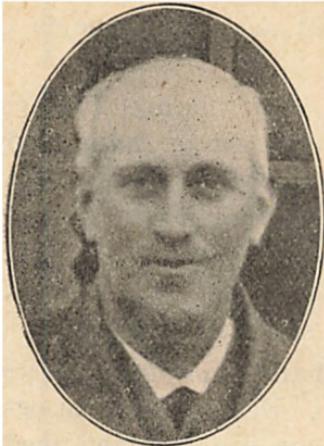
Thomas Thomsens største Indsats ligger vel nok paa økonomisk Omraade. For mange Aar siden oprettede han »Tønder Amts Smørsalgforening«. Han var en dygtig Formand for denne betydelige Virksomhed, der fortsattes til nogle Aar efter Genforeningen. Da den derefter gik op i Sønderborg Smøreksporforening, valgtes han ind i Bestyrelsen for dette Foretagende.

I de senere Aar var Thomas Thomsen et virksomt Medlem af Tønder Amtsraad. Her opløftede han til Tider sin kritiske Røst; men Kritikken var altid et Udslag af hans dybe Interesse for en sund Udvikling.

Tønderegnen blev ved hans Død en god og betydelig Mand fattigere. Et stort Følge fra fjern og nær fulgte ham hin Dag ind under Jul til hans sidste Hvilested paa Møgeltønder Kirkegaard.

N. S.

Hans Th. Jensen.

Med Hans Th. Jensen, Mejlby, der døde paa Gram Sygehus efter en alvorlig Operation den 14. November, er en af Egnens dygtigste og betroede Mænd gaact bort.

Han var født i Mejlby den 18. Maj 1882, Søn af den kendte, paa Landbrugsomraadet dygtige Gaardejer Antonie Jensen. Sin Uddannelse fik han dels hjemme, dels paa Bejstrupgaard og Billeslund. I Mellemtiden besøgte han Holsted Efterskole og Vallekilde Højskole.

I 1905 overtog han Mejlbygaard, som var meget forsømt, efter at have været i Hænderne paa Gaardslagterne, men han fik ved sin Flid og aldrig svigtende Energi snart sat Skik paa Gaarden igen. Ved et Uheld under Tærskningen mistede han den Gang højre Haand, men trods sin Invaliditet var han med i Arbejdet fra Morgen til Aften.

I 1913 overtog han, ved sin Faders Død sit Barndomshjem og havde tillige Opsyn med Mejlbygaard, hvorhen hans Moder flyttede. Nu begynder hans Manddoms Gerning og store Arbejde, hvis Sidestykke man skal lede om. Gaarden, som fra hans Faders Tid var vel i Orden og i god Drift, har han gennem Aaringerne ombygget. De store Græsarealer er ved Kultivering og Omdræning forvandlet til frodige Kornmarker. Han forstod at omsætte de indavlede Afgrøder paa den mest fordelagtige Maade. En Fornøjelse var det at se hans Besætning. Den var velplejet og bestod altid af første Klasses Individier. Han havde et vaagent Øje for og et godt Greb paa alt, og han blev Forgangsmand her paa Egnen.

Hans Th. Jensen var en Mand med sund Dømmekraft. Udadtil opdagede man snart hans gode Evner og redelige Karakter. Han fik derfor betroet mange Tillidshverv. Efter sin Fader valgtes han ind i Repræsentantskabet for Sparekassen for Frøs og Kalvslund Herreder, efter Genforeningen blev han indvalgt i Bestyrelsen for Brørup Bank. Da Rødding Slakteri oprettedes i 1924, valgtes han ogsaa ind i Bestyrelsen og blev dens Formand til sin Død, et Arbejde som han beklædte med Interesse og

stor Dygtighed. Brørup Foderstofforening, i hvis Bestyrelse han ogsaa kom efter Genforeningen, havde i ham en god Støtte. Han kunde tage Hensyn til alle Sider og forstod Andelstanken fuldt ud, hvad ogsaa fremgaar af hans Valg som Medlem af Repræsentantskabet og Bestyrelsen for J. A. F. (Jydsk Andels Foderstofforening.)

H. Th. Jensen var en god dansk Mand og var ogsaa en betroet Mand i den danske Sags Tjeneste. Han var en god Nabo, der gerne gjorde et uegennyttigt Arbejde. Og han var en hjælpsom Mand, der gerne vilde gøre Folk en Tjeneste, og han har i de sidste trange Aar gaaet i Borgen for mange Smaakaarshjem — særlig der, hvor han syntes der blev gjort en Indsats.

I 1920 blev han gift med Kirstine Rovsing fra Jejsing. Hun har været en dygtig Husmoder og en god Støtte for Hjemmet. I Ægteskabet var der et Barn, som døde straks efter Fødselen, hvad Forældrene tog sig meget nær.

P. L. Petersen.

Bankdirektør Otto Fr. Paasch.

Født 13. Novbr. 1890, død 13. Febr. 1934.

Bankdirektør O. Paasch havde baa-
de fransk og dansk Blod i sine Aarer.
Faderen Carl Detlef Paasch var af
fransk Slægt, Moderen af dansk. Den-
ne Forening af fransk Glød og det mil-
de danske Lune afspejlede sig smukt
i O. Paasch.

I Hjemmet i Rejsby voksede en stor
Børneflokk op, præget af Hjemmets
danske Sindelag, Nøjsomhed og Flid.
Faderen havde en mindre Gaard og
drev tillige en Købmandsforretning.
Der er ikke Tvivl om, at denne Ar-
bejdets Skole, som Hjemmet var, præ-
gede Sønnen Otto dybt.

Han var flittig, nøjeregnende med de smaa Ting, hvoraf det større skulde vokse frem.

Hans Skolegang faldt i Rejsby, Tønder og Ribe. Som Barn og ungt Menneske levede han et rigt Liv i Drømmenes Verden.

Sindet var fuldt af Higen mod store Maal, men ogsaa fuldt af Spænding og Uro, fordi han syntes, det var saa svært at træffe Valget for det Livsmaal, der helt kunde fylde ham.

Det var Kræfternes Gæringstid. Han drømte om at blive Lærer eller maaske Præst. Han opholdt sig en Tid paa en Sømandsskole for at uddanne sig som Sømand, men opgav det og gik over i Handelsfaget, hvori han derefter søgte Uddannelse, saa vel rent handelsmæssigt som bankmæssigt.

Han lærte Handel i Sønderborg, var senere ansat hos Grosserer Julius Nielsen i Vojens. Bankvæsen lærte han i Haderslev Bank, suppleret med et længere Ophold i en Bank i Hannover.

Ved Krigens Udbrud stod han parat til at tage sin Mandomsgerning op, evnerig, arbejdslysten, med Vilje og Trang til at udnytte sine Kræfter paa en saadan Maade, at det kunde blive Mennesker til Gavn, i snævrere Forstand hans Landsmænd, som han følte sig dybt og inderligt forbundet med.

Tyskernes Brutalitet og Overgreb harmede ham dybt og var med til at støbe ham til den Personlighed, han blev, og udvikle hans medfødte Retfærdighedssans.

Han maatte gøre Krigen med, blev saaret og derefter ansat i en Forvaltningsafdeling i Flensborg.

Da Revolutionen kom, og han saa, at nu var Dagen nær til Genforeningen med Danmark, var det hans Tanke at grunde en Bankforretning i Flensborg, hvis denne By blev dansk, for derigennem at tjene den danske Sag der.

Dette skete ikke.

Imidlertid døde Sparekassedirektør Schmidt, Graasten, og Sparekassen forespurgte da Direktør Hübbe, Haderslev, om han kunde anvise en ny Leder. Direktør Hübbe pegede paa den unge Paasch i Flensborg, der saa blev ansat som Leder af Sparekassen i Graasten 1918. 1920 omdannedes Sparekassen til Graasten Bank, som Paasch derefter blev Direktør for.

Der var store Opgaver at løse for Banken, og Paasch kastede sig over dem med vældig Energi, men ikke blot dette Arbejde overkom han.

Han blev Medlem af Graasten Sogneraad og af Aabenraa Amtsråd.

Han var et virksomt Medlem i Byens danske Foreningsliv, altid rede til Hjælp og Støtte, hvor et godt Formaal skulde naas baade for Byen og Egnen.

Hjælpsom og forstaaende over for alle, der var i Nød — en aaben ærlig Natur. Han faldt midt i sin Manddoms fejreste Kraft — en af vor Landsdels bedste Sønner.

H. C. Hansen.

Lærer Alfred Torp.

27. 11. 1896 — 3. 12. 1933.

En lys og glad ung Mand var Formand og den drivende Kraft i Ranum Seminariums Elevforening i Aarene 1915—17, tog saa sin Lærereksamen og gik ind til Lærergerning i sin Fødeby Nørresundby efter Militærtjenesten i Korsør. I Aaret 1913 havde Alfred Torp første Gang været i Sønderjylland, havde staaet paa Dannevirke og var blevet optaget af Modsætningen imellem Dansk og Tysk. Han kunde ikke afvente den endelige Genforening, der var for ham efter Krigens Afslutning ikke Tvivl om,

at han snarest maatte være med i det danske Genrejningsarbejde, der skulde udføres i de genvundne Landsdele.

Allerede i Februar 1920 søgte Torp Plads i Sønderjylland, og i Maj samme Aar kaldtes han ved et tysk Brev til Lærer i dansk Sprogundervisning ved Folkeskolen i Tønder; men først da han kom til denne By, blev det ham klart, at hans Gerning faldt indenfor en kommunal tysksproget Skoles Rammer.

Her laa saa i 13 Aar den unge Lærers Virksomhed. Han førte Børn fra tysksindede og tit tysktalende Hjem ind i dansk Sprog og havde Glæde af sin Gerning. Han kunde fortælle med straalende Øjne om denne Elev, der naturligt og let brugte et vanskeligt dansk Udtryk, eller om hin, der viste en ny Forstaaelse for dansk Sind og Tanke. Han var ensidigt ydende i Sko-

legeringen, altid fri for mindste Skær af Overgreb imod det, der prægede Elevernes Hjem eller Skole. Derved vandt han Tillid i vide Kredse, og de tyske Skolebørns Hjerter hang ved den danske Lærer, hvis Tanke kunde være enkel og ren som deres. De søgte hans Hjælp udenfor og langt ud over Skoletiden, og han fulgte dem med Interesse, og det var ikke faa, han havde Lykke til at hjælpe i Vej.

De nationale Spørgsmaal ved Grænsen havde fra først af hans dybe Interesse, og fra dem førtes han selvfølgeligt ud dels til stedligt og kommunalpolitisk Arbejde, dels til Undersøgelser af verdenspolitiske, især mindretalspolitiske Forhold.

Torps Arbejde i Tønder Byraad har sat sig dybe Spor; i Spørgsmaal om Arbejde i Stedet for Understøttelse til Arbejdsløse, om Plantning, om Garnisonens Størrelse og Kasernebygning og i mange andre blev Torp den Ledende, Igangsætter og Drivkraft. I Skoleadministration blev han samtidigt Sekretær for Direktionen og Hjælper for Lærerne. I nationalt Foreningsarbejde stod han som Sprogforeningens virksomme Tillidsmand, som Medlem af Tønder Biblioteks Bestyrelse og Bogudvalg og af Ledelsen af »Tønderhus«.

I sine Ferier undersøgte han Forhold paa Balkan, i Øst-, Vest- og Sydeuropa; i Sverige gik han til Fods langs Danmarks gamle Grænse og glædedes hver Gang han hørte et venligt Ord om sit Land eller fandt et dansk Minde. I Genève færdedes han i flere Maaneder, ivrigt optaget af at lytte til Folkeforbundsforhandlinger og at tale med Alverdens Politikere og Statsmænd.

Men i Sønderjylland var hans Hjem; han kendte hver Vej, hver Sti, hver Soldatergrav, næsten hvert dansk Hjem i Sydslesvig. I Sønderjylland gjordes det flittige Arbejde, som en Automobilulykke rev ham bort fra, netop da han var under Vejs for at drøfte nye Veje for dansk Gerning, nye Opgaver, der kaldte ad ham.

Kun faa Aar fik han Lov at udføre sin Gerning, men den blev saa omfattende, at danske Mennesker mindes ham med stor

Tak, saa Sorgen ved hans Død blev ikke blot som ved en god dansk Mands Bortgang, den blev tillige Sorg for Gerning, der ikke blev udført, men som vi med Føje ventede paa.

Torps Minde vil blive bevaret i Sønderjylland. Vi synes, at vi saa daarligt havde Raad at undvære hans Kløgt, hans Retsind, hans Arbejdsevne, hans Frisind, hans lyse og smukke Personlighed.

H. Lausten-Thomsen.

Johan Frederik Schmidt, Hønsnap.

Den 5. Februar 1934 døde Fr. Schmidt efter flere Aars Sygdom og en haard Lidelse paa det sidste.

Fr. Schmidt var født i Kollund den 16. September 1882. Han var i sin Ungdom paa Gaarde herhjemme og paa Fyn. Senere aktiv Soldat i Østpreussen og deltog i Verdenskrigen. Han besøgte Ladelund Landbrugsskole og købte i 1909 Gaarden i Hønsnap; som han drev med stor Dygtighed og gennemført Orden baade ude og inde. I Besiddelse af udprægede Førerevner, praktisk Dygtighed forbunden med Sans for økonomiske Spørgsmaal fik

Fr. Schmidt mange Tillidshverv. Han var Kredsmand under Landraad Simons sidste Regimente og senere Medlem af Aabenraa Amtsråd til sin Død. Han var i mange Aar Medlem af Sogneraadet og fra 1924—1928 dets myndige Formand. Han havde Sæde i Bankraadet for Graasten Bank og var Bestyrelsesmedlem i Andelsmejeriet.

Han var i sin Tid med til at købe den tyske Kro i Holbøl og omdanne den til et dansk Landbohjem. Ogsaa indenfor vore nationale og Landboforeninger tog Fr. Schmidt aktiv Del i Arbejdet. Hvor han mødte Opgaver, tog han, der i saa høj Grad nød sine Medborgeres Tillid og Agtelse, fat paa dem med sin stærke Vilje til at løse dem, krævede meget af andre, men ikke mindre af sig selv.

Fr. Schmidt har betydet meget for sin Egn, økonomisk og nationalt, og Befolkningen vil bevare Mindet om en god dansk Mand og Grænsebo, villende det bedste for sin Hjemstavn.

Kr. Philip sen.

Konsul Peter Knarhøj.

Konsul P. Knarhøj er født i Sønderborg den 28. Juli 1855 som Søn af Købmand P. Knarhøj. Efter endt Skolegang kom han i Købmandslære i Flensborg i den kendte Lassenske Forretning ved Nørreport. Senere var han to Aar i København paa Grøns Handelsakademi og fuldendte saa sin Uddannelse ved forskellige Forretninger i Aabenraa, Flensborg og Kiel.

Ogsaa P. Knarhøj, der var opvokset i et vaagent dansk Hjem, blev stillet overfor Spørgsmaalet om at optere eller trække i den preussiske Militærtrøje og saa blive herhjemme og være med i Kampen for den danske Sag. Han valgte det sidste og aftjente sin Værnepligt ved Garnisonen i Sønderborg.

I 1884 kom han hjem for at hjælpe Faderen i Forretningen, som han overtog efter Faderens Død i 1895.

I 1895 blev P. Knarhøj gift med Margrethe Frost, en Datter af Købmand og Gæstgiver Frost. Det Hjem, som det unge Par stiftede, blev et godt dansk Hjem, som har betydet meget for Danskheden i Sønderborg.

1889 havde gamle P. Knarhøj under meget beskedne Former begyndt en Margarinefabrik i Søndergade. Det blev den Gren af Forretningen, som særligt vandt P. Knarhøjs Interesse, og som han med enestaaende Flid og Dygtighed førte frem til en landskendt Virksomhed. Efter at have foretaget forskellige Udvidelser af Fabrikken købte han i 1901 Brøns Margarinefabrik og i 1902 Aktieselskabet Margarinefabrikken Sønderborg, som laa ude i Nærheden af Kasernen. I 1906 opførtes de store Fabrikslokaler i Søndergade. I 1905 købte han Sønderborg Eksportmølle, som i 1910 omdannedes til Oliemølle, for at han her

kunde raffinere den til Margarinefabrikkens Drift nødvendige Olie. Oliemøllen brændte dog i 1913. Den blev vel opført igen, men kom ikke i Drift, Krigen lagde sin klamme Haand over al Virksomhed hervede. Ogsaa Margarinefabrikken maatte standse.

Ved Genforeningen solgte P. Knarhøj Margarinefabrikken, som havde genoptaget Driften, til A.-S. Bona.

P. Knarhøj var en varmhjertet dansk Mand, altid rede til paa sin stillo og noble Maade at gøre en Indsats for den danske Sag. Men han besad ogsaa i højeste Grad sine tyske Medborgeres Agtelse. I 1908 valgtes han ved Hjælp af frisindede Tyskeres Stemmer til Medlem af Magistraten og sad her i 2 Aar.

Da der efter Revolutionen skulde vælges et nyt Byraad, var P. Knarhøj selvskreven til at staa som første Mand paa den danske Liste.

Det faldt saaledes i hans Lod paa Genforeningsdagen at byde Kongeparret Velkommen til Sønderborg. Paa en jævn, gripende Maade tolkede han Befolkningens Glæde over atter at blive genforenet med Moderlandet og over at kunne byde Danmarks Konge Velkommen som vor Konge. Kongen kaldte ham sin Ven, og hver Gang han gæstede Sønderborg, ønskede han at se P. Knarhøj ved Taflet paa »Dannebrog«. I Efteraaret 1921 fik han som en velfortjent Anerkendelse Dannebrogordenens Ridderkors.

Efter Genforeningen blev P. Knarhøj hollandsk Konsul, et Hverv, som han beklædte i nogle Aar.

Allerede i den tyske Tid var han udnævnt til Medlem af Ligningskommissionen, og fra Genforeningen til 1931 var han Næstformand for Skatteraadet. I mange Aar sad han i Bestyrelsen for Sønderborg Bys Sparekasse, og indtil sin Død var han Formand for Sønderborg Dampskibsselskab.

P. Knarhøj var som Leder for den store Fabriksvirksomhed sine Arbejdere en god Arbejdsgiver. Aldrig er nogen, der søgte hans Hjælp, gaaet uhjulpet bort. Han var varmtfølede, altid rede til at hjælpe, selv om det kostede ham store økonomiske Ofre. Sin By var han en god Borger, sit Land en god Søn.

Han hørte til de Mennesker, som kun havde Venner. Det vakte derfor Sorg i vide Kredse, da han den 2. Februar 1934 stille og roligt afgik ved Døden. Hans Minde vil altid blive holdt i Ære.

A. P. Møller.

Jes Sarup.

Den 15. August døde Postkontrollør Jes Sarup under et Fericophold i sin Fødeby Bolderslev. Han var født 10. April 1870, og kom som ung i det tyske Postvæsens Tjeneste. Forholdene her blev uudholdelige for ham. Han kunde ikke lægge Skjul paa sit danske Sindelag, og da det førte til, at han skulde forflyttes sydpaa, tog han i 1900 sin Afsked uden Pension. Han fik nu Plads i Modersmaalets Ekspedition og blev ogsaa benyttet til redaktionelt Arbejde. Her fandt han en Virkeplads, hvor han kunde være med af hele sit Hjerte. Han var stærkt op-

taget af Arbejdet for Danskheden og vilde gerne være med, hvor han kunde yde en Indsats. Det fik han særlig Lejlighed til udenfor Bladvirksomheden i Idrætsarbejdet, idet han i 1906 blev valgt ind i Bestyrelsen for Nordslesvigsk Fælles-Idrætsforening, hvor han overtog Sekretær- og Kassereposten. Han følte sig vel i Ungdommens Lag og ofrede gerne sin Tid til Gavn for Samling af dansk Ungdom. I 1912 benyttede han sin Ferie til at slaa Følge med de danske Skytteforeningers store Hold til de olympiske Lege i Stockholm, ligesom han i 1914 var medvirkende ved Ordningen af sønderjydske Gymnasters Udfærd til den baltiske Udstilling i Malmø — hvor Gymnasterne ganske vist ikke fik Lov til at optræde, det var Tyskernes Skyld — og Hvilan og København.

Ved Krigens Udbrud maatte Sarup gøre de andre Danske Følgeskab, da de blev arresterede og ført i Fængsel i Altona og paa Øen Dänholm.

Det var naturligt, at Sarup, da Genforeningen kom, følte Lyst til at gaa over i Postvæsenets Tjeneste. Han udnævntes til Postkontrollør i Haderslev og havde gode Forudsætninger for at være med i Overgangsarbejdet fra tysk til dansk Tjeneste. I 1925 blev han pensioneret og flyttede til København.

Jes Sarup var en varmhjertet og trofast dansk Mand. Han følte sig stærkt knyttet til Hjemstavn, hvad der ogsaa fik

Udtryk i et Par Smaa-bøger han skrev, en om den unge lovende sønderjydske Mand Mikael Steffensen, der blev derude under Krigen, og hvis Lig Sarup var med til at hente hjem fra Frankrig, og en lille Bog med Titlen »Bavnen brænder«, der handler om Civilfangerne fra 1914.

N—n.

Jes Jensen Bill.

Dagen efter Afstemningsdagen, den 11. Februar 1934, døde i Rishjarup efter et Par Aars Svagelighed Aftægtsmand, forhenv. Gaardejer J. J. Bill. Med ham gik en af Danskhedens faste og paalidelige Støtter i hans By og i Ris Sogn bort. Altid mødte han »hver Gang der blev kaldt«. Han var i flere Aar Tillidsmand i Sprogforeningen. Han var af dem, der stod fast i Køllertiden, og i 1901 sendte han sin Søn, nuværende Sognefoged Laue Bill, til Hejls Efterskole. Genforeningen var ham en mægtig Glæde, og han var med til at rejse den store Genforeningssten, der nu staar ved Skolen.

Hans Liv formede sig mere eventyrligt end de flestes. Han er født i Løjt Kirkeby den 29. August 1854 som Søn af »Lejeindeste«, Sømand Laue Jensen Bill og Hustru Marie, født Jessen Juhl. Moderen døde, da han var 4 Aar, og blev begravet paa Løjt Kirkegaard, Faderen, da han var 5 Aar. Han fo'r som Sømand og blev begravet paa St. Mauritius. Ægteparret efterlod sig 3 Dreng: Christian, der faldt over Bord og druknede ved Kap Horn, Laue, der var yngre og endnu lever i Brunde (mangeaarig Fattiggaardsbestyrer i Mjøs) og Jes, der var den mellemste.

Jes kom efter Moderens Død i Pleje, først hos Farmoderen i Løjt, som døde efter faa Aars Forløb, saa hos Gaardejer Jes Kragh i Barsmark, hvor han blev konfirmeret. Straks efter Konfirmationen tog han til Søs. Han sejlede i 13 Aar paa forskellige Skibe og var 3 Gange Verden rundt. Da han var med Dampskibet »Sakorate« (tyske Hamborger-Kosmos-Linje), der

sejlede paa Vestkysten af Sydamerika, til San Francisco osv., reddede han den 24. Januar 1875 Mandskabet paa et engelsk Sejlskib. Selvtredie gik han tilligemed Styrmandene og en Matros ud i Skibsbaaden. En af de 3 døde. Bill slap med Nød og næppe, idet han slog Hovedet mod Skibets Jernplader, men han fik fat i en Redningsbøje og blev halet over Bord. I den Anledning fik han »Den store Sølvmedaille« som Redningsmand.

I 30-Aars Alderen blev han gift med Anne Cathrine Marie Nielsen, der blev ham en god Støtte, og som efterlever ham. Først fik de et Landsted ude paa Kanten af Rishjarup Mose. 1908 købte han den Gaard, som nu Sønnen Sognefoged Laue Bill har ejet siden 1919.

Mildhed, Trofasthed, Udholdenhed, et fantasifuldt, lyst og livligt Sind, Uforfærdethed var det, der prægede den bortgangne; men sidst og ikke mindst var det en rørende og aldrig svigtende Kærlighed til Danmark, parret med en stilfærdig, gammeldags Guds frygt.

C. C. Kallenbach-Pedersen.

Asbjørn Hansen.

Kun et Aars Tid efter sin Far maatte Asbjørn Hansen af Sted, 57 Aar gammel. I mange Aar har han kæmpet energisk mod Sygdom. Sært, at han holdt ud saa længe. Utrættet Livsvilje og Livslyst holdt ham oppe, hvor en svagere Karakter forlængst vilde være bukket under. Han var dog mærket af Kampen, i ubevogtede Øjeblikke laa der over hans Ansigt et Udtryk af dyb Resignation, som smertede hans Venner. Men i Samtalen flammede han op, og med Arbejdets Tilrettelæggelse for Øje kunde han lyse af Energi. Han drev Fædrengaarden frem til høj Ydeevne. Jeg regner ham for en af Rødingegnens dygtigste Landmænd. Han havde den Forsigtighed og Forudseenhed i Disposition, som under vore vanskelige Arbejdsvilkaar alene giver Ret til Betegnelsen dygtig. Krise og

Nødstid skar dog en Rem af hans Hud, og det gjorde ham forstaaende overfor L. S., i hvis Arbejde han tog Del med den for Mænd af hans Støbning naturlige Reservation.

Af Rødding Sogneraad var han i en Aarrække et ivrigt Medlem, politisk stod han i Venstres Rækker, dog afgjort kritisk indstillet. — Hans første Hustru, Kirsten Holst af Hundebøl, døde allerede 1915, men faa Aar efter gav han Søsteren hendes Plads, og hun blev ham en prægtig Hustru og Medhjælp. Det gamle Hjem i Brem var blandt de første, der sluttede sig til Rødding Frimenighed, og det blev ved Ægteskab knyttet til Frimenighedspræst Cornelius Appels Hjem. Forbindelsen mellem de to Slægter er stadig levende.

Asbjørn Hansen tog ofte Ordet ved Frimenighedens og ved andre Sammenkomster. Der kunde være stærk Kritik i hans Tale, og da blev Stemmen skinger, saa Opmærksomheden uvilkaarlig vakt, men lige saa tit var Stemmen blød, naar han følte sig drevet til at aflægge et Vidnesbyrd af personlig Art. En Mand var Asbjørn Hansen, glad og god ved Hustru og Børn, driftig i Arbejde, klog og tænksom blandt Venner, trofast imod Slægt, dybt rodfæstet var han i sit Hjemland, ivrig og vagtsom med i dets Kamp, maadholden i Midler, bestemt i Maal.

Erik Appel

Erik Wiborg. Bøgeskovgaard.

En af Haderslevegnens gode og mest ansete Mænd, Gaardejer Erik Wiborg, Bøgeskovgaard, døde Torsdag den 2. August 1934.

Erik Wiborg var født paa Bøgeskovgaard den 23. Maj 1873. I 1898 overtog han sin Fødegård, der er en gammel Slægtsgaard, og han drev den indtil sin Død med megen Dygtighed. Et stort Antal af unge Landmænd har igennem Aarene været Elever paa Bøgeskovgaard, og det har været smukt at høre, hvordan disse Wiborgs gamle Elever stadig mindedes denne Tid i deres Ungdom med Glæde, med hvilken Respekt og Agtelse de altid omtalte Wiborg og hans Hu-

stru og mindedes de Indtryk, de havde faaet af deres Hjem, og den Maade de var bleven vejlede paa, baade menneskeligt set men ogsaa landbrugsfagligt.

Naar Erik Wiborg paantog sig at være med til at uddanne unge Landmænd i praktisk Landbrug, saa forstod han, at dette først og fremmest gav ham, og saa derefter ogsaa de unge Mænd en Forpligtelse. Det var smukt at se Wiborg blive baa-ret til Graven, skiftevis af ældre og unge Mænd, der havde været hans Elever.

Men saadan var Wiborg i al sin Færd. Han tog maaske sommetider noget tungt paa Livet og dets mange Krav til Menneskene; men man var altid sikker paa, at hvor han handlede, der var det vel overvejet, og der havde Spørgsmaalene først været inde baade for hans menneskelige men ogsaa for hans kristelige Samvittigheds Domstol. Saadan var Erik Wiborg, og saadan vil hans Minde staa for alle, der har kendt ham og holdt af ham.

Skønt Wiborg var en beskeden og tilbageholdende Mand, var der dog bleven betroet ham mange Tillidshverv. Han var saaledes en Tid lang, under tysk Styre, Haderslev Amts Repræsentant i Landbrugskammeret i Kiel valgt af Danskerne. I ca. 20 Aar var han Formand for Tyrstrup Andelsmejeri og i en lang Række af Aar Medlem af Bestyrelsen for Smøreksporforeningen i Vojens. I en Aarrække, indtil sin Død, stod han som Formand for »Tyrstrup Herreds Elektricitetsforsyning«, og udførte her et dygtigt og meget paaskønnet Arbejde. Desuden var Wiborg Medlem af Tyrstrup Menighedsraad, sad i Bestyrelsen for Hoptrup Højskole og i Bestyrelsen for »Nordslesvigsk Asylforening«.

Alt dette var Udtryk for den Agtelse og den Tillid, han nød iblandt sine Medborgere.

Erik Wiborgs Minde vil længe blive bevaret imellem os som den dygtige, gode og retsindige danske Mand, han var.

R.

Christian Petersen, Palæet.

Den 30. December 1933 døde Chr. Petersen, Palæet, kun godt 50 Aar gammel.

Han var født i Dynt 11. Maj 1883, hvor hans Forældre havde en Gaard. Saaledes runden af Bondeæt, opfattede hans Far det som en Selvfølge, at Sønnen, trods det at baade Evner, Anlæg og Lyst vist egentlig pegede i anden Retning, blev Landmand.

Som Ung kom han paa Efterskole i Hejls hos daværende Forstander R a v n. Allerede her aabenbarede han en stærk historisk Interesse. Dels fra hans Hjem og dels fra Skoleopholdet vakttes den nationale Følelse og Kærligheden til Hjemstavnen hos ham. Han tog stærkt Del i Ungdomsarbejdet paa Broagerland, han voksede her op med et Kuld af unge Mænd og Kvinder, der hver især fik Betydning og er kommen til at bygge stærke Hjem, Hjem, der har bygget for Land og Folk.

Det var i den Tid, Dilettant-Opførelserne rigtig tog fat, og hvor Broagerland var blandt de forreste. Heri tog Chr. Petersen livlig Del.

Efter at han havde haft forskellige Pladser baade her-nede og »norden Aa«, samt aftjent sin Værnepligt i den preussiske Hær og været paa Tune Landboskole, overtog han i 1909 sin Fødegaard. Han blev samme Aar gift med en Datter af Johan Andresen, Ullerup, Ingeborg.

Der næredes stærke Forhaabninger til Chr. Petersen, han drev sin Gaard godt, og da den nordslesvigske Kre-

ditforening 1914 overtog Palæet i Graasten, fik Christian Petersen den.

Han havde lige overtaget den, da Krigen brød ud. Han deltog saa godt som i hele Verdenskrigen, men kom hjem og oplevede Genforeningen.

Kort efter Krigens Begyndelse mistede Chr. Petersen sin Hustru, men blev i sit andet Ægteskab gift med Maria Andresen, en Søster til hans første Kone.

I det store Arbejde, der ventede ved Genforeningen, er Chr. Petersen en af dem, der blev taget stærkest i Brug, og her udfyldte han sin Plads. Nu kom hans store Evner, hans Frisind, hans selvstændige Dømmekraft og hans Tænkeevne til fuld Udnyttelse. Han blev Føreren paa sin Egn.

Ved Genforeningen valgtes han ind i Sogneraadet, var Formand i Overgangsaaet, ligeledes valgtes han til Formand i Skolekommissionen, et Hverv, som optog og glædede ham stærkt, og som han beklædte til sin Død. En Aarrække var han Medlem af Skyldraadet. Han var i Repræsentantskabet for Sønderjyllands Kreditforening og Den alm. Brandforsikring for Landbygninger.

Sin største Indsats kom han dog sikkert til at give ved Oprettelsen af Graasten Landbrugsskole og Graasten Andelsslagteri. Han blev Formand for begge og var det lige til sin Død. Hans Kendskab til alt, hvad dansk var, og den Maade, hvorpaa han var indlevet i dansk Aandsliv, gjorde ham i sjælden Grad skikket til at staa i forreste Række i Genforeningsarbejdet. Hans Frisind styrkede hans Dømmekraft, han kunde selvstændig gennemtænke en Sag og tage Stilling til den under Hensyn til Helheden. Han kunde være skarp i sit Udfald, men det bundede altid i en stærk, uegennyttig Retfærdighedssans. Han var lykkelig i sin Gerning, ukuelig i Modgang og altid rank i

Sind og Tanke. En snigende Sygdom rev ham altfor tidlig bort. —

Hans Hansen.

Nis J. Grau.

Mellem de mange Sønderjyder, der i sin Tid udvandrede, fordi de ikke vilde aflægge tysk Faneed og gaa i preussisk Militærtjeneste, var den, hvis Minde her skal fremdrages.

Nis Grau fødtes i Nørborg den 22. Maj 1858. Forældrene drev et Gæstgiveri, der laa ved Siden af Amtsstuen. Sønnen vilde, ligesom mange Nørborgdrengene dengang, ud som Sømand, hvad Forældrene fraraadede, og han kom i Handelslære i Byens mest ansete Købmansgaard. Efter Læretiden her udvandrede han til Danmark, arbejdede som Bogholder

paa fynske Godskontorer, giftede sig med Louise Feddersen fra Vestslesvig og begyndte en mindre Forretning i Nærheden af København. Arbejdet her lykkedes ikke, og Ægteparret udvandrede til de Forenede Stater i Amerika.

Efter flere Aars Ophold her, hvor de ogsaa havde Modgang, flyttede han med Hustru og Børn over til New Zealand, hvor de i en Aarrække maatte arbejde haardt for det daglige Udkomme. Omsider, op under Verdenskrigen, lysnede det for dem, hvad det økonomiske angik, og da deres Hjemegn var genforenet med Danmark, drog Længslen gennem de mange Aars Udlændighed ham og hans Hustru tilbage til Hjemstavn.

I 1875 maatte han ved et Besøg i Dølgemaal i Hjemmet under Faderens Jordefærd den paafølgende Nat flygte ud af Landet, efterstræbt af Politiet med en tysk Udvisning som dansk Undersaat.

Stor og rig var Glæden derfor nu baade for ham og hans Hustru ved at betræde Njemmets Jord i Frihed og under Dannebrog. De tog Vejen over Stillehavet gennem Panamakanalen til Europa og gæstede først Vestslesvig, Hustruens Fødeegn, og

derfra til Als, hvor de slog sig ned paa Nørherredhus i flere Maaneder. Hjemrejsen toges over Middelhavet og gennem Suezkanalen, saa det blev paa den Maade en Jordomsejling.

Nogle Aar senere vendte de paany tilbage til Danmark og Hjemegnen med korte Ophold i København, Paris, London m. fl. Steder.

Under de mange Aars Ophold i Udlandet var Grau en trofast Holder af »Flensborg Avis«. Overfor sine Venner herhjemme var han en flittig Brevskriver. Han skrev et udmærket Dansk, frit for fremmede Ord, nærede en brændende Kærlighed til Danmark og alt, hvad der var Dansk. Børnene lærte Forældrenes danske Modersmaal til Fuldkommenhed. Dansk Litteratur gik gennem Aarene flittigt ud til Hjemmet paa den fjerne Ø i Stillehavet. Vort danske Bibliotek i Nørborg modtog flere Gange Gaver i Form af danske Bøger og Pengebidrag, Et Legat blev stiftet som en aarlig Hjælp for to trængende Konfirmander af danske Forældre i hans Fødeby. Et Dannebrog, der havde vajet over hans Hjem under Kong Frederik den Syvendes sidste Besøg i Nørborg, hænger som en Gave i Salen paa Nørherredhus.

Landbrugsraadet i København holdt han siden Begyndelsen af 1928 uopfordret underrettet om New Zealands Arbejde som Danmarks Konkurrent paa det engelske Marked. At Landbrugsraadet satte Pris paa og paaskønnede hans Oplysninger herom, fremgaar bl. a. af en Takskrivelse, som Raadets Præsidium ved hans Død gennem det danske Generalkonsulat i Wellington lod tilstille hans Enke.

Paa en Tid, da hans Helbred ikke var godt, skrev han til Nedskriveren af disse Linjer: »— — — I havde mit Helbred tilladt det, var jeg kommen hjem for at dø i det kære gamle Nørborre og blive begravet paa den hyggelige gamle Kirkegaard, men det skulde nu ikke saa være og her vil jeg brændes. Det kan maa-ske trække ud nogle Maaneder, men ret længe varer det ikke. — Naar Du saa faar Bud om min Bortgang, beder jeg Dig hilse alle derhjemme, at mit Hjerte hængte ved Hjemstavnen til det sidste og at mit sidste Ønske var for dens Vel. Og saa Tak —«.

Den 13, Februar 1934 afgik han ved Døden i sit 76. Aar omgivet af sin Hustru, der har været ham en trofast Livsledsager, af en Datter, en Svingersøn og en Datterdatter i Svingersønnens Hjem i Tuhikaramca Rural Delivery Frankton Junction N. Z.

Hans Død blev kundgjort i de sønderjydske Blade med Tilføjelsen: »Han bevarede sit danske Sindelag til det sidste og Dannebrog dækkede hans Kiste.«

Nis Nissen.
Nordborg.

Peter Lund Neumann.

I Gaardejer Peter Lund Neumann af Kjelstrup, som jordfæstede paa Vilstrup Kirkegaard den 20. September d. A., under ualmindelig stor Deltagelse fra nær og fjern, mistede Egnen en særpræget Personlighed. Han var født 4. September 1866. For sin Uddannelses Skyld sendtes han sammen med andre af Sognets Gaardmandssønner, tildels fra tyske Hjem, til Brødremenighedens puritanske og strenge Skole i Christiansfeld, hvor Aanden og Tonen var en anden end i Hjemmet. Allerede den Gang var hans Sind præget af Alvor og dybe Tanker.

I sin Tid havde »Budstikken«s Udgiver, F. E. Boisen, været Præst i Sognet og øvet stor Indflydelse i aandelig og i dansk national Retning. Eftervirkningerne heraf sporede gennem mange Aar, ikke mindst paa Lund, hvor man vedblivende stod i Forbindelse med den Boisen'ske Slægt. — Den nyere Salmesang, de gode danske Sange, Folke- og Kæmpeviser, lød ofte i Barndomshjemmet.

Da P. Neumann i 1891 havde giftet sig med sin Faders Fætter P. Neumanns Datter og overtaget sin Svigerfaders Gaard, tog han med Energi og Alvor fat paa de forskellige Opgaver, som ventede ham. Han blev et virksomt Medlem af de nationale Foreninger og af »Landboforeningen for Haderslev Amt«. Senere sluttede han sig til Vilstrup—Starup Sangforening og deltog i alle de Stævner, »Nordslesvigs Fællessangforening« afholdt fra 1908—1914. Sang og Musik havde i ham en ivrig Dyrker. En kristelig Grundtone herskede i Hjemmet, hvor Morgensang og An-

dagt ikke var ukendte Ting. Ved sin Død var Neumann Medlem af sit Sogns Menighedsraad.

Danskheden hos Neumann gav sig ikke Udslag i stærke brovtende Ord; med den skiltede han ikke, men viste den i Handling. Han var saaledes Stifteren af »Foredragsforeningen Boisens Minde« og Hovedmanden ved Iværksættelsen af Møder paa »Sølyst« og i Lunding Kro ved vigtige politiske Valg.

Peter Lund Neumann var agtet af alle, ogsaa af politiske Modstandere, og hans Stilling var ikke altid let, da han tilhørte en Familie med stærke Grene i Tyskernes Lejr. De politiske Bølger gik ofte højt i Vilstrup Sogn, hvor man den Dag i Dag har to Mejerier, et dansk og et tysk, liggende Side om Side.

Han var den uegennyttige, hjælpsomme Mand med det varme Hjerter og den aabne Haand.

Velsignet være Peter Lund Neumanns Minde!

Hans Petersen.

Niels Andersen Jensen.

Den 15. Jan. 1934 døde gamle Niels Jensen i Fæsted, eller som han til daglig kaldtes Niels Møller. Han blev født i Fæsted den 29. Jan. 1847. Han lærte Mølleriet i Ribe, hvor han som ung var i 12 Aar. Senere var han Mølleforpagter paa Skærbæk Mølle i Lintrup Sogn og paa Stampemøllen i Fol Sogn. Han har boet en Tid i Hygumskov og de sidste 30 Aar i Fæsted. Han havde en varm og levende Interesse for vort Folks og Fædrelands Historie, hvad hans store Samling af Oldtidsminder var et godt Bevis paa. Denne Samling er nu indlemmet i det antikvariske Museum i Ribe. Han var tillige en god Kender af Danmarks Fugleverden, og havde en stor Samling Fugle, som han selv har konserveret og udstoppet. Hans Viden paa disse Omraader var langt ud over det almindelige og da Stiftamtmand Haarløv overrakte ham Dannebrogskorset paa hans 80-aarige Fødselsdag, var det en velfortjent Anerkendelse.

Sprogforeningens Almanak var hvert Aar en kær Gæst i hans Hjem, og han har selv leveret flere værdifulde Bidrag til den.

Det ejendommelige og smukke Genforeningsminde i Fæstet har han selv hugget med gamle nordiske Runer.

Thøste H. Thøstesen.

Fru Redaktør Mathiesen.

Den 6. Oktober døde Fru Redaktør Mathiesen i Haderslev.

Karen Andresen Mathiesen — saadan underskrev hun sig helst. Som om hun ved Fastholdelsen af sit Pigenavn vilde understrege, at hendes udprægede nationale Sindelag ikke skyldtes Giftermaalet med en dansk Bladmand, Redaktør Mathiesen ved »Dannevirke«, men havde sine Rødder dybere tilbage — i Fædrenehjemmet paa Brunsgaard i Skrave Sogn.

Fru Mathiesen havde en poetisk Aare, som hun ved Tid og Lejlighed udnyttede, andre og sig selv til Glæde. Den skønt tænkte og formede Inskription paa Jernfondets lille Seglmærke: »Fædres Jord og Fædres Arv værnes maa til egen Tarv« skyldes utvivlsomt Fru Mathiesen personlig. I alle Tilfælde var Ideen til det lille Mærke, som gav saa mange Penge, hendes og hendes Mands, og hun kastede sig over Arbejdet for Salget med en enestaaende Energi og Vilje til et godt Resultat.

Sorg og Glæde skiftede brat i hendes Liv. Efter et mangeaarigt lykkeligt Ægteskab døde Redaktør Mathiesen under Krigen. Hans Arrestation sammen med andre fremtrædende Danske i Sønderjylland ved Krigens Udbrud er en kendt Begivenhed. Det huskes endnu med Harm i Haderslev, hvorledes de preussiske Soldater trak af med den dødssyge Mand.

Et virksomt, af lykkeligt Arbejde og af Pligttroskab opfyldt Liv er afsluttet, og Fru Karen Andresen Mathiesen hviler nu paa Gammel Haderslev Kirkegaard under den store, smukke Sten, »Modersmaalet«-»Dannevirke« for Aar tilbage rejste paa

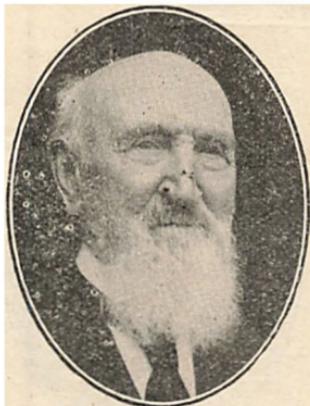

Redaktør Mathiesens Grav, og hvis Indskrift med lige Ret gælder Mand som Hustru:

»Tak for trofast Arbejde i Danskhedens Tjeneste«.

N. Th. Th.

Henrik Lassen, Strukstrup.

Henrik Lassen i Strukstrup indtog en Særstilling blandt danske Slesvigere. Han, der havde oplevet Trearskrigen og var Veteran fra 1864, sad dernede paa sin Slægtsgaard i Sydangel, vedkendte sig gennem skiftende Tider Dannebrog som sit Flag og hævdede sig i tyske Omgivelser som den kærnedanske karakterfaste Mand, han var i al sin Færd. Da han naede højt op i Aarene, øgedes den Kreds af Landsmænd, der søgte den danske Forpost og hans Familie; men samtidig indfandt sig ved særlige Lejligheder

ogsaa Myndighedernes Folk, lige til den preussiske Amtmand i Slesvig, for at vise Lassen, at man nærrede Respekt for ham.

Det kan paavises, at den Lassenske Slægt gennem seks Hundrede Aar har bygget og levet i vort danske Fædreland. Og Gaarden i Strukstrup har været i Familiens Eje siden 1793. Dengang købtes den af Landmand Hinrich Matzon fra Brodersby ved Slien, og hans ældste Datter giftede sig med Peter Lassen fra Brebøl i Sønder Brarup Sogn. I dette Ægteskab fødtes Henrik Lassen den 21. September 1839. Som Skoledreng oplevede han Trearskrigen. 1855 var det første Aar, der konfirmeredes paa Dansk i Strukstrup, som, hvad Sprogordningen angaar, hørte til det blandede Distrikt; og det kom Henrik Lassen til Gode.

Som ungt Menneske sendtes Lassen (1856—57) til Rødding Højskole, hvad der fik megen Betydning for ham. Fra Aarene mellem Krigene havde han adskillige Oplevelser, som bidrog til at uddybe hans Danskhed, Saa kom Soldatertiden. Henrik Lassen mødte den 2. Juli 1862 som Rekrut ved 12. Regiments

4. Kompagni i Fredericia. Ved dette Regiment var alle Slesvigere; men Lassen lagde senere Vægt paa at fastslaa, at der aldrig mærkedes nogen Danskfjendtlighed. I 1863 indkaldtes han igen og rykkede senere med 12. Regiment ned til Sydslesvig, hvor Regimentet laa i Reserve ved Dannevirke-Stillingen, da Krigen udbrød.

Da Preusserne var blevne Herrer i Slesvig, opterede Henrik Lassen for Danmark; det var hans Indsigelse mod de nye Forhold. Lassen forblev Optant, men bevarede sammen med sine Nærmeste sit danske Sind frit og frelst gennem alle Genvordigheder. Kort efter Krigen, den 10. Maj 1865, giftede Lassen sig med Marie Christine Claussen, Datter af en dansk-sindet Mand i Strukstrup, Kaadner og Kromand Bendix Claussen. Af Ægteparrets otte Børn er de seks i Live. Den ældste Søn, Peter Lassen, der nu ejer Gaarden, er kendt i vide Kredse. Karakteristisk for Henrik Lassen var, at han sendte sine Børn paa danske Ungdomsskoler, naar de var naaede til over Konfirmationen; Peter Lassen er saaledes Elev baade fra Dalum Landbrugsskole og fra H. M. Toftes Skole paa Aagaard i Oversø Sogn. — Slægten Lassens nuværende Ældste fastslaaer med Føje i sine »Angelbominder«, at »hele Familien staar med begge Ben i sønderjydske, sydslesvigiske, i angelske og i en særlig udpræget Grad i sydangelske Jord«.

Ved Verdenskrigens Udbrud kom der pludselig Besøg paa Gaarden i Strukstrup; blandt Gæsterne var Landraad von Alten og en preussisk Officer, de foretog en grundig Husundersøgelse. Henrik og Peter Lassen blev taget med til Slesvig og indsatte i Arresten, indtil Afhøringen og den øvrige Undersøgelse, der tog et Par Ugers Tid, var overstaaet. Saa sattes de paa fri Fod igen.

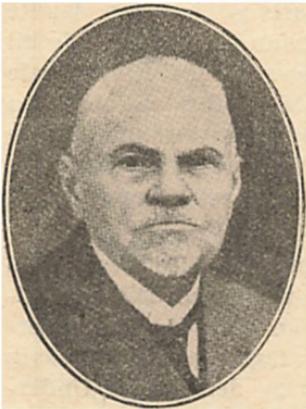
Da Fredsslutningen kom i 1918, var den da henvend fir-aarige Henrik Lassen naturligvis stærkt optaget af Grænsespørgsmaalets forestaaende Løsning. Til at begynde med holdt, har Lassen ofte udtalt, hele Befolkningen det for sikkert, at Slesvig blev dansk igen; det var jo gammelt dansk Land, som delvis var blevet for tysket ved Erobring og andre ydre Forhold. Dette var ogsaa Henrik Lassens Tankegang. Men saa blev tredje Zone slettet; den voldsomme tyske Agitation satte ind, og Udviklingen førte til en Grænse, der ikke kunde forenes med Lassens Opfattelse og Forhaabninger.

Den gamle Kæmpe i Strukstrup naaede en meget høj Alder. I Maj 1925 fejrede han sammen med sin Hustru Diamantbryllup, og da de fem Aar senere naaede Kron-diamantbryllup, saaes baade Landraad, Amtsforsander og Kommuneforsander blandt de mange danske og tyske Gæster. I det daglige Liv kommer Familien Lassen godt ud af det med de tyske Naboer. Peter Lassen fik som bekendt ogsaa i en Del Aar Sæde i Slesvigs Amtsråd.

Henrik Lassen opnaaede, rank og spænstig, at fejre sin 95-Aars Fødselsdag. Men faa Dage senere, Natten til den 1. Oktober, sov han ganske stille hen.

L. P. Chr.

Kaptajn J. Miang.

Den 3. Marts 1934 døde en kendt dansk Flensborger, Kaptajn J. Miang, i den høje Alder af 83 Aar.

Miang var Alsinger, men havde slaaget fast Rod i Flensborg. Efter Konfirmationen tog han til Søs. Som Skibsfører fo'r han i en Aarrække paa Østasien. Han bosatte sig derefter i Flensborg, og her blev han senere Inspektør for et Rederi. I mange Aar var han desuden Bisidder ved Flensborg Søret.

Kaptajn J. Miang var alle Dage en trofast dansk Mand — og hørte til dem, der ikke lagde Skjul paa deres Sindelag. Han gik saaledes med Liv og Sjæl op i det Arbejde, som maatte gøres forud for Afstemningen i 1920. Det var ham en Sorg, at Sønderjyllands gamle Hovedby ikke fik Lov til at vende hjem til Moderlandet. Men han forblev paa sin Post, i Flensborg vilde han leve og dø, dele ondt og godt med sine derboende Landsmænd. Her hjalp han ogsaa sin Hustru, Fru Sofie Miang, født Struckmann, med hendes store Velgørenhedsarbejde. Den ældste Søn er Landsretssagfører Dr. Miang i Sønderborg.

L. P. Chr.

De sønderjydske Genforeningsmindermærker.

Af Højskoleforstander Johannes Vejlager.

Atter Et de skilte Tvendø.
Atter dansk den danske Strøm — —
Folk og Land, med Eng og Fjord,
Udelt Et fra Syd til Nord.

Kai Hoffmann.

Som Glædesvarder langs den alfare Vej, paa Banker og Samlingspladser trindt om i Sønderjylland staar 79*) Mindesmærker for Genforeningen. Deres tavse Tale kan ingen undgaa at høre. De taler om den trofaste Kærlighed, Haabet, der ikke døde, Taalmodet, som bar oppe i trange Tider, og Alvoren, som ikke opgav det rette, selv om Virkeliggørelsen deraf syntes nok saa fjern; og sidst, men ikke mindst om den underfulde Glæde, Genforeningen var for hele det danske Folk.

Sprogforeningens Almanak bragte i 1923 Billeder og en kort Omtale af 12 af disse Mindesmærker og i 1929 af 1, og fortsætter nu med de resterende, ordnede amtsvis og i Rækkefølge som Sognene i det topografiske Værk: Traps Danmark; i Aar Haderslev og Tønder Amter, og næste Aar følger saa Aabenraa og Sønderborg Amter.

*) Rejsningen af flere Genforeningsmindesmærker er forbedret, saaledes i Christiansfeld, hvortil Carlsberg-Fonden har bevilget 10,000 Kr. Stenen skal udføres af Niels Skovgaard og i Relief vise Danmark og Sønderjylland, symboliserede som Moder og Datter, der føres sammen af en Engel. Endvidere er det planlagt at rejse en Genforeningssten i Spanø ved Sønderborg, hvor Vejene til Nordborg og Mommark skilles, og i Vestslesvig drøfter man Rejsningen af to Genforeningsstene.

HADERSLEV AMT:

Høkelbjerg-Stenen.

Fire Sten minder om Kongens Ridt over Grænsen paa den hvide Hest og om Dagen, da Danmarks Konge, det danske Folk i Ental, tog det omstridte Land i Besiddelse igen. Den første staar ved Frederikshøj, nordfor den Grænse, som ikke findes mere, hvor Kongen besteg den hvide Hest og begyndte det Ridt, der vil mindes i vor Historie, saa længe Plov gaar over dansk Jord. Den anden ved Høkelbjerg, hvor Kongen mødtes med Sønderjyderne. Kongefærdens mest gribende Øjeblik. Og paa Dybbøl og ved Krusaa staar de to andre Sten.

Indskriften paa Høkelbjergstenen lyder:

HER HILSTE
SØNDERJYDERNE
KONG
CHRISTIAN DEN Xde
• VELKOMMEN
VED
GENFORENINGEN
DEN 10. JULI 1920.

Paa Bagsiden:

REJST
AF
HADERSLEV AMT.

Stiftamtmand V. H a a r l ø v, der havde bestemt Indskriften, afslørede Mindestenen Pinsemorgen, den 15. Maj 1921.

Erlev-Mindehøj.

Forstander Chr. J e n s e n, Erlev Børnehjem, har sammen med Hjemmets Børn bygget en Stenhøj, paa hvis Top der knejser en høj Flagmast omgivet af fire mindre, skraatstillede Flagstænger. I to høje Stenpiller ved Flaghøjens Fod er indhugget Genforeningsaarstallet: 1920. Dansk Børnehjemsforening har skænket et til Flagstangen svarende Dannebrogssflag, der første Gang vajede Genforeningsdagen 9. Juli 1920, omgivet af de fire nordiske Flag, skænket af Børnesagsvenner fra Norge, Sverige, Finland og Island.

Hokelbjerg

Erlev

Hoptrup

Hall

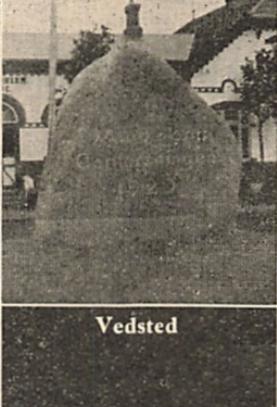
Øsby

Hajstrup

Jel

Vedsted

Gabøl

Hoptrup-Stenen

har faaet sin Plads paa en Skraaning midt i Byen, umiddelbart ud til Amtslandevæjen. Ungdomsforeningen har forestaaet Rejsningen og i det væsentligste afholdt alle Udgifter, godt 1200 Kr. Indskriften, der er bestemt af Komiteen, der forestod Rejsningen, lyder:

RETTEEN SEJRED TRODS TUNGE KAAR.
ET VIDNE OM DANSKES TAK HER STAAR.
GENFORENINGEN
1920.

15. Juni 1925 afsløredes Mindestenen.

Halk-Stenen.

I et Dokument nedlagt i Mindestenens Fundament staar bl. a.: »I Tiaaret for Sønderjyllands Genforening med Danmark rejste Halk Sogns Beboere denne Mindesten, som er skænket af Proprietær J. Petersen, Sodgaard. Stenen har i mange Aar ligget foran Hovednindgangen til Sodgaard's gamle, nu nedbrudte Stuehus«. Indskriften er forfattet af Sognefoged Jørgen Petersen, Halk:

MINDE OM
GENFORENINGEN
1920.

I HALVTREDSINDSTYVE AAR
VANDRED VI I TRANGE KAAR.
MEN VOR HERRE I DET HØJE
VILDE FOR OS GODT DET FØJE.
FØRTE OS FRA TVANG OG SAVN
HJEM IGEN I DANMARKS FAVN.

HALK SOGNS BEBOERE REJSTE
DENNE STEN.

Ved Afsløringen, Søndag den 15. Juni 1930, stod Stenen dækket af et gammelt Dannebrogssflag fra Fr. VI's Tid, tilhørende Stationsforstander Madsen, Højsager.

Øsby-Stenen

afsløredes 15. Juni 1928 i Overværrelse af Kongen og Dronningen og en anselig Forsamling af Egnens Befolkning. Me-

dens Forsamlingen blottede Hovederne, drog Sognets tre ældste Mænd Dækket til Side fra den smukke Mindesten, i hvis Forside er indmejslet:

TIL MINDE OM
GENFORENINGEN

1920.

ALT HVAD FÆDRENE HAR KÆMPET
MØDRENE HAR GRÆDT
HAR DEN HERRE STILLE LEMPET
SAA VI VANDT VOR RET.

REJST AF ØSBY SOGNS BEBOERE.

Hajstrup-Stenen

er rejst privat af Rentier Mathias Rudbeck, men blev ved en lille Højtidelighed i Efteraaret 1923 overdraget til Byens Ungdom, der værner og vedligeholder Mindestenen, hvis Indskrift, forfattet af Mathias Rudbeck, lyder:

1864 — 1920

JA MANGE TRANGE AAR DER GIK,
MEN TEÆNGSLEN SIN LØSNING FIK.
HAV TAK, O GUD, FORDI DU FØRTE
OS HJEM TIL DANMARK, HVORTIL VI HØRTE.

Jels-Stenen

er af Ungdomsforeningen, bistaaet af Bygmester Fuglsang og Rentierne Peter Lund og Samuel Falkenberg, rejst lige overfor Jels Mølle, foran en høj Flagstang og flankeret af to gamle Grænsesten. Afsløringen fandt Sted Valdemarsdagen 1921. Øverst paa Stenen er indhugget Kongens kronede Navnetræk og derunder:

9. JULI
1920.

Vedsted-Stenen,

se Sprogforeningens Almanak for 1923.

Gabøl-Stenen.

Denne Sten er en Kolos paa 10,000 kg, den laa tidligere paa en høj Bakkeskrænt ved Hjartbrovejen sydfor Byen, og Sagnet beretter, at den i sin Tid skulde være slæbt til Vejkanten af 12 Par Stude, og at der i maaneklare Nætter saas en ung Jomfru sidde paa den og rede sit udslagne Haar, ligesom Stenen vendte sig, hver Gang det duftede af nybagt Brød i Gabøl.

Med store, forgyldte Bogstaver staar paa Forsiden:

GENFORENINGEN
1920.

Og paa Bagsiden, med spinkel Skrift:

REJST 1923.

Den egentlige Afsløringsfest afholdtes dog først 17. Maj 1924, da Kongen og Dronningen den Dag besøgte Byen paa Gennemrejse.

Øster-Lindet-Stenen.

Allerede Afstemningsdagen 10. Februar 1920 foreslog Godsejer Aksel Høyer, Dronninglund Hovedgaard i Vendsyssel, Søn af afdøde Hans Høyer i Øster Lindet, at rejse en Genforeningssten i Byen; men Aarene gik, uden at Sagen blev gennemført. Først i Tiaaret for Genforeningen blev Stenen rejst. Paa dens Forside blev indhugget:

MINDE OM
GENFORENINGEN 1920.

I SMIL OG GRAAD,
I KAMP OG DAAD
VI STRED FOR ÆTTENS EJE.
MEN LIVETS GUD
TRODS MAGTENS BUD
END BANER RETTENS VEJE.

Paa Bagsiden:

DEN 10. FEBRUAR 1920 STEMTE 96 %
AF SOGNETS BEBOERE FOR DANMARK.

Verset paa Forsiden er forfattet af Frøken Maren Sørensen, Valsbøl. Store Bededag, 16. Maj, 1930 afsløredes Mindestenen.

Øster Lindet

Rødning

Bredstrup

Fæsted

Hareby

Lintrup

Foldingbro

Hjerding

Gram

Rødding-Stenen

er en Tvillingsten til den i Hjerting, idet der paa en Eng i Hjerting laa en mægtig Stenkolos, som blev sprængt, saa der fremkom to smukke Sten, hvoraf den ene blev overladt til Rødding. Billedhugger N. Hansen Jacobsen forestod Opstillingen og huggede Indskriften:

1864 — 1920.

RØDDING REJSTE DENNE STEN
I TIAARET FOR
GENFORENINGEN MED DANMARK.

FREM AF VINTER VÆLDER VAAR,
LÆGEDOM FOR DYBE SAAR,
SOM HAR SMERTET LÆNGE.
SORGOMSUSTE KONGEAA!
ATTER SKAL DIN VOVE GAA
GLAD IGENNEM ENGE.

(Helge Rode.)

Og paa Stenens højre Side:

10. 2. 1920

STEMTE HER I RØDDING
89 % FOR DANMARK.

Paa selve Tiaarsdagen for Genforeningen blev Mindestenen afsløret i Overværelse af godt 1000 Mennesker.

Brendstrup-Stenen

afsløredes 10. Februar 1924. Den er rejst udenfor Forsamlingshuset og paa Forsiden staar:

1864

1920

DER ER HAAB
I VORT BRYST.

Fæsted-Stenen

Nogle af de ejendommeligste og smukkeste Genforeningssten er rejst af Private, hvad bl. a. Fæsted-Stenen er et godt Eksempel paa. Den er rejst af Rentier Dannebrogsmænd Niels A. Jensen, som personlig har forfattet og indhug-

get Indskriften, og hertil benyttet de ældste nordiske Rune-tegn:

DET SOM VI TIL FJENDEN TABTE,
VENNEHAAAND IGEN OS BRAGTE.

Paa Bagsiden:

GODE GERNINGER LEVE LÆNGE.

Og paa Stenens Kant:

NIELS SATTE STEN 1920.

Paa selve Genforeningsdagen 1920 blev Mindestenen afsløret ved en lille Højtidelighed; men i 1925 blev den flyttet til en Plads ved Hygum—Fæsted-Vejen, hvor den rejstes paa en sammenkørt Jordhøj, omgivet af et lille Anlæg og flankeret af fem gamle Grænsesten. Ved en stor National- og Hjemstavnsfest 13. September 1925 blev den overdraget til Fæsted By.

Harreby-Stenen.

Gaardejer Johannes Kloppenborg, Asbo, der i sin Tid maatte forlade sit Barndomshjem i Harreby paa Grund af en Udvisningsordre fra de preussiske Myndigheder, gav efter Genforeningen sin Fødeby, der er fattig paa større Sten, en stor, mørkegraa Granitsten, der i et lille Anlæg ved Korsvejen midt i Byen rejstes til Minde om Genforeningen. Stenen, der staar omgivet af seks gamle Grænsesten, har til Indskrift:

MINDE
OM SØNDERJYLLANDS
GENFORENING MED DANMARK
1920.

DYBT I DANSKES HJERTE
KLANG DET GLÆDENS BUD:
SØNDERJYLLAND VUNDET,
ÆRE VÆRE GUD.

4. Oktober 1923 blev Mindestenen afsløret. Den Fest vil sent glemmes i Harreby. Deltagerne havde Glædestaarer i Øjnene, da Dannebrog gled til Tops paa den bag Stenen rejste Flagstang. Ogsaa Johannes Kloppenborg, der af sin Hjemby var opfordret til at afsløre Mindestenen, var bevæget, men hans Tale var mandig og fast.

Lintrup-Stenen.

I Sommeren 1923 blev der i Lintrup bygget et nyt Forsamlingshus, til hvis Indvielse Egnens Beboere tillige ønskede at kunne afsløre en Genforeningssten, hvorfor der paa en aaben Plads i Byen blev rejst en ru Granitsten med en af Hans Pilegaard, Baungaard, tidligere i Lintrup, forfattet Indskrift:

REJST TIL MINDE
OM
GENFORENINGEN
1920.

AARENE LANGGE VI SKULDE FREM,
LÆNGTES MOD DANMARK VORT ÆLDGAMLE HJEM.
GRÆNSERNE FALDT, MENS AARENE RINDE,
STENEN SKAL STAA SOM TAKNEMMELIGT MINDE.

14. Oktober 1923 blev Mindestenen afsløret og Forsamlingshuset indviet.

Foldingbro-Stenen.

Beboerne nord- og sydfor den gamle Kongeaagrænse rejste i Tiaaret for Genforeningen en Mindesten ved den tidligere Grænseovergang, Foldingbro. Gdr. Alexander Smidt, Søbækled, der var Formand for Udvalget, har forfattet Indskriften:

FÆDRELAND, DU SØNDRET LAA
NORD OG SYD FOR KONGEAA.
NU FORENET JORD OG HJEM
BÆRER DANMARK FREM.

BEBØERNE PAA BEGGE SIDER AF KONGEAAEN
REJSTE DENNE STEN D. 15. 6. 1930.
TIL MINDE OM GENFORENINGEN 1920.

Mindestenen afsløredes 15. Juni 1930. Den er omgivet af et større Anlæg.

Kastrup

Tiset

Endrupskov

Fol

Toftlund

Agerskov

Bevtoft

Tirslund

Hjerting-Stenen.

er som tidligere nævnt en Tvillingsten til den i Rødding-Øverst paa Forsiden er indhugget Bjørnsøns kendte Vers:

ALT HVAD FÆDRENE HAR KÆMPET,
MØDRENE HAR GRÆDT,
HAR DEN HERRE STILLE LEMPET,
SAA VI VANDT VOR RET.

BEBOERNE I HJERTING SOGN REJSTE DENNE STEN
DEN 10. 2. 1930.
TIL MINDE OM GENFORENINGEN
1920.

Afstemningsdagen 10. Februar 1930 blev Mindestenen afsløret umiddelbart efter en Mindegudstjeneste i Kirken, hvor der afsløredes en Mindetavle for de i Verdenskrigen Faldne fra Hjerting Sogn. I Genforeningsglæden vilde man mindes dem, der faldt for en Sag, som ikke var deres.

Gram-Stenen og Kastrup-Stenen,

se Sprogforeningens Almanak for 1923.

Tiset-Stenen,

der afsløredes 13. Juli 1924, har øverst paa Stenens Forside Kongens Navnetræk og herunder:

MINDE OM
GENFORENINGEN
1920.
TAK HAV GUD,
SOM LØSTE OS AF VAADE.

De to nederste Linjer skyldes daværende Sognepræst i Gram Johan Zerlang.

Endrupskov-Stenen.

er rejst privat af Gaardejer Jørgen Hansen og Hustru. Mindesmærket, der bestaar af to ikke særlig store Natursten, er rejst lige ud til Landevejen og umiddelbart overfor, hvor den

gamle St. Tøgers Kirke og hellige Kilde har ligget. Paa Hovedstenens højre Side læses:

TIL MINDE OM
GEN-
FORENINGEN
MDCCCCXX.

I Stenens venstre Side er Kongens Navnetræk og et Dannebrogslag paa Stang indhugget, og i Bagsiden:

DAN-
MARK
1920.

Paa Forsiden i saavel Hovedstenen som Underliggeren:

ELSK
DIT LAND
DIT FOLK
OG DIT SPROG
SAMT
VORE OLDTIDS-
MINDER.

Mindesmærket blev rejst 28. April 1924, men kun Ejeren med Familie og Husstand samt enkelte af de nærmeste Naboere overværede Afsløringen.

Fol-Stenen,

se Sprogforeningens Almanak for 1923.

Toftlund-Stenen

har faaet sin Plads i Anlægget ved Borger- og Realskolen. Indskriften, der er indsendt anonymt til Udvalget, lyder:

1864—1920

TIL MINDE OM DET SINDELAG
SOM TROFAST VOGTED DANMARKS SAG.

TOFTLUND SOGNEBOERE REJSTE DENNE STEN
I TIAARET FOR SØNDERJYLLANDS GENFORENING
MED DANMARK.

Søndag den 16. November 1930 blev Stenen afsløret i straalende Efteraarssolskin og i Overværelse af 500 Mennesker.

Agerskov-Stenen

afsløredes Søndag den 15. Juni 1930. Den er rejst paa Kirkepolden, og i Forsiden er indhugget det sønderjydske og det danske Vaabenskjold, Aarstallet 1920 samt Verset:

EFTER LÆNGSELSFULDE AAR
VANDT DANSKHED FREM TIL FRIE KAAR,
OG STENEN HER SOM MINDE STAAR.

Paa Bagsiden:

SAT AF AGERSKOV SOGNE-BEBOERE
1930.

Bevtoft-Stenen

er rejst paa en af de største og smukkeste Mindepladser i Sønderjylland. Hele Anlægget kostede da ogsaa godt 4000 Kr., foruden at Størstedelen af Arbejdet er udført vederlagsfrit af Byens og Sognets Beboere. Under en Laurbærkrans staar der paa Stenens Forside:

MINDESTEN
1864—1920
GENFORENET: 15—6.
VI ERE DANSKE
OG VI VIL VEDBLIVE AT VÆRE DANSKE.

Paa Bagsiden:

REJST AF BEBOERNE I BEVTOFT SOGN.

22. September 1921 afsløredes Mindestenen af H. P. Hanssen.

Tirslund-Stenen,

se Sprogforeningens Almanak for 1923.

T Ø N D E R A M T :

Spandet-Stenen

afsløredes 15. Juni 1930 af den næsten 97-aarige Gamle Schmidt, Spandetgaard. Mange havde Taarer i Øjnene, da den gamle Mand, siddende i sin Stol bevæget drog Flaget til Side og udtalte: I Guds Navn afsløres Genforeningsstenen. Jeg vil haabe

og ønske, at der maa blive værnet og fredet om den, og at den til alle Tider maa staa som et Minde om Genforeningen i 1920.

I Stenens let tilhuggede Forside er indhugget en af Peder H. Smidt, Spandetgaard, forfattet Indskrift:

1920
FOLKEVILJEN FLYTTED
GRÆNSEPÆLEN FREM MOD SYD.
SKILDT BLEV SAMMENKNYTTET.
TOLK VOR TAK OG SLÆGTENS FRYD.

Arrild-Stenen.

Den gamle Danskhedens Forkæmper P e t e r K j æ r i Arrild rejste faa Maaneder før sin Død i 1927 en Genforeningssten, hvori han lod indhugge de jævne, enkle Ord:

MINDE
OM
GENFORENINGEN
1920.

Stenen rejstes og afsløredes 6. Marts 1927. 25. Maj s. A. besøgte Kongen Arrild og overrakte personlig P e t e r K j æ r Sølvkorset, der, idet han viste Kongen Genforeningsstenen, sagde: Vi har rejst denne Sten, for at den skal staa som Minde om, at det kan nytte at blive staaende paa den Plads, Vorherre har sat os paa. Senere føjede Peter Kjær til:

Den Post, hvorpaa vi engang staar,
maa holdes uden at flytte,
og ej engang vi spørge maa,
om det i Grunden kan nytte.

Men naar engang er endt vor Vagt,
det Skudsmaal vi ej maa miste,
at der om os maa blive sagt,
at vi trofast stod til det sidste.

Allerede samme Efteraar døde Peter Kjær, hvis Minde vil blive bevaret, og hvis Rim vil leve gennem Slægtled. Hans sidste væsentligste Indsats for Danskhedens Sag blev Rejsningen af Genforeningsstenen, som han ved Afsløringen overdrog til Byen.

Daler-Stenen

er rejst af den stedlige Ungdomsforening med Støtte af Bygmeister M. Sørensen, København, der er født i Daler. Mindestenen har faaet sin Plads paa Møllebakken, tæt ved Skolen, der er omdannet til et lille indhegnet Anlæg. Her stod tidligere Daler gamle Stubmølle, der var bygget i 1770, men brændte i 1913. Ved Afsløringen 16. Februar 1934 holdtes Hovedtalen af Peter Grau, Pøl. Ungdomsforeningens Formand, Gdr. Hans Danielsen, Gerup, har forfattet Indskriften, der under Kongens kronede Navnetræk er indhugget i Stenen:

STEN VI SATTE
TIL MINDE OM
AARET, DA VI AF
UDLÆNDIGHED LØSTES.
1864 — 1920.

Hønning-Stenen

er paa et lavt Betonfundament rejst i et Hjørne af Skolepladsen; og efter Forslag af Lærer Udengård er der ovenovfr to korsstillede Dannebrogssflag indhugget Aarstallet:

1864

og derunder:

RET FOR MAGT
10. FEBRUAR
9. JULI
1920.

10. Februar 1923 afsløredes Mindestenen.

Sønder Sejerslev-Stenen,

se Sprogforeningens Almanak for 1923.

Ballum-Stenen

er rejst og skænket Sognet af Gaardejer P. K. Hansen, Nørrehus, der personligt har udført alt Arbejdet, herunder ogsaa Indhugningen af Stenens Indskrift og Udsmykning. Øverst er ind-

hugget en Kongekrone og herunder Kongens Navnetræk samt to korsstillede Dannebrogslag og den selvforfattede Indskrift:

MINDE
OM
GENFORENINGEN
15. Juni 1920.
SKET VED GUDS RETFÆRDIGHED
OG FOLKETS RET.

15. Juni 1923 fandt Afsløringen Sted.

Forballum-Stenen,

se Sprogforeningens Almanak for 1929, Side 116.

Randerup-Stenen

har tidligere staaet som Støttepille under en Bro ved Brede Aas Udløb i Vesterhavet. Gaardejer Søren M. Lund rejste Stenen uden for sin Gaard og lod heri indhugge under Kongens kronede Navnetræk og to korsstillede Dannebrogslag:

MINDE
OM
GENFORENINGEN
15. JUNI 1920.

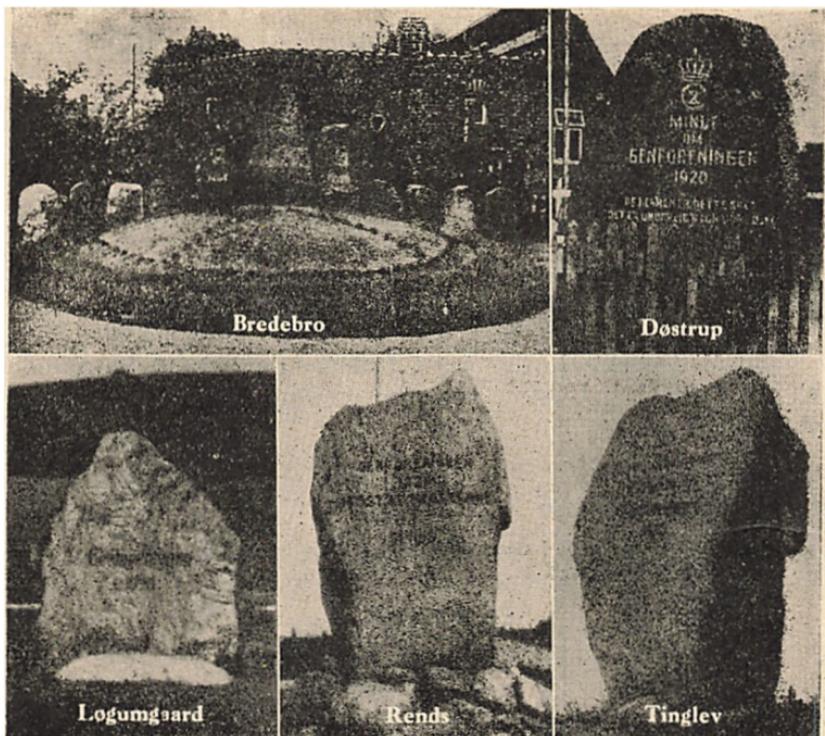
Genforeningsdagen 1927 afsløredes Mindestenen; men paa Genforeningsdagen i 1934 blev den flyttet til en Plads midt i Byen, skænket af Gaardejer Jakob Dalmann, og Sogneraadet har nu overtaget Vedligeholdelsespligten.

Bredebros-Stenen

afsløredes 2. Oktober 1927. Den er rejst af Forskønnelsesforeningen med Støtte af nu afdøde Sagfører Mandal Bertelsen, København, der er født i Brede Sogn. Mindesmærkets Hovedsten er en ret høj Granitsten, der til hver Side staar flankeret af fem mindre, hvoraf de to nærmest til hver Side bærer de kongelige Navnetræk og Aarstallene:

1864

1920

Paa Hovedstenen staar:

TIL
MINDE
OM
GENFORENINGEN.

Døstrup-Stenen

er Amtets største Genforeningssten. Den er ifølge Sagnet i sin Tid af en Jætte i Gassehøje slynget imod Kirken for at knuse den. Retningen var god, men heldigvis drattede Stenen ned, inden den naaede sit Maal, ca. 40 m foran Taarnet, der dog af Lufftrykket blev skævt, — hvad der kan ses den Dag i Dag. Denne Sagnsten rejste Sognets Beboere saa i 1922 som Genfor-

eningssten. Den afsløredes 23. Juli 1923, og paa Forsiden er under en Krone og Kongens Navnetræk indhugget:

MINDE
OM
GENFORENINGEN
1920.

AF HERREN ER DETTE SKET,
DET ER UNDERLIGT FOR VORE ØJNE.

De to nederste Linjer er et Ord fra Davids 118. Salme, der bl. a. ogsaa er indhugget paa Genforeningsstenen ved Vestbirk Højskole.

Løgumgaard-Stenen

afsløredes Grundlovsdagen 1924. Den er rejst paa en græsklædt Jordhøj ud til Landevejen, og har Indskriften:

GENFORENINGEN
1920.

Rends-Stenen

er vort Lands sydligste Mindesten for Genforeningen. Den er rejst med Støtte af Tønder Amts Vejevæsen, der skænkede Pladsen og fremskaffede Mindestenen, hvis Indskrift er:

MINDE
OM
GENFORENINGEN
1920.
REJST AF DANSKERNE
I
RENDS

Paa Bagsiden er indhugget Christian X's kronede Navnetræk. 10. Februar 1927 afsløredes Mindestenen ved en Fest, der blev en Mærkedag for Rends.

Tinglev-Stenen

er rejst af Gæstgiver og Trælasthan­dler Lor. J. Petersen, Terkelsbøl, paa en græsklædt Jordhøj udenfor Tinglev By, hvor tre Veje mødes. Han har paa Stenens Forside ladet indhugge:

DENNE STEN
REJSTES TIL MINDE
OM
GENFORENINGEN
1920.

I Dagene først i Juni 1925 blev Mindestenen opstillet, men der afholdtes ingen egentlig Afsløringsfest.

Aarets Tal.

Nedønstaaende Kvadrat indeholder Tallene fra 375 til 399, og Talrækken giver sammentalt lodret, vandret eller fra Hjørne til Hjørne Aarets Tal 1935.

377	390	388	396	389
394	382	395	388	376
381	399	387	375	398
398	386	379	392	380
385	378	391	384	397

Nu kan Læserne tælle efter og maaske prøve paa at lave en Kvadrat med andre Tal, hvis Sum paa samme Maade giver 1935.

Den gamle Veteran fra Hoptrup.

Gammel Per Jensen er snart halvfems
og den siest tebag i æ Sogn
af dem, der var med i 64,
dengang da Dybbøl bløw town.

Somti saa kan han nok fortæll,
om hvad han dengang haed døjn;
men naar han fortæll om Dybbøls Fald,
saa faae han Vand i æ Øjn.

Han troed saa som manne anne med ham,
hvad der støj i Paragraf 5,
te Sønderjylland engang skull faa Lov
te sjell at stem sig hjem.

Dengang de saa usselt slettet den ud,
det brast saa sær i hans Sind;
men han rettet æ Ryg og saaj saa fast:
»Engang skall æ Ret dog nok vind«.

Saa gik han da støt og passet sin Dont
og haabet endnu som før.
I æ Sal hang et Bellet af Christian den Niend'
og det sønderjysk Vaaben øver æ Dør.

Saaen gik der da manne, manne Aar;
men saa bløw der Kri egjen,
og beggø hans Sønner kom ind te æ Front
og den jen han bløw hen.

Men endle saa lyst et da egjen,
de saaj, no gjaldt Paragraf 5;

det var trods hans Sorr dog en løkle Stund,
den Daw, Per var hen o stem.

Og sien te æ Gjenforeningsfest
var han med paa Dybbøbjerg,
der, hvor engang i sin Ungdomstid
han var med te sit Land o værr.

Naar han saae har fortaael om gammel Daw
og fortaael om, hvad han har vidst,
det hænder, han somti, mest for se sjell,
sejer sinne te sidst:

»A er glad, a fik Lov te aa løv saa læng
og opløv æ Gjenforeningsfest.
Ja«, sejer han saa med et løkle Smil,
»den Daw var ellywel den bedst«.

Saa sejer han stell: »No er æ da glad,
te æ sien kan ligg i Danmarks Joe,
Aah, for Resten«, føjer han te med en Mien,
»det haed æ ellywell vel gjoe

Den Joe, vi Danske har elsket saa højt,
der har kost saa manne Danskeres Lyw,
og som har væen dansk i Hunne af Aar,
tysk kund den alle blyw«.

Anna Jessen.

Krigsfange i sit eget Hjem.

En af dem, der under Krigen holdt sig skjult hjemme, fortæller om denne Tilværelse.

Loftsværelset, hvor Verner Petersen holdt sig skjult i 14 Maaneder.

Mange sorgfyldte og vemodige Tanker er i denne Vinter vendt de tyve Aar tilbage til 1914, da Krigen brød ud, og den første tunge Krigsvinter holdt sit Indtog i vor Hjemstavn. Der er i Tankerne — som i Bladene — dvælet ved den Sorg og Ulykke, der for tyve Aar siden med Verdenskrigen brød ind over Nord-slesvig som over hele den krigshærgede Verden. Man har tillige opfrisket Mindet om, hvor svært det var for de danske Nord-slesvigere at drage i Krig Ansigt til Ansigt med en Begejstring, de ikke kunde tage Del i, og derude ved Fronterne sætte Livet i Vove for en Sag, der ikke var deres.

Næsten alle fulgte de Pligtens trange Vej ud til det uvisse, og deres Pligttroskab og Loyalitet maatte vore nationale Modstandere Gang paa Gang anerkende.

Men der var som bekendt nogle, der ikke vilde eller kunde følge deres Kammerater ud til Skyttegravene og den Død, der lurede derude. Hvilkene Grunde de har haft, ved vi ikke. Naar det gælder Livet, har vi ingen Ret til at spørge, da maa enhver følge sin Samvittigheds Bud. Der var dem, der flygtede over Grænsen til Danmark og derved løb den Risiko aldrig at kunne komme tilbage til deres Hjem og Kære. Andre gjorde en Ulykke paa sig selv: skød sig i Benene, brækkede en Arm eller huggede et Par Fingre af, for at blive erklæret for uanvendelig til Krigstjeneste og derved faa Lov at blive hjemme. Nogle ganske faa lykkedes det at holde sig

skjult hjemme. De maatte leve som Fanger i deres Hjem, skjule sig paa et Loft eller i en Lade for ikke at blive opdaget, og her mellem fire Vægge — en enkelt endog i en tilmuret Svinesti — friste en kummerlig Tilværelse Maaneder igennem, til den lange Krig endelig ebbede ud.

Paa Felsted Mark lever to Landmænd, der paa denne Maa-
de undgik Skyttegravenes Rædsler. Men, fortæller de, naar de
en sjælden Gang mindes den uhyggelige Tid: det var næsten
værre at holde Ensomheden ud og Frygten for at blive opdaget,
end det kan have været ude ved Fronten!

Vi sidder i en lille sønderjydsK Bondestue hos den ene af
dem, Verner Petersen. Paa Væggene hænger Gengivelser
af Erik Henningsens og Otto Baches kendte Billeder og fortæller
den Fremmede om Beboernes danske Sindelag.

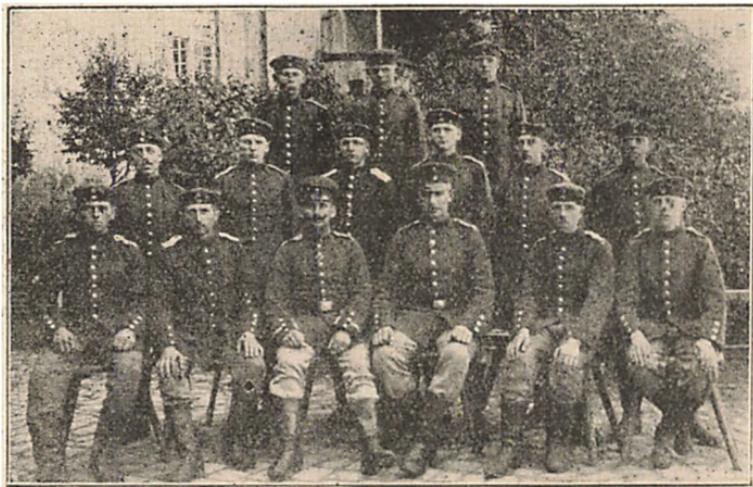
Verner Petersen, der nu har overtaget Gaarden efter sin
Fader, blev i September 1917 som 18-aarig indkaldt til Garni-
sonen i Slesvig, og efter godt en Maanedes Uddannelse her skul-
de hans Kompagni sendes til Fronten. Men Verner Petersen,
der var sine Forældres eneste Barn, og hvis Mor laa alvorligt
syg, vilde ikke ud til Frontlivets Rædsler og Farer.

— Jeg var fast besluttet paa at flygte, fortæller han, og da
jeg ikke kunde faa Orlov, inden vi skulde af Sted, lykkedes det
mig at faa fat i et Sæt gammelt Tøj, som jeg ombyttede med
Uniformen, og i hvilket jeg flygtede hjem til mine Forældre her.
I et lille Værelse heroppe paa Loftet tilbragte jeg saa de 14
Maaneder, som Krigen endnu varede. Først kort før Julen
1918 turde jeg vove mig ud ved højlys Dag.

— Hvordan fik De den lange Tid til at gaa?

— Jeg læste alt, hvad vi havde af Læsning her i Huset, og
hvad mine Forældre kunde skaffe mig, uden at det vakte Op-
sigt, for ingen maatte jo vide, at jeg befandt mig hjemme. Naar
jeg ikke havde mere at læse, lavede jeg Husflidsarbejde, bandt
Bøger ind og skar Løvsavgsenstande. Kun sjældent vovede jeg
mig ned i Stuerne om Dagen, men om Natten gik jeg ud, sneg
mig over Markerne, langs Hegnene, for frisk Luft og lidt Be-
vægelse skulde et Menneske, der som jeg var vant til at færdes
ude den hele Dag, jo nødvendigvis have. Pudsigt nok at tænke
sig, at paa samme Tid har en af mine Kammerater, en Søn fra
Gaarden, De ser derovre, Chr. Christiansen hedder han,
sneget sig rundt her om Natten. Men hvor forsigtige vi har

været, vil De forstaa deraf, at vi aldrig har set hinanden paa vore natlige Udflugter. Et Par Maaneder før jeg flygtede, var han kommet hjem fra Fronten paa Orlov og vilde ikke derud igen. Han skjulte sig i Laden i en gammel Svinesti, der blev muret til og omgærdet med Halm, saa den ikke kunde ses. Her holdt han ud, til Krigen var forbi. Først da fik vi at vide, at vi begge havde fristet samme Kaar i over et Aar.

Verner Petersen (Nr. 2 fra Højre i anden Række) fotograféret med sit Korporalskab i Slesvig.

— Var De ofte i Fare for at blive opdaget?

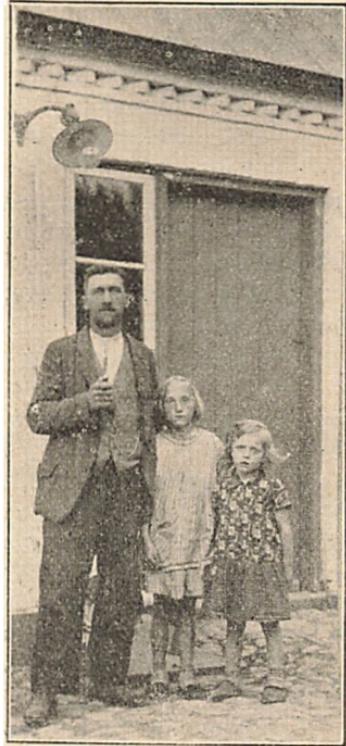
— Chr. Christiansen var det tit, fordi Myndighederne jo vidste, at han havde været hjemme paa Orlov. Gentagne Gange kom der Gendarmere og Kriminalpoliti baade fra Flensborg og Hamborg for at søge efter ham. De gennemsøgte hele Gaarden, men det lykkedes dem aldrig at finde ham. Gendarmerne vadede i Halmen omkring hans Hule, og hans Forældre og Søkende var ved at forgaa af Spænding og Angst, men hver Gang maatte de Fremmede drage bort med uforrettet Sag.

For mit eget Vedkommende var Tilfældet det, at man troede, jeg var flygtet over Grænsen — op til Danmark, hvilken Antagelse mine Forældre maatte bekræfte baade overfor Myndighederne og Naboerne, ligesom de maatte fortælle, at de havde modtaget Brev fra mig fra Danmark. Gendarmen i Felsted

indfandt sig her allerede Dagen efter, at jeg var flygtet, men mine Forældre bedyrede, at de intet havde set til mig, og Gendarmen, der iøvrigt var en flink Mand og vidste, at min Mor laa syg, nøjedes med at bede min Far sige til mig, hvis jeg kom hjem, at jeg skulde melde mig til ham, saa skulde min Flugt ikke blive straffet saa haardt. Han fandt det dog mest sandsynligt, kunde min Far-forstaa, at jeg havde været sammen med et Par andre af mit Kompagni, om hvem man vidste, at de om Natten var vadet over Grænsen i Vesterhavet og lykkeligt naaet til Danmark, og vi hørte ikke mere til Gendarmen.

Men en Dag lige før Høsten 1918 kunde det alligevel nær være gaaet galt for mig. Jeg havde været let-sindig og var gaaet ned i Loen, efter at jeg havde overbevist mig om, at alle Døre ud til Vejen var lukket. Kun ud til Haven stod en Dør aaben. Da pludselig viser der sig i denne Dør en Underofficer! Jeg blev som lamslaet af Skræk ved Synet af ham og tænkte: Nu er Spillet ude! Stor blev derfor min Glæde, da jeg forstod, at han udelukkende var kommet for at tigge sig lidt Kød og Æg til. Han var fra Hamborg, men gjorde Tjenesten i Aabenraa og skulde nu hjem paa Orlov. Hans Kone og Børn sultede, og nu bad han om nogle Levnedsmidler til at tage med hjem til dem. Jeg skyndte mig ned i Kælderen efter et godt Stykke Kød til ham og ud i Hønsedaalen efter nogle Æg. Underofficeren blev lykkelig og vandrede af med sin fyldte Kurv. Faren var drevet over for denne Gang, og jeg tog mig bedre i Agt derefter og holdt mig oppe paa Loftet.

— De blev vel utaalmodig, efterhaanden som Krigen trak ud?

Verner Petersen med sine to Smaapiger.

— Det kunde til Nød gaa om Vinteren, hvor Mørket jo gav mig større Chancer for at slippe ud end om Sommeren, men i den lange, lyse Sommer var det forfærdeligt ikke at kunne komme ud, og Tiden faldt mig derfor dobbelt lang. Det, der holdt mig oppe — og for Resten holdt Modet oppe hos os alle sammen — var Haabet om og Troen paa, at det vilde gaa til den rette Side med Krigen, saa vi, naar den engang var forbi, kunde komme tilbage til Danmark.

— Hvor mange vidste, at De holdt Dem skjult her?

— Kun mine Forældre og vor Pige, der havde lovet ikke at røbe os. Andre Mennesker end disse tre — og saa Underofficeren! — talte jeg ikke med i de fjorten Maanedes og saa næsten heller ikke andre, idet jeg jo ikke turde nærme mig Vinduet af Frygt for at blive set. Vore Naboer og Familien troede, jeg var i Danmark.

— De blev ikke syg under Fangenskabet?

— Nej, men jeg gik i en skrækkelig Angst for at blive det og dermed blive opdaget. Chr. Christiansen derimod fik Lungebetændelse af Opholdet i Svinestien. Hans Fader tog ned til en Læge i Graasten og satte ham ind i Sagen. Han fik nogle Flasker Medicin med hjem, og Sønnen kom sig, endskønt han ogsaa under sin Sygdom havde maattet tilbringe Dagene i den kolde og usunde Sti. Chr. Christiansen var meget musikalsk og udfyldte Tiden med at fabrikere Violiner, men han turde kun sjældent spille paa dem af Frygt for at blive hørt af Fremmede.

— Hvordan var det atter at kunne færdes frit, da Krigen sluttede?

— Det var, hvor utroligt det end kan lyde, besværligt at vænne sig til det. Vi var i vor Ensomhed blevet menneskesky, frygtssomme og mitænkssomme. Der gik endnu nogen Tid efter Revolutionen, før jeg turde vove mig udenfor. Først i Dagene ind mod Jul gik jeg ud og lod mig se for Naboerne, for hvem Meddelelsen om mit hjemlige Fangenskab kom højest overraskende.

— De fortrød aldrig, at De ikke valgte Fronten frem for den afsondrede Tilværelse herhjemme?

— Jeg var jo fast besluttet paa at holde ud herhjemme.... Men hvis jeg i Dag paany havde Valget mellem Fronten og fjorten Maanedes heroppe paa Loftet, saa tror jeg, at jeg foretrak

Skyttegravene, om jeg saa ogsaa vidste, det skulde blive min Død!

Verner Petersens to smaa lyshaarede Piger leger i et Hjørne af Stuen. Nu og da ser de forundret og opmærksomt hen paa den fremmede Mand og deres Far, der sidder og taler om noget, de endnu ikke forstaar. Tidsnok kan den Dag komme, da det gaar op for dem, hvad Krig er.

Og saa taler vi om den næste Krig....

C. J. Bech.

Sprogforeningens Almanaks Redaktion modtager med Glæde Bidrag fra Lærerkredsen af lokalhistorisk Art eller fra Fremmedherredømmets og Krigens Tid.

Indholdsfortegnelse :

	Side
Klapperslangen. Af Morten Korch	1
Munkemølle. Af Hans Petersen	13
La det itt go forhaste av Mind. Af Martin N. Hansen	23
De dansk-amerikanske Sønderjyders Petition. Af N. II.	24
En Dag paa Øen Als. Af Aug. F. Schmidt	32
Fruen paa Byllum. Af Truels Mathiesen	35
Fjernt fra Hjemmet. Af J. Jensen Bill	49
Chjensen fra Wilna. Af H. Lausten Thomsen	51
De Gamle, som faldt:	
Kaptajn C. C. Fischer. Af Jakob Petersen	53
Fru Lycke. Af Thade Petersen	57
Johan Nissen. Af A. Svensson	59
Thomas Thomsen. Af N. S.	61
Hans Th. Jensen. Af P. L. Petersen	64
Otto Fr. Paasch. Af H. C. Hansen	65
Alfred Torp. Af H. Lausten Thomsen	67
Joh. Fr. Schmidt. Af Kr. Philipsen	69
Peter Knarhøj. Af A. P. Møller	70
Jes Sarup.. Af N—n.	72
Jes Jensen Bill. Af C. C. Kallenbach Pedersen ...	73
Asbjørn Hansen. Af Erik Appel	74
Erik Wiborg. Af R.	75
Chr. Petersen. Af H. Hansen	77
Nis J. Grau. Af Nis Nissen	79
P. Lund Neumann. Af Hans Petersen	81
Niels Andersen Jensen. Af Th. Thøstesen	82
Fru Red. Mathiesen. Af N. Th. Th.	83
Henrik Lassen. Af L. P. Chr.,	84
Kapt. J. Miang. Af L. P. Chr.	86
Sønderjydske Genforeningsmindesmærker. Af Forst. J.	
Vejlager	87
Aarets Tal	107
Den gamle Veteran. Af Anna Jessen	108
Krigsfange i sit eget Hjem. Af C. J. Bech	110

Nationale Foreninger og Institutioner

Sprogforeningen.

Bestyrelsen: H. P. Hanssen, Formand, Købmand Hans Jessen, Næstformand, Bibliotekar Jakob Petersen, Sekretær og Kasserer.

Tilsynsraadet for Aabenraa Amt: Fru Marg. Andre- sen, Aabenraa, Gdr. Carsten Gregersen, Frøslev; for Haderslev Amt: Gdr. Jørgen From, Fjelstrup, Amtsskole- konsulent Mortensen, Haderslev, Gdr. M. Refslund Poul- sen, Bovlund, Gdr. J. H. Schmidt, Vojensgaard, Gdr. Simon Sørensen, Hajstrup; for Sønderborg Amt: Gdr. Claus Christensen, Lauensby, Gdr. Hans Jørgen Hansen, Lys- abild, Folketingsmd. J. P. Nielsen, Dynt, Amtsskolekon- sulent Nielsen, Sønderborg; for Tønder Amt: Gdr. Andr. Svendsen, Hjemsted, Fru Hansigne Lorenzen, Ballum, Gdr. P. Gad, Hejsel, Amtsskolekonsulent Svendsen, Tønder. Nordfor Grænsen: Grosserer V. A. Møller, Køben- havn; Højskoleforstander Fr. Nørgaard, Antvorskov; Biskop Rud, Odense; Højskoleforstander Arnfred, Askov, og Direktør Helver, Aarhus.

Skoleforeningen.

Bestyrelsen: Gdr. H. Jepsen Christensen, Høgsbro, Formand, Gdr. Mathias Jepsen, Jejsing, Næstformand, Gdr. Elers Boesen, Astrup, Kasserer.

Tilsynsraadet: Rentier Joh. Andresen, Ullerup, Ren- tier Hans Clausen, Hagenbjerg, Gdr. Hans Blad, Minde- bjerg, Gdr. Hans Alexandersen, V. Sottrup, Gdr. Jørgen Brag, Undelev, Gdr. Hans Iversen, Svejrup, Gdr. Nik. Nissen, Ris, Gdr. P. Jensen, Stenderupgaard, Redaktør Helge Skovmand, Kolding, Gdr. Olav Fink, Brendstrup, Møller Aage Jakobsen, Brøns Mølle, Gdr. Hans Chr. Mar- tensen, Løgumgaard, Gdr. P. Gad, Hejsel, Amtmand Grev Schack Schackenberg, Amtslæge Lausten Thomsen, Tøn- der, Fru Ingeborg Appel, Askov.

Ansøgning om Understøttelse til Vinterskolen indsen- des inden 15. August, til Sommerskolen inden 15. Februar.
Æresmedlemmer: Hans Smiedemand, Stolbrolykke, og Johan Andresen, Ullerup.

Grænseforeningen.

Frmnd.: Rektor H. P. Hansen, København.
Næstfrmd.: Dr. med Harsløf, København, og Insp. N. J. Gotthardsen, Tønder.

Sekretær og Kasserer: General Birke.

Hovedstyrelsen:

København og Frederiksberg: Dr. Harsløf, Gouvernør

Helweg-Larsen, Overretssagfører Manthey-Wagner og Redaktør Riegels.

Øvrige Sjælland: Postmester Hagbart Berg, Slagelse, Dr. phil. la Cour, Birkerød, Skolebestyrer Egekvist, Taastrup, Forstander Høy, Jægerspris, Højskoleforstander Julin, Faarevejle, Kommunegartner Larsen Grøn, Holbæk, og Sygehusinspektør Møller, Næstved.

Øvrige Øer: Førstelærer Jepsen, Ringe, Redaktør Møller, Middelfart, og Postmester Ryge, Nykøbing F.

Nordjylland: Direktør Bladt, Aalborg, Kommunelærer Dahlsgaard, Nykøbing M., og Dommerfuldmægtig Juhl, Randers.

Midtjylland: Kaptajn Beyer, Aarhus, Rektor Clausen, Horsens, Redaktør Lilholt, Lemvig, Grosserer Michaelsen, Lundenskov, og Møllejer Petersen, Fredericia.

Sønderjylland: Insp. N. J. Gotthardsen, Tønder, Gaardejer Hans Jensen, Tornumgaard, og Pastor Fr. Smith, Øsby.

Valgt af ovenstaaende: Rektor H. P. Hansen, Folketingsmændene Redaktør N. Andreasen, Pastor Povlsen, Redaktør Svensson og Statsrevisor Vanggaard, Højskoleforstander Christensen-Maarssø, Ask, Sagførerfuldmægtig cand. jur. Elmertoft, Storehedinge, Skibsreder Kraemer, København, Domæneforpagter Lorentzen, Rønhave, Gaardejer J. Søe, Ølstrup. Skoleinspektør Thau, Aabenraa, og Læge Vermehren, København.

De nordslesvigske Grænseforeninger.

Aabenraa Amt: Form. Skoleinspektør Thau, Aabenraa.

Haderslev Vesteramt: Form. Gaardejer Olav Fink, Brendstrupgaard.

Haderslev Østeramt: Form. Pastor Fr. Smith, Øsby.

Sønderborg Amt: Form. Domæneforpagter J. Lorentzen, Rønhave.

Tønder Amt: Form. Insp. N. J. Gotthardsen, Tønder.

Det unge Grænseværn.

Kontor: Østergade 17, Tønder.

Bestyrelse: Et Grænseraad paa 9 Medlemmer (som suppleres med to Sydslesvigere).

Medlemmer er: Lærer P. Marcussen, Tønder, Formand, Mejeribestyrer Lorentzen, Bredebro, Næstformand, Bankprok. Müller-Kristiansen, Sønderborg, Kasserer, Lærerinde Frk. Inger Enemark, Tønder, Direktør M. Hammerich, Tønder, Gaardejer Johs. Juhl, Branderup, Frk. Anna Jørgensen, Kværns, Højskoleforstander Kildeby, Hoptrup, Landmand Chr. Nielsen, Vollerup.

Det danske Kontor.

(Nationalt Sekretariat.)

Kontor: Østergade 17, Tønder.

Kontortid: 10—1 og 3—6, Lørdag kun 10—1.

Telefon: Nr. 220.

Bestyrelse: Amtslæge, Dr. H. Lausten-Thomsen, Tøn-

der, Formand, Bankbogholder H. Munch-Knudsen, Tønder, Regnskabsfører, Overassistent A. Selmer, Tønder, Bankdirektør A. Andresen, Tønder, Kriminalassistent A. Larsen, Tønder.

Ungdomsforeningerne.

Aabenraa Amts Hovedkreds: Form.: Mejeribestyrer Henningsen, Rødekro, Kasserer: Lærer Chr. Knudsen, Tørsbøl pr. Kværns, (14 For., 1533 Medl.)

Haderslev Østeramts Hovedkreds: Form.: Pastor N. P. Nielsen, Vedsted pr. Over Jersdal, Kasserer: Gdr. M. Iversen, Skrydstrup pr. Vojens, (12 For., 1250 Medl.)

Rødding - Egnens Hovedkreds: Form.: Lærer Henriksen, Hjerting pr. Rødding, Kasserer: Gdr. J. Fredsted, Krogstrup pr. Skodborg, (9 For., 1015 Medl.)

Sønderborg Amts Hovedkreds: Form.: Husmand Chr. Nielsen, Vollerup, Als, Kasserer: Bankass. J. Filskov, Sønderborg.

Enkelstaaende For.: Løgumkloster, Form.: Overlærer Skovmand, Løgumkloster.

Sønderjysk Idrætsforening.

Kontor er hos Forretningsføreren, Ny Allégade 18, Haderslev.

Foreningen er indmeldt i Sammenslutningen »De danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeninger«, Kontor Frederiksholms Kanal 29, København K. Den er inddelt i 5 Hovedkredse. De »Sydslesvigske Ungdomsforeninger« er tilsluttet Foreningen.

Foreningens Kreds- og Medlemstal 1933: 139 Kredse, 3550 Gymnaster, 2139 Boldspillere og Idrætsøvere, 331 Skytter, 2014 Børnegymnaster, og 6808 passive Medlemmer.

Bestyrelsen: Formand: Gaardejer Johs. Juhl, Branderup, Sekretær og Forretningsfører: Gymnasstiklærer, N. J. Iversen, Haderslev, Formand for Idrætsudvalget: Gdr. Hans Dahl, Hajstrup, Øsby, Formand for Skydeudvalget: Repræsentant B. Michaelsen, Storegade 29, Haderslev, Formand for kvindelig Idræt: Frk. Anna Jørgensen, Kværns, Tørsbøl. (Disse 5 danner Forretningsudvalget).

Bestyrelsen består desuden af de 5 Hovedkredsformænd: Haderslev Vesteramt: Lærer Ingvar Bak, Gramby, Haderslev Østeramt: Seminarlærer F. Braae Hansen, Haderslev, Aabenraa Amt: Førstelærer V. Jørgensen, Gøtner, Sønderborg Amt: Gaardejer Chr. Jensen, Skovby, Als, Tønder Amt: Mejeribestyrer H. Lorentzen, Bredebro, der desuden er Næstformand og Formand for Gymnastikudvalget.

Den sønderjyske Fond.

Kontor: Holbergsgade 4, København K.

Ledelsen af Fonden er følgende:

Centralkomiteen, der nu består af 54 Medlemmer, og

hvis Formand er fhv. Stats- og Finansminister, Dr. phil. Niels Neergaard.

Fondens Bestyrelse, der vælges af Centralkomiteen, bestaar for Tiden af følgende Medlemmer:

Professor, Dr. med. Edv. Ehlers, Formand, Folketingsmand, Gaardejer J. S. Vanggaard, Næstformand, Præsident Holger Andersen, Næstformand, Professor Dr. jur. V. Bentzon, Redaktør Holger Bernild, Generalkonsul, Direktør Ernst Carlsen, Direktør Benny Dessau, Rektor H. P. Hansen, Landstingsmand, Gaardejer H. Jepsen Christensen, Fru J. Manthey-Wagner, Landstingsmand, Typograf Jørgen Møller, Folketingsmand J. P. Nielsen, Bankdirektør Povl Roepstorff, Direktør Philip Sørensen.

Fondens Direktion, der vælges af Bestyrelsen, bestaar af følgende 5 Medlemmer:

Professor, Dr. med. Edv. Ehlers, Formand, Folketingsmand, Gaardejer J. S. Vanggaard, Næstformand, Bankdirektør Povl Roepstorff, Kasserer, Redaktør Holger Bernild og Fru J. Manthey-Wagner.

Fondens Sekretær er Kontorchef A. Ch. Louw, der forestaar Fondens Kontor, Holbergsgade 4, København K.

Fondens Amtskomiteer i de sønderjydske Landsdele er følgende:

Aabenraa Amt: Formand: Borgmester Holger Fink, Aabenraa.

Haderslev Amt: Formand: Borgmester Landsretssagfører Andreas Thulstrup, Haderslev.

Sønderborg Amt: Formand: Redaktør A. P. Møller, Sønderborg.

Tønder Amt: Formand: Købmand Carl Borch, Tønder.

Ansøgninger om Hjælp fra Fonden indgives paa særlige Ansøgningsskemaer, som udleveres fra Fondens Hovedkontor og fra ovennævnte Amtskomiteer, hvorefter de fra disse sidste med Indstilling overgives til Fondens Hovedledelse, der herefter eventuelt bevilger Understøttelser, som saa direkte fremsendes til de paagældende Andragere.

Syd for Grænsen

findes der en særlig Uddelingskomite, som har Sæde i Flensborg, og hvis Formand er Vinhandler A. Holst, Flensborg, og Sekretær, Fru Kirsten Simonsen, Flensborg.

Fondens samlede Hjælp indtil Udgangen af 1933 har udgjort: 12,076,796 Kr., hvorhos der er ydet en Række Laan m. v., hvis Størrelse ved Udgangen af 1933 udgør 120,737 Kr.

Historisk Samfund for Sønderjylland.

Bestyrelsen: Fhv. Minister H. P. Hanssen, Aabenraa, Formand, Frimenighedspræst Thade Petersen, Haderslev, Sekretær, Amtslæge Dr. Michelsen, Aabenraa, Kasserer. Sparekassedirektør Nis Nissen, Nordborg, Amtslæge H.

Lausten Thomsen, Tønder, Seminariekærer Cl. Eskildsen, Tønder, Højskoleforstander Hans Lund, Rødding, Arkivar Frode Gribsvad, Aabenraa, og Museumsdirektør Dr. Mackeprang, København.

Formand, Sekretær og Kasserer danner Forretningsudvalg.

Redaktionsudvalget for »Sønderjydske Aarbøger« består af Thade Petersen, H. Lausten Thomsen, Hans Lund og Frode Gribsvad.

Biblioteker.

Det sønderjydske Landsbibliotek, Aabenraa, Bibliotekar: Jakob Petersen. Udlaan fra Kl. 10—12 og Kl. 14—19. Læsesalen Kl. 10—21 (1. Maj — 31. Aug. lukkes Kl. 19). Børneafdelingen aaben Kl. 15—18 (lukket 15. Maj — 15. August).

Centralbiblioteket i Haderslev. Bibliotekar E. Ebstrup. Udlaan: Kl. 10—19 (Onsdag 10—12 og Lørdag 10—21). Læsesal 10—21 (1. Maj — 31. Aug. lukkes Kl. 19).

Centralbiblioteket i Sønderborg. Bibliotekar N. Moesgaard. Udlaan: Kl. 10—19. Læsesalen Kl. 10—21 (1. Maj — 31. Aug. lukkes Kl. 19). Børneafdelingen aaben Kl. 15—18.

Biblioteket i Tønder. Bibliotekar Arne Møller. Udlaan: Kl. 10—13 og 15—20. Læsesal Kl. 10—21. Biblioteket lukket 14 Dage i Juli Maaned.

Sønderjydske Landsarkiv, Aabenraa.

Landsarkivar: Fr. Gribsvad.

Arkivar: Frk. C. E. Andersen.

Aaben: Kl. 10—1 og 2—5.

Erhvervs-Institutioner og Organisationer.

Med særligt Henblik paa Sønderjylland.

Statens Jordlovsudvalg.

Kontor: Christiansborg, København.

Formand: Folketingsmand Niels Frederiksen. Medlemmer i Sønderjylland: Folketingsmand Chr. E. Christensen, Asserballe, og Gdr. Jens Hørlück, Skodborg.

Landbrugsraadet.

Kontor: Axelborg, København.

Præsidium: Landstingsmand H. Hauch, Stedfortræder: flv. Folketingsmand J. Holdgaard, Ikast, Generalsekretær: A. Høgsbro Holm.

Det landøkon. Driftsbureau.

Kontor: Gl. Kongevej 127, København.
Bureauets Leder: Professor O. H. Larsen.

De samv. danske Løndbforeninger.

Kontor: Vestre Boulevard 4, København V.
I Formandskabet: Gdr. J. Tvedegaard, og Landstingsmand H. Hauch. I Bestyrelsen følgende Medlemmer fra Sønderjylland: Gdr. Jørgen Gram, Gabøl, Gdr. Jens Philipsen, Ullerup, og Gdr. Kr. Iversen, Avnbøl. Sekretær: Otto Himmelstrup.

Foreningen af jyske Landboforeninger.

Kontor: Bispetorvet, Aarhus.
Formand: Landstingsmand Hauch. I Bestyrelsen: Gdr. Jørgen Gram, Gabøl, og Gdr. Jens Philipsen, Ullerup. Sekretær: J. K. Haugaard.
Planteavlsudvalgets Formand: Forst. Karsten Iversen, Askov pr. Vejen.
Mejeriudvalgets Formand: Gdr. Kr. Iversen, Avnbøl. Sekretær: Statskonsulent J. Jensen, Aabenraa.

Fælleslandboforeningen for Nordslesvig.

Formand: Forp. H. Linnet, St. Tønde, pr. Jejsing.
Sekretær og Kasserer: Konsulent Chr. Nielsen, Stenderup Kirkebakke pr. Vester Sottrup.
Bestyrelsen bestaar af de enkelte Landboforeningers Formænd.

1. Den nordslesvigske Landboforening.

Formand: Gdr. N. Ludvigsen, Københoved pr. Skodborg.
Konsulent: M. N. Bruhn, Rødding, og C. H. Lausten, Rødding, (Regnsk.). 600 Medl.

2. Haderslev Amts Landboforening.

Frmd.: Gdr. J. Schultz, Højrup pr. Stepping.
Kons.: F. P. Nielsen og C. Hansen, Haderslev (Regnsk.).
1100 Medl.

3. Nr. Rangstrup Herreds Landboforening.

Frmd.: Gdr. Johs. Juhl, Branderup.
Kons. Landbrkand. Fr. Heick, Toftlund. 420 Medl.

4. Aabenraa Amts Landboforening.

Frmd.: Gdr. P. Chr. Hanssen, Nygaard pr. Bolderslev.
Kons.: L. Ravn og Fr. Frederiksen, Aabenraa. (Regnsk.)
460 Medl.

5. Vis Herreds Landboforening.

Frmd.: Gdr. H. Schmidt, Kollund pr. Smedeby.
Kons.: L. Ravn, Aabenraa. 125 Medl.

6. Den sundevedske Landboforening.

Frmd.: Forst. H. Hansen, Graasten Landbrugsskole.
Kons.: Chr. Nielsen, Stenderup, og P. Petersen, Rage-
bøl. (Regnsk.). 220 Medl.

7. Als Nørreherreds Landboforening.

Frmd.: Gdr. C. Clausen, Havnbjerg pr. Nordborg.
Kons.: Chr. Nielsen, Stenderup, og H. Frederiksen,
Nordborg. (Regnsk.). 150 Medl.

8. Den alsiske Landboforening.

Frmd.: Gdr. H. Blad, Mindebjerg pr. Hørup.
Kons.: Chr. Nielsen, Stenderup, og E. M. Hansen,
Tandslet. (Regnsk.). 220 Medl.

9. Det blandede Distrikts Landboforening.

Frmd.: Gdr. H. Beyer, Aasgaard pr. Ballum.
Kons.: L. Nørgaard, Bredebro, og J. Glovinsky, Brede-
bro. (Regnsk.). 320 Medl.

10. Slogs Herreds Landboforening.

Frmd.: Forp. H. Linnét, St. Tønde pr. Jejsing.
Kons.: E. Pedersen, Bylderup Bov. 200 Medl.

11. Landboforeningen for Løgumkloster og Omegn.

Frmd.: Gdr. N. Skov, Løgumkloster.
Kons.: E. Pedersen, Bylderup Bov. 160 Medl.

12. Landboforeningen for Skærbæk og Omegn.

Frmd.: Gdr. T. Thyssen, Aaved pr. Frifelt.
Kons.: L. Nørgaard, Bredebro. 300 Medl.

Fællesforeningen for de tyske Landboforeninger.

Landwirtschaftlicher Hauptverein f. Nordschleswig.

Frmd.: Gdr. Chr. Diederichsen, Bodskov pr. Sdr. Vil-
strup.

Kons.: Dipl.-Landwirt P. Rasmussen, Aabenraa.
Medl.: 8 lok. Foreninger med 785 Medl.

Landbrugernes Sammenslutning.

Kontor i Randers.

Forretningsudvalget: Gdr. Knud Bach, Rønge, Frmd.,
Husmand Jens Larsen, Otterup, Fyn, Næstformd., Propr.
Hartel, Gilleleje, Godsejer Junker, Aunsøgaard, og Hus-
mand Sønderup, Bramminge.

L. S. i Sønderjylland:

Bestyrelsen i Haderslev Amt: Gdr. Peter Nielsen,
Refsømark pr. Sommersted, Formand, Statshusmand Albert
Vormsdorf, Rougstrup pr. Haderslev, Næstformd., Gdr.
Hans Petersen, Gramby, Regnskabsf., Statshusmand Elias

Petersen, Kolsnap, pr. Store Nustrup, og Husmand Jep Lorenzen, Skrydstrup.

Bestyrelsen i Aabenraa Amt: Gaardejer Kresten Fuglsang, Risgaard pr. Rødekro, Formd., Husmand Hans Frost, Tombøl pr. Felsted, Næstformd. og Regnskabsfører, Gdr. Peter Agertoft, Varnæs, Sekretær.

Bestyrelsen i Tønder Amt: Gaardejer Peter Dinsen, Tinglev, Formd., Stathusmand Sven Appel, Mosbøl pr. Jejsing, Næstformand, Husmand August Petersen, Arrild, Regnskabsfører.

Bestyrelsen i Sønderborg Amt: Gdr. Kresten Schmidt, Dybbøløsten pr. Røgebøl, Formd., Gdr. Wilhelm Deichgræber, Sjellerup, Næstformd., og Husmand Jørgen Jørgensen, Stevning pr. Svenstrup, Regnskabsfører.

Kvægavlstoreninger.

Fællesledelsen af Kvægavls- og Kontrolforeninger.

Korthorn (Sdj. Flled.):

Formd.: Gdr. Mads Gram, Københoved.

Kons.: Landbrkand. Jørg. Frank, Hammelev.

20 Kvægavls- og Tyreholdsforeninger med 430 Medl. og 22 Tyre og 53 Kontrolfor. med 1249 Medl. og 21,261 Køer.

Korthorn (Vestsl. Flled.):

Formd.: Gdr. Math. Jepsen, Rørkær.

10 Opdrætterfor.

Rødt dansk Malkekvæg:

Formd.: Gdr. J. Skov, Himmærk.

Kons.: Landbrkand. Th. Thomsen, Ullerup.

22 Opdrætterfor. med 227 Medl., 17 Kvægavlsfor. med 299 Medl. og 19 Tyre samt 43 Kontrolfor. m. 1032 Medl. og 16,500 Køer.

Hollandsk Malkekvæg:

Formd.: Gdr. H. S. Jensen, Tornumgaard pr. Lintrup.

Kons.: Landbrkand. Th. Thomsen, Ullerup.

37 Medl., 1198 Køer.

Nordslesvigsk Kreaturforsikringsforening.

Formd.: Gdr. Aug. Larsen, Rødding.

Skr.: N. Thomsen, Jels.

674 Medl.

De danske Mejeriforeningers Fællesorganisation

Kontor: St. Torv 7, Aarhus.

Formd.: Propr. S. Overgaard, Højbygaard. I Bestyrelsen: Gdr. Kr. Iversen, Avnbøl.

Smørnoteringen.

Københavns Smørnotering fastsættes hver Torsdag Kl. 1¼ af et af Grosserer Societetet nedsat 5 Mands

Udvalg, Dir. O. E. Andersen, Frmd., Grosserer H. Noack, Dir. M. E. Dal, Dir. J. Andersen, og Dir. Mungsfeldt, sammen med De danske Mejeriforeningers Smørnoteringsudvalg: Frmd. Gdr. N. St. Sørensen, Kærbølling. Gdr. R. Nielsen, Slæbækgaard, Propr. N. Nielsen, Duemosegaard, Mejeribest. Chr. Petersen, Ørbæk. Desuden deltager en Direktør for en af Smørekspportforeningerne.

De samv. jydsk Mejeriforeninger.

Frmd.: Gdr. N. St. Sørensen, Kærbølling, Vejle. I Bestyrelsen: Gdr. Kr. Iversen, Avnbøl.

Sønderjydsk Mejeriforening.

Frmd.: Gdr. Kr. Iversen, Avnbøl. Sekr.: Statskons. J. Jensen, Aabenraa. Omfatter 130 Mejerier.

Andels-Mejerier i Nordslesvig.

I Haderslev Amt	48
I Aabenraa Amt	29
I Sønderborg Amt	26
I Tønder Amt	25

128

Smørekspportforeninger.

Sønderjydsk Smørekspportfor., Vojens.

Frmd.: Rentier Jørgen Schmidt, Glasergaard pr. Bevoft. Dir.: Sophus Thomsen, Haderslev. (37 Mejerier).

Sdj. Landm. Andels Smørekspportfor., Sønderborg.

Frmd.: Gdr. Kr. Iversen, Avnbøl. Dir.: S. Røygård Petersen, Sønderborg. (41 Mejerier).

Haderslev Smørekspportfor., Haderslev.

Frmd.: Gdr. Chr. Skytt, Maugstrup pr. Simmersted. Dir.: Konsul J. H. Dahl, Haderslev. (18 Mejerier).

Dansk Mejeristforening.

Kontor: Johannevej 11, Odense.

Frmd.: Mejeribestyrelsen Justesen, Brørup. I Bestyrelsen: Mejeribest. P. Bernsen, Gramgaard.

Aabenraa Amtskr.: Frmd.: Mejeribest. H. P. Hansen, Felsted.

Haderslev Amtskr.: Frmd.: Mejeribest. H. Mathiesen, Styding.

Sønderborg Amtskr.: Frmd.: Mejeribest. T. F. Hansen, Dybbøl.

Tønder Amtskr.: Frmd.: Mejeribest. H. Lorentzen, Bredebro.

De samv. jyske Hesteavlstoreninger.

Kontor: Bispetorpet, Aarhus.
Frmdd.: Propr. S. Pedersen, Egegaard pr. Randers.
Best.: Gdr. N. Skrumsager, Visby Hedegaard.

Vestsl. Hesteforsikring.

Frmdd.: C. Cosmos, Visby.
Skr.: P. Nielsen, Visby.
447 Medl.

De samv. danske Andels-Svineslagterier.

Kontor: Akselborg, København V.
(Omfatter 62 Andelsslagterier).
Frmdd.: Gdr. C. Madsen, Klim.
I Best. Gdr. Østergaard, Gabøl. Sekr.: C. Trautmann.

Danske Andelsslagteriernes Svinenotering.

Udv. for Landsnoteringen: Dir. Hohwy, Odense, Dir.
J. Mehlsen, Slagelse, Dir. Madsen, Horsens, Dir. Emborg,
Esbjerg, Gdr. J. Petersen, Vrangstrup (Fmdd.), Propr. Haue,
Vissingsminde.

Andels Slagterier i Nordslesvig.

Aabenraa: Dir. Johansen
Graasten: » Skensved
Sønderborg: » Whitt
Rødding: » Rübner Petersen
Vojens: » Mossing Jensen.

Privat-Slagterier:

Haderslev: Dir. Koopmann
Bylderup: » Thorsen Nørgaard
Skærbæk: » Thorsen Nørgaard.

Avlscentre for Svin.

Yorkshire:

Grd. C. Petersen, Skodborg
» H. C. Hansens Enke, Gaasbjerg, Broager.
» H. B. Jepsen, Tinglev.

Landsvin.

Gdr. Magnus Hansen, Skovlækken, Rødding.
» Johs. Schlosser, Aarlund, pr. Lintrup.
» Nis Gammelgaard, Døver pr. Lintrup.
» L. Christensen, Agerskov.
» F. Nielsen, Stenderup pr. Rødding.
Forp. Thøge Schmidt, Rødekro.
Grd. H. C. Hansen, Jestrup, Tandslet.
» P. Clausen, Lundsgaardsmark, V. Sottrup.
» Jens Nissen, Nordborg.

Gdr. Claudi Clausen, Hovslund.

» Husm. Peder Nissen, Fiskbæk, Graasten.

Som Prøvecentre er endvidere antaget Besætningerne hos følgende:

Th. Schmidt, Hovslund, T. E. Brockdorff, Skærbæk, Niels Lundorff, Sommersted, og Hans Nørgaard, Jægerup.

Bedømmelsesudvalg for Svineavlscentre.

Formand for 9. Distrikt de sønderjydske Landsdele:
Grd. H. Schmidt, Kollund.

Hagelskadeforsikringsfor. for Nordslesvig.

Frmd.: Gdr. H. Thomsen, Roost.

Skr.: Kons. A. T. Andersen, Toftlund.

3280 Medl.

De samv. danske Husmandstoreninger.

Kontor: Studiestræde 38, København K.

Forretningsudvalgets Formand: J. Holdgaard, Ikast;
Næstformand: N. P. Andreasen, Forsinge; Medl. af Udv.:
Hsm. Jørgen Petersen, Halk, pr. Hejsager.

De samv. jydske Husmandstoreninger.

Kontor: Helgolandsgade 20, Aarhus.

Frmd.: Husejer J. Holdgaard, Ikast. I Best. Husmd.
Jørgen Petersen, Avnbøl.

Husmandstoreninger.

De samv. sønderjydske Husmandstoreninger.

Frmd: Husmd. Jørgen Petersen, Halk, pr. Hejsager.

Skr.: H. C. Hansen, Haderslev.

Kons.: Lndbrkand. P. Pedersen, Ris pr. Rødekro.

53 For. m. 2901 Medl.

Sønderborg Amts Husmandstorening og Kredstoreningen: Sønderjyden.

Fmd.: Husmd. C. Becker, Asserballe.

25 For. m. 1225 Medl.

• Kommissioner ang. Jordlodder til Husmandsbrug.

Formænd: Haderslev Amt: Grd. Jørg. Petersen, Sommersted; Aabenraa Amt: Grd. Jacob Michelsen, Kolstrup; Sønderborg Amt: Hsm. C. Becker, Asserballe; Tønder Amt: Grd. Mads Warming, Raahede.

Statsfrøkontrollen.

Thorvaldsensvej 27, København V.

Direktør: K. Dorph-Petersen.

Formand: Forpagter Chr. Sonne.

Medl. af Kommissionen: Dir. J. Gjelstrup, Aabenraa..

Smaaskovsforeningen

for Aabenraa og Sønderborg Amter. Frmd.: Gdr. Jac. Michelsen, Kolstrup pr. Aabenraa.

Sydøstjydske Smaaskovsforening: Formd.: Propr. E. Brødsgaard, Jordrup.

Det danske Hedeselskab.

Hovedkontor: Viborg.

Frmd.: Hofjægermester Lüttichau, Tjele.

Grundforbedringsvirksomheder.

Mose- og Engafdeling.

Distriktskontor i Haderslev: Best. Th. P. Nielsen.

» i Tønder: Best. J. P. Knudsen.

» i Aabenraa: Best. N. Klintø.

Den tekniske Afdeling.

Distriktskontor i Tønder: Best. cand. polyt. T. Q. Jacobsen.

Handelsorganisationerne.

Grosserersocietetet: Frmd.: Grosserer Holger Laage Petersen.

Provinshandelskamret: Frmd.: Købmd. Axel B. Lange.

Medlem: Borgmester Fink, Aabenraa.

Centralforeningen for Jydske Handelsstandsforeninger:

Frmd.: Grosserer Otto Kragh, Randers.

Næstfrmd.: Borgmester Holger Fink, Aabenraa.

Handelsforeningerne i Sønderjylland.

Handelsstandsforeningerne i

Haderslev, Frmd.: Købmand Oluf Thielst.

Aabenraa » : Borgmester Fink.

Sønderborg » : Købmand J. H. Koch.

Tønder » : Købmand A. Müller.

De samv. danske Købmandsforeninger.

Frmd.: Købmand Jeppesen, Helsingør.

Med 142 Afdelinger, fordelt i 4 Centralorganisationer.

Centralorg. for Jylland, Fmd.: Købmand L. Nielsen,
Hovedgaard.

Derunder de samv. sønderjydske Købmandsforeninger:

Frmd.: Købmand P. Ludvigsen, Haderslev.

Haderslev og Omegn: Frmd.: Købmand P. Ludvigsen.

Rødning og Omegn: Frmd.: Købmand M. Christensen,

Brendstrup.

Toftlund og Omegn: Frmd.: Købmand Andr. Petersen,

Rangstrup.

Aabenraa og Omegn: Frmd.: Købmand J. Agger, Aabenraa.

Graasten og Omegn: Frmd.: Købmand Chr. Blomgreen,
Egernsund.

Tønder Amt: Frmd. Købmand J. S. Brodersen, Bredebro.
 Tønder Detailhandlerforening: Frmd.: Købmand E. Klyver, Tønder.
 Sønderborg Detailhandlerforening: Frmd.: Købmand Chr. Matsen, Sønderborg.
 Sønderborg Amt: Frmd.: Købmand Bork, Stevning.

Haandværk og Industri.

Fællesrepræsentationen for dansk Haandværk og Industri.

Kontor: Vesterboulevard 18, København.
 Frmd.: Oldermand Claus J. Olsen. I Bestyrelsen: Smedemester Fr. Wilkens, Bovlund, og Fabrikant Georg Nielsen, Sønderborg.

Haandværker- og Industriforeninger i Sønderjylland.

	Formand:
Aabenraa	Farverm. Th. Jacobsen;
Agerskov	Andreas Lassen;
Augustenborg	Bvgmester Chr. Jacobsen;
Bevtoft	Malermester K. A. Gubi;
Bov	Købm. J. Pedersen, Padborg;
Brede Sogn	Blikkenslager N. Jepsen;
Broager Sogn	Snedkermst. P. Hansen;
Christiansfeld	Malerm. Joh. Madsen;
Graasten	Bagerm. W. Kammeyer;
Gram	Ejnar Barslund, Gram;
Haderslev	Install. Vald. Christensen;
Hørup	Malerm. Lindschau, Majbøl;
Jels	Smedem. Hans E. Hansen;
Klipleve, Kværs og Holebøl Sogne	Smedem. Nehr Korn, Tørsbøl;
Løgumkloster	Vognfabr. Anton Madsen;
Notmark	Malerm. N. Hansen Lorentzen;
Nordborg	Fabr. Chr. Jensen;
Oksbøl	Malermst. J. Jørgensen;
Rødding	Snedkerm. S. A. Sørensen;
Skodborg	Tømrerm. H. Højberg;
Skærbæk	Slagterm. A. Schmidt;
Sommersted	Entreprenør H. Skytt;
Sottrup	Skræderm. C. Detlefsen;
Svenstrup	Maskinbygger Holg. Jensen;
Sønderborg	Malerm. J. Jacobsen;
Tandslet	Chr. Nielsen;
Tingleve (Hdv. og Ind.)	Mek. J. Jepsen;
Toftlund	Malermst. P. Nissen.
Tønder	Smedem. Andr. Dideriksen;
Ulkebøl	Blikkenslager Jørgen Iversen;
Ullerup	Smedem. Jørg. Rasmussen;

Varnæs
Vojens
Øsby

Maskinbygger P. Jørgensen;
Inst. N. Nielsen;
Bagerm. Martin Bondesen.

Særlige sønderjydske faglige Mesterforeninger.

Mesterforeningen for Bygningshaandværkere i Aabenraa Amt: Frmd.: Murermester A. Jørgensen, Bolderslev.

Mesterforeningen for Bygningshaandværkere i Haderslev Vesteramt: Frmd.: H. Teilmann, Gramby.

Karetmagerforeningen i Aabenraa Amt: Frmd.: J. Børnsen, Aabenraa.

Skorstensfejerlauget, Sønderj. Afdeling: Frmd.: A. M. Jensen, Haderslev.

Haderslev Østeramts Smede- og Klejnsmedelaug: Formand: H. Reese, Bramdrup pr. Haderslev.

Sønderjydske Forening for Grov- og Klejnsmede og Maskinbyggere: Frmd.: A. Dideriksen, Tønder

Kreditinstitutioner.

Sønderjyllands Kreditforening.

Kontor: Aastrupvej, Haderslev.

Direktionen: P. A. Callø, H. Hansen, Orla Buhl.

Repræsentantskabet: J. H. Schmidt, P. J. Refshauge, P. K. Petersen, M. Refslund Poulsen, Olav Fink, Hans Lyck, H. Sander Larsen, Nis Nissen, Jørgen From, Iver Scherrebeck, J. H. Østergaard, Jacob Michelsen, Chr. Ernst Christensen, Hans Beyer, Købmand A. Hundevadt, Haderslev, Borgmester H. Fink, Aabenraa, Købmand Math. Kock, Sønderborg, Bankdirektør A. Andresen, Tønder.

Vest- og sønderjydske Kreditforening.

Kontor: Ringkøbing.

Dir.: P. H. M. Valeur, P. Laursen og P. Gundersen.

Repræsentanter for Sønderjylland: Hans S. Jensen, Tornumgaard, A. M. Lund, S. Sejerslev, Karsten Outzen, Ellum.

Jydske Hypotekforening.

Kontor: Aarhus.

Direktionen: N. P. Helver, Paul Buhl, Jep Fink.

Medlemmer af Kontrolkomiteen for Sønderjylland: H. P. Hanssen, Aabenraa, Bankdir. A. Andresen, Tønder.

Kreditforeningen af Ejere af mindre Ejendomme paa Landet i Jylland.

Landsretssagfører Aa. Brink Jensen, adm. Direktør, Medlem af Repræsentantskabet fra Søderjylland: Th. Kaufmann, Bovrup, Hans Philipsen, Snøgbæk, Evald Lorenzen, Rørkær.

Hypoteklaanefonden.

Kontor: Tønder. Dir. M. Hammerich.

Sønderjyllands Laanekasse.

Frmd.: Generaldir. Mich. Kofoed.

I Bestyrelsen for Haderslev Østeramt: Gdr. J. H. Schmidt, Frmd., P. J. Refshauge, Dir. Callø.

I Bestyrelsen for Haderslev Vesteramt: Gdr. M. Refslund Poulsen, Frmd., Gdr. Aage Schmidt, Dir. Hammerich.

I Bestyrelsen for Aabenraa Amt: Borgmester H. Fink, Frmd., Amtmand Kr. R. Thomsen, Gdr. Kr. Philipsen.

I Bestyrelsen for Sønderborg Amt: Folketingsmand J. P. Nielsen, Frmd., Gdr. Chr. E. Christensen, Chr. Becker, Asserballe.

I Bestyrelsen for Tønder Amt: Gdr. H. Jepsen Christensen, Bagermester Thorv. Petersen, Gdr. Karl Posselt.

Landeværnet.

Kontor: Tinglev.

Best.: Gdr. Hans Andersen, Kongsbjerg, Frmd., Gdr. Aage Schmidt, Faarkrog, Gdr. Landstingsmand H. Jepsen Christensen, Høgsbro.

Jordfordelingskommissionen.

Kontor: Tønder.

Landstingsmand Mads Jensen, Aale, Frmd., M. Refslund Poulsen, Bovlund, Gdr. Jørg. Tinglef, Lund, Sekr.: Dir. M. Hammerich.

Ministeriet.

Statsminister og Forsvarsminister Th. Stauning.

Udenrigsminister Dr. phil. P. Munch.

Justitsminister C. Th. Zahle.

Finansminister H. P. Hansen.

Kirkeminister N. P. L. Dahl.

Undervisningsminister F. G. Borgbjerg.

Indenrigsminister Bertel Dahlgaard.

Socialminister K. K. Steincke.

Landbrugsminister K. M. Bording.

Handelsminister C. N. Hauge.

Minister for offentlige Arbejder J. F. N. Friis-Skotte.

Rigsdagen.

Folketinget.

Socialdemokrater	62 Mandater
Venstre	36 "
Kons. Folkeparti	27 "
Radikale Venstre	14 "
Retspartiet	4 "
Kommunister	2 "
Slesvigske Parti	1 "
Frøe Folkeparti	2 "
Løsg. (Holstein)	1 "
	<hr/>
	149 Mandater

Sønderjylland:

Venstre (17.559 St.): Madsen Mygdal (5.461 St.), Grev Holstein (3.864 St.), Madsen Mygdal traadte ud af Rigsdagen den 5. August, hvorefter Chr. E. Christensen traadte ind som 1. Suppleant (2.177 St.). Grev Holstein traadte ud af Partiet 6. April.

Socialdem. (22.974 St.): J. P. Nielsen (8.438 St.), P. Mortensen (4.103 St.), H. Hinrichsen (3.612 St.).

Konservative (16.186 St.): Joh. Nissen (4.567 St.), A. Svensson (3.880 St.). Ved Johan Nissens Død traadte O. Lorenzen ind som 1. Suppleant (3.523 St.).

Slesvigske Parti (9.867 St.): Pastor Schmidt (6.606 St.).

Retspartiet (2.773 St.): Hans Hansen (1.641 St.).

Kommunister (935 St.): Arne Munch Petersen (623 St.).

Rad. Venstre (3344 St.): (Intet Mandat.)

Landstinget. (Efter Valget 13. Septbr. 1932.)

Venstre	28 Mandater (før 28)
Socialdemokrater	27 " (" 27)
Konservative Folkeparti	13 " (" 12)
Radikale Venstre	7 " (" 8)
Løsgænger	1 " (" 1)
	<hr/>
	76 (76)

Sønderjylland.

Venstre: H. Jepsen Christensen, Jens Høyer.

Konservative: M. Schaumann.

Socialdem.: Jørgen Møller.

Rad. Venstre: H. M. Lausten.

Drægtigheds-Kalender.

Finder Parring Sted	er Fødselen at vente hos			Finder Parring Sted	er Fødselen at vente hos		
	Hoppen	Koen	Soen		Koen	Faaret	Soen
1 Jan.	6 Dec.	11 Okt.	24 April	1 Juli	10 April	20 Nov.	22 Okt.
5	10	15	28	5	14	3 Dec.	28
9	14	19	2 Maj	9	18	7	30
13	18	23	6	13	22	11	3 Nov.
17	22	27	10	17	26	15	7
21	26	31	14	21	30	19	11
25	30	4 Nov.	18	25	4 Maj	23	15
29	3 Jan.	8	22	29	8	27	19
2 Febr.	7	12	26	2 Avg.	12	31	23
6	11	16	30	6	16	4 Jan.	27
10	15	20	3 Juni	10	20	8	1 Dec.
14	19	24	7	14	24	12	5
18	23	28	11	18	28	16	9
22	27	2 Dec.	15	22	1 Juni	20	13
26	31	6	19	26	5	24	17
2 Marts	4 Febr.	10	23	30	9	28	21
6	8	14	27	3 Sept.	13	1 Febr.	25
10	12	18	1 Juli	7	17	5	29
14	16	22	5	11	21	9	2 Jan.
18	20	26	9	15	25	13	6
22	24	30	13	19	29	17	10
26	28	3 Jan.	17	23	3 Juli	21	14
30	3	7	21	27	7	25	18
3 April	6	11	25	1 Okt.	11	1 Marts	22
7	12	15	29	5	15	5	26
11	16	19	2 Avg.	9	19	9	30
15	20	23	6	13	23	13	3 Febr.
19	24	27	10	17	27	17	7
23	28	31	14	21	31	21	11
27	1 April	4 Febr.	18	25	4 Avg.	25	15
1 Maj	5	8	22	29	8	29	19
5	9	12	26	2 Nov.	12	2 April	23
9	13	16	30	6	16	6	27
13	17	20	3 Sept.	10	20	10	3 Marts
17	21	24	7	14	24	14	7
21	25	28	11	18	28	18	11
25	29	4 Marts	15	22	1 Sept	22	15
29	3 Maj	8	19	26	5	26	19
3 Juni	7	12	23	30	9	30	23
6	11	16	27	4 Dec.	13	4 Maj	27
10	15	20	1 Okt.	8	17	8	31
14	19	24	5	12	21	12	4 April
18	23	28	9	16	25	16	8
22	27	1 April	13	20	29	20	12
26	31	5	17	24	3	24	16
30	4 Juni	9	21	28	7	28	20

Jagttabel

i Henhold til Jagtloven af 28. April 1931.

Vildtet	Maa jages
Kron- og Daahind	1. Jan.—28. Febr. og 1. Okt.—31. Dec.
Raabukke og Sikahjorte	15. Maj—31. Juli og 1. Okt.—31. Dec.
Raa- og Sikahind	1. Okt.—31. Dec.
Harer	1. Okt.—18. Dec.
Fiskehejrer og Regnsporer	1. Juli—31. Dec.
Svømmænd (undt. Graaand) Graa- gæs, Vandhøns, Vadefugle (undt. Fiskehejre, Skovsnæppe, Rørdrum, Skehejre, sort og hvid Stork, Traner, Trapper, Præstekraver, Stenvendere og Klyder), Ringdue, Huldue og Skovskade	1. Aug.—31. Dec.
Taffelænd og Maager (undt. Hav- maager)	1. Jan.—31. Jan. og 1. Aug.—31. Dec.
Vandrefalk, Duehøg, Spurvehøg og Kærhøg	1. Jan.—31. Marts og 1. Aug.—31. Dec.
Skarver og Havmaager	1. Jan.—30. April og 1. Aug.—31. Dec.
Dykænd (undt. Taffeland og Skal- leslugere)	1. Jan.—28. Febr. og 1. Sept.—31. Dec.
Agerhøns, Grouse og Vagtel	18. Sept.—1. Nov.
Urhaner	15. Juli—31. Juli og 18. Sept.—31. Dec.
Tjurhaner	18. Sept.—31. Dec.
Skalleslugere, Alkefugle, Lappe- dykkere, Lommer, Kjøver, Storm- fugle, Musvaage og Hvespevaage, Alliker, Solsort, Sjægger og an- dre Drosler	18. Sept.—31. Dec. og 1. Jan.—31. Jan.

Vildtet	Maa jages
Skovsnæppe	24. Sept.—31. Dec. og 1. Jan.—7 April
Fasaner	1. Okt.—31. Dec.
Kron- og Daahjorte, Ræve, Grævlinger, Oddere, Maarer, Ildere, Væseler, Muldvarpe, Kaniner, Egern, Sæler og Hvaler, Graaspurve, Krager, Raager, Husskader og Vildgæs (undt. Graagæs).	Maa jages hele Aaret
Pindsvin og Flagermus, Urhøns og Tjurhøns, Rørdrum, Skehejre, sort og hvid Stork, Traner, Trapper, Præstekraver, Stenvendere og Klyder, Svaner, Gravand og Terner, Ørne, Glenter, Ugle, Falke, Turtelduer og Steppenhøns, Klatrefugle (Gøge, Vendehals og Spætter), Ravn samt alle ikke særlig nævnte Fugle	Fredet hele Aaret.

Fredningstabel for Ferskvandsfisk.

For saa vidt der ikke ved Oprettelse af Fiskeriregulatoriv for det paagældende Vand er foretaget Afgivelser herfra, gælder der følgende almindelige Fredningstider (Ferskvandsfiskeriloven af 31. Marts 1931, § 16):

Laks, Havørred og Sørred samt Bækørred	1. Nov.—31. Dec.
Gedde, Aborre og Stalling	1. April—30. April
Sandart	1. Maj—31. Maj
Helt og Snæbel	15. Nov.—14. Dec.

Alle andre Fiskearter (og ligesaa Krebs) er ikke fredede efter Loven, hvorimod der for en Del Arter er fastsat Mindstemaal (§ 15).

Porto-Takster.

	Landsporto	Lokalporto
Breve indtil 50 gr., frankerede	15 Øre	10 Øre
50—250 gr. —	25 ”	15 ”
250 gr—1 kg —		50 Øre
Brevkort , enkelte, —	10 Øre	7 Øre
med betalt Svar —	20 ”	14 ”
Tryksager indtil 50 gr	5 ”	4 ”
50—250 gr	10 ”	7 ”
250 gr—1 kg		25 Øre
Do. Vægt 5 kg og derunder, alene indeholdende Reliefskrift t. Brug f. Blinde	5 Øre pr. 1000 gr	
Vareprøver og blandede Forsendelser indtil 50 gr, frankerede	5 Øre	4 Øre
50—250 gr —	10 ”	7 ”
250—500 gr —		25 Øre

For **Anbefaling** af Breve, Brevkort, Tryksager, Vareprøver og blandede Forsendelser betales yderligere 25 Øre; anbefalede Forsendelser skal forudfrankeres.

Ekspresbreve 40 Øre (til Udlandet 60 Øre) + Porto.

For **Ilbefordring** (Brevforsendelser af Vægt over 250 gr) betales foruden Brevporto en Tillægsporto af 1 Kr.

»**Søndagsbreve**«. Foruden den almindelige Porto erlægges 10 Ørc. Paa Konvoluten bør der staa: »Søndagsbreve« og den forsynes med Diagonalkryds.

Søndagsbreve udbringes kun i Postkontorenes Bydistrikter.

Værdibreve Beløb indtil 1000 Kr. ..	50 Øre	}	+ Brevporto som ovenfor anført for Breve af samme Vægt
Beløb 1000—2000 Kr.	55 ”		
” 2000—3000 ”	60 ”		
” 3000—4000 ”	65 ”		

o. s. fr. 5-Øre mere for hvert 1000 Kr.

Pakker, almindel. 1 kg og derunder 40 Øre

fra 1—3 kg
 50 ” |

fra 3—5 kg
 60 ” |

fra 5—6 kg
 80 ” |

og derefter

20 Øre for hvert følgende kg.

Pakker med angiven Værdi: Vægtporto som for almindelige Pakker + Værdiporto 50 Øre for det første 1000 Kr. af Værdien og 5 Øre for hvert 1000 Kr. mere.

For **Anbefaling** af Pakker betales yderligere 25 Øre; anbefalede Pakker skal forudfrankeres.

Ilpakker: Foruden den sædvanlige Porto 1 Kr. mere for hver 5 kg eller Dele deraf.

Fra 1. Juli 1930 er indført de saakaldte Brevpakker indtil en Vægt af 1 kg koster 25 Øre. 45×20×10 cm, Rulleform 45×15 cm. **Maa ikke indeholde skriftlige Meddelelser.**

 Danskernes Historie Online
 Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Postanvisninger , Beløb indtil 25 Kr.	25 Øre
Beløb 25—100 Kr.	40 ”
» 100—300 ”	55 ”
» 300—1000 ”	70 ”
Postoprævninger , Beløb indtil 25 Kr.	30 ”
Beløb 25—100 Kr.	45 ”
» 100—300 ”	60 ”
» 300—1000 ”	75 ”

TIL UDLANDET.

Finland, Norge og Sverrig:

Breve indtil 20 gr	15 Øre
» 125 gr	30 ”
» 250 gr	45 ”
» 500 gr	60 ”
over 500 gr 25 Øre for de første 20 gr, og 15 Øre for hver efterfølgende 20 gr.	
Brevkort	10 Øre
Tryksager pr. 50 gr	7 ”
Postanvisninger (Sverrig, Norge) indtil 5 Kr.	30 ”
» 50 ”	40 ”
» 100 ”	50 ”
» 250 ”	60 ”

Det øvrige Udland:

Breve indtil 20 gr	30 Øre
og for hver følgende 20 gr	15 ”
Brevkort	20 ”
med betalt Svar	40 ”
Tryksager pr. 50 gr	7 ”

Højeste Vægt for Tryksager til Udlandet er 2 kg. Dog kan enkeltvis forsendte Bøger veje indtil 3 kg.

Vareprøver pr. 50 gr 7 Øre. Højeste Vægt 500 gr.

Postanvisninger: Indtil 25 Kr.	35 Øre
fra 25—50 Kr.	45 ”
fra 50—100 ”	70 ”
fra 100—250 ”	100 ”
fra 250—500 ”	200 ”
fra 500—720 ”	300 ”

(Herunder ogsaa til Finland).

Fra 1. November af er der etableret Udvæksling af Postoprævningspakker mellem Danmark og U. S. A.

Ekspresspakker til Udlandet 90 Øre ekstra.

NB. Udland. Det dansk-tyske Grænsepostomraade: Porto for Breve og Brevkort forhøjes ikke!

Metrisk Maal og Vægt.

Længdemaal.

1 Mil er $7\frac{1}{2}$ Kilometer er 7500 Meter.

1 Meter er $3\frac{1}{2}$ ($3,496$) Fod. 1 Centimet, er $\frac{3}{12}$ ($0,4167$) Tommer.

1 Alen er 57 Centimeter, 20 Alen $11\frac{2}{5}$ Meter.

Rummaal.

1 Kubikmeter er $42\frac{1}{2}$ ($42,481$) Kubikfod).

Alfabetisk Markedstortegnelse for 1935 med Tilføjelse af Torvedage.

(Sluttet 26. Maj 1934. Om øventuolle Forandringer vil der senere ske Bekendtgørelse i forskellige Dagblade).

Sjælland, Møen, Samsø og Bornholm.

- Frederikssund**, Torvedag hver Mandag og Torsdag. Anden og fjerde Tirsdag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer. 24. April Heste; 4. Nov. (Efteraarsmarked) og 20. Dec. (Julemarked) Heste og Kreaturer.
- Haslev**, 7. Marts Heste og Kreaturer, særlig Heste; 9. Maj, 13. Sept. og 4. Nov. Kreaturer.
- Hillørd**, Torvedag hver Mandag og Torsdag; hver Lørdag fra 1. Maj til 31. Okt. Torvedag med Haveprodukter. Første og tredje Tirsdag i hver Maaned Marked med Kreaturer. 2. Maj (Føraarsmarked) Heste og Kreaturer; 2. Nov. (Efteraarsmarked) Heste og Kreaturer.
- Holbæk**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 20. Febr. Heste; 13. og 27. Marts, 10. April, 19. Juni (Sommermarked) og 16. Okt. Heste og Kreaturer; 27. Nov. (Efteraarsmarked) Kreaturer.
- Jyderup**, 1. April og 14. Okt. Heste og Kreaturer.
- Kalundborg**, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag. 11. Febr., 27. Marts, 6. Maj (Føraarsmarked), 17. Juli (Sommermarked), 17. Sept. og 7. Nov. (Efteraarsmarked) Heste og Kreaturer.
- Korsør**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 15. Juni (Sommermarked) Heste og Kreaturer.
- Køge**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 2. Jan., 6. Febr., 13. og 27. Marts, 10. April, 24. Maj (Føraarsmarked), 12. Juni, 23. Juli, 4. og 17. Sept., 2. og 30. Okt. (Efteraarsmarked), 4. og 20. Dec. (Julemarked) Heste og Kreaturer.
- Nykøbing**, 18. Febr. Heste; 15. April Kreaturer; 17. Juni (Sommermarked) og 23. Sept. (Høstmarked) Heste og Kreaturer; 16. Dec. Heste.
- Næstved**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver første Lørdag Marked med Heste, Lødekøer og Levekvæg. Hver Tirsdag Eksportmarked med Kreaturer. Hver tredje Onsdag Heste og Levekvæg; 21. Maj (Føraarsmarked), 16. Juli (Sommermarked), 17. Sept. (Høstmarked), 19. Nov. (Efteraarsmarked).
- Præste**, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag, anden Mandag i hver Maaned Heste og Kreaturer.
- Ringsted**, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag. Anden og fjerde Tirsdag i hver Maaned Marked med Kreaturer og Heste; 26. Marts (Føraarsmarked), 11. Juni (Sommermarked), 24. Sept. (Høstmarked), 12. Nov. (Efteraarsmarked) og 10. Dec. (Julemarked).

Roskilde, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Mandag paa Hestetorv Torvedag for Handel med Smaagrise. 7. Jan., 4. Febr., 1. og 11. Marts, 5. April, 14. Maj (Førsaarsmarked), 3. Juni, 1. Juli, 5. Aug., 2. og 23. Sept. (Pøremarked), 4. Nov. (Efteraarsmarked) og 2. Dec. Heste og Kreaturer.

Slagelse, første og tredje Tirsdag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer. 7. Maj (Førsaarsmarked), 2. og 3. Juli (Sommermarked), 17. Sept. (Høstmarked) samt 5. og 6. Nov. (Efteraarsmarked) Heste og Kreaturer.

Sorø, 8. og 22. Marts, 12. April, 20. Maj, 21. Juni (Sommermarked), 18. Sept. (Høstmarked), 11. Okt., 8. Nov. og 13. Dec. Heste og Kreaturer.

Store Hedinge, 5. og 19. Marts, 2. April, 21. Maj (Førsaarsmarked) og 18. Okt. (Efteraarsmarked) Heste og Kreaturer.

Vordingborg, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Første Fredag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer.

Lolland og Falster.

Maribo, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 28. Febr., 12. og 26. Marts, 13. Juni (Sommermarked) og 17. Sept. Heste og Kreaturer.

Nakskov, Torvedag hver Lørdag; hver Tirsdag Torvedag med levende Kreaturer. 21. Febr., 7. og 21. Marts, 1. og 22. Okt. samt 12. Nov. Heste og Kreaturer.

Nykøbing, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Tirsdag Eksportmarked med Kreaturer. 1. Marts Heste; 24. April, 17. Juli (Sommermarked), 2. Okt. og 13. Nov. Heste og Kreaturer.

Sakskøbing, Torvedag hver Lørdag. 5. og 19. Marts Heste og Kreaturer; 9. Juli (Sommermarked) og 4. Okt. Kreaturer; 4. Nov. Heste og Kreaturer.

Stubbekebing, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 4. Juli og 12. Sept. Heste og Kreaturer.

Fyn, Langeland og Æro.

Odense Amt.

Aarup, 22. Jan., 19. Marts, 8. Maj, 10. Sept. og 6. Nov. Heste og Kreaturer.

Assens, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, første Lørdag i hver Maaned med lev. Kreaturer. 19. Febr., 2. og 26. Marts, 28. Juni, 18. Sept. og 12. Nov. Heste og Kreaturer.

Bogense, Torvedag hver Torsdag, første Torsdag i hver Maaned med lev. Kreaturer. 5. Febr. Heste; 28. Febr., 12. Marts og 7. Maj Heste og Kreaturer; 11. Juli Heste; 24. Sept., 5. Nov. og 17. Dec. Heste og Kreaturer.

Glamsbjerg, 7. Marts, 30. April og 8. Okt. Heste og Kreaturer.

Kerteminde, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 22. Febr., 9. Marts, 7. Juni, 12. Okt. og 20. Nov. Heste og Kreaturer.

Middelfart, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 6. Febr., 1. og 23. Marts, 1. Maj, 10. Juli, 19. Sept. og 1. Nov. Heste og Kreaturer.

Odense, Torvedag hver Mandag, Onsdag og Lørdag. Hver Mandag (eller, hvis Helligdag, den paafølgende Tirsdag) Eksportmarked med Heste og Kreaturer. 9. Juli (St. Knud) Heste.

Svendborg Amt.

Brobyværk, 23. Marts og 16. Okt. Heste og Kreaturer.

Faaborg, Torvedag hver Tirsdag, Torsdag og Lørdag; anden Tirsdag i hver Maaned, undtagen Juni, Juli og Aug., med lev. Kreaturer. 31. Jan. Heste; 26. Febr., 14. Marts, 13. Juni, 1. Okt. og 2. Nov. Heste og Kreaturer.

Marstal, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 31. Maj og 27. Sept. Heste og Kreaturer.

Nyborg, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, hver Lørdag med lev. Kreaturer. 27. Febr. og 15. Marts Heste og Kreaturer; 10. Juli Heste; 11. Okt. og 8. Nov. Heste og Kreaturer.

Ringe, 22. Marts, 1. Juni, 5. Okt. og 7. Nov. Heste og Kreaturer.

Rudkøbing, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag. 21. Marts, 14. Juni og 9. Nov. Heste og Kreaturer.

Svendborg, Torvedag hver Onsdag og Lørdag; hver Onsdag Eksportmarked med lev. Kreaturer. 9. Jan., 20. Febr., 6. og 20. Marts, 15. Maj, 18. Juli, 9. Okt., 1. og 21. Nov. Heste og Kreaturer.

Ærøskøbing, Torvedag hver Onsdag og Lørdag; anden Tirsdag i hver Maaned Torvedag med lev. Kreaturer. 8. Marts, 10. Juli og 3. Okt. Heste og Kreaturer.

Jylland.

Hjørring Amt.

Brønderslev, hver Mandag, hele Aaret Marked med Kreaturer; anden Mandag i hver Maaned (i Marts og Sept. den første Mandag) Heste.

Frederikshavn, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, fra Okt. til Jul hver Lørdag med lev. Kreaturer. 19. Jan., 11. April, 23. Sept. og 10. Okt. Heste og Kreaturer.

Hjallerup, første Mandag hver Maaned Kreaturer; fjerde Torsdag hver Maaned samt de to første samlede Søgningedage i Juni Hest og Kreaturer.

Hjørring, Torvedag hver Onsdag. Hver Mandag hele Aaret Marked med Kreaturer; 23. Jan. Heste; 9. og 30. Marts Heste og Kreaturer; 29. Maj og 26. Juni Heste; 21. Sept. og 19. Okt. Heste og Kreaturer.

Sindal, hver Mandag Marked med Kreaturer. 18. Febr., 15. Marts, 29. April, 22. Juli, 20. Sept., 18. Okt. og 3. Dec. Heste og Kreaturer.

Aalborg Amt.

Aalborg, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Tirsdag Eksportmarked med Kreaturer. 25. Jan. og 22. Febr. Heste; 12. Marts og 11. Dec. Heste og Kreaturer.

Løgster, Torvedag hver Lørdag; sidste Tirsdag i hver Maaned Torvedag med lev. Kreaturer. 6. April, 17. Juli, 14. Sept., 14. Okt. og 18. Nov. Heste og Kreaturer.

Nibe, Torvedag hver Mandag og Fredag, anden og tredje Mandag i hver Maaned med lev. Kreaturer. 28. Jan., 18. Marts, 6. Maj, 17. Juni, 9. Sept., 4. Okt. og 4. Nov. Heste og Kreaturer.

Nørre Sundby, Torvedag hver Onsdag og Lørdag; hver Tirsdag fra Oktober til Fastelavn Torvedag med Kreaturer. 17. Jan. Heste og Kreaturer; 21. Febr. Heste; 18. Marts, 17. April og 4. Okt. Heste og Kreaturer.

Thisted Amt.

Nykøbing, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, hver anden Lørdag mellem Mikkelsdag og Jul med lev. Kreaturer. 7. Jan., 20. Febr., 19. Marts og 8. April Heste og Kreaturer; 8. Juni Heste; 20. Juli, 21. Sept. og 11. Okt. Heste og Kreaturer.

Thisted, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 8. Jan. Heste og Kreaturer; 19. Febr. Heste; 11. Marts, 10. April og 6. Maj Heste og Kreaturer; 7. Juni Heste og Uld; 8. Juli, 3. og 27. Sept., 9. Okt. Heste og Kreaturer.

Viborg Amt.

Skive, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 2. og 29. Jan., 5. Marts, 9. April og 9. Maj Heste og Kreaturer; 11. Juni Heste; 22. Juli, 7. og 30. Sept. og 11. Nov. Heste og Kreaturer.

Viborg, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, sidste Lørdag i hver Maaned og fra Mikelsdag til Jul hver Lørdag med lev. Kreaturer; anden og fjerde Lørdag fra Okt. til og med April Heste og Kreaturer. 1. og 29. Juni (Snapstingsmarked), 23. Juli, 31. Aug., 23. og 24. Sept. (Toftemarked) Heste og Kreaturer.

Randers Amt.

Grenaa, Torvedag hver Lørdag. 25. Jan., 8. Marts, 13. April, 25. Maj, 4. Juli, 17. Aug., 27. Sept., 5. Nov. og 3. Dec. Heste og Kreaturer.

Hobro, Torvedag hver Fredag. 18. Jan., 15. Febr., 14. Marts, 11. April, 10. Maj, 14. Juni, 5. Juli, 9. Aug., 19. og 20. Sept., 18. Okt., 8. Nov. og 6. Dec. Heste og Kreaturer.

Mariager, Torvedag første og tredje Torsdag i hver Maaned med Kreaturer; første Torsdag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer.

- Randers**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Onsdag Eksporthandel med Kreaturer. Lørdag med Levekvaeg. 5. Jan., 2. og 16. Febr., 2. og 16. Marts, 6. April, 25. Maj, 28. Juni, 27. Juli, 7. Sept., 5. Okt., 2. Nov. og 13. Dec. Heste; 17. og 18. Juni Uld; 6. Sept. og 13. Dec. Kreaturer.
- Rønde**, 15. Marts, 17. Sept. og 16. Nov. Heste og Kreaturer.

Aarhus Amt.

- Aarhus**. Mandag Eksporthandel med Kreaturer paa Kvægtorvet. Lørdag alm. Torvedag med Landbrugsprodukter paa Byens Torve. 7. Jan., 4. og 25. Febr., 11., 18. og 25. Marts Heste, 2. April, 6. Maj, 8. Juli, 15. Okt. og 14. Dec. Heste og Kreaturer.
- Brædstrup**, 4. Febr., 4. Maj, 20. Juli og 18. Okt. Heste og Kreaturer.
- Hadsten**, tredje Torsdag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer.
- Horsens**, Torvedag hver Onsdag og hver Lørdag. Hver Onsdag Eksporthandel med lev. Kreaturer. 9. Jan., 6. og 27. Febr. samt 13. Marts Heste, 20. og 27. Marts, 3. og 29. April, 13. og 14. Juni, 31. Juli, 27. Sept., 23. Okt. Heste og Kreaturer, 28. Sept. Avlsdyr.
- Odder**, 3. Jan., 22. Febr., 29. Marts, 26. April, 26. Juli, 13. Sept. og 15. Nov. Heste og Kreaturer.
- Ry**, 17. April, 14. Maj, 5. Sept. og 16. Okt. Heste og Kreaturer.
- Silkeborg**, Torvedag hver Lørdag. Første Lørdag i hver Maaned samt 24. April og 26. Sept. Heste og Kreaturer.
- Skanderborg**, Torvedag hver Fredag, første Fredag i hver Maaned samt alle Frøddage i Fasten og fra 1. Nov. til Jul med lev. Kreaturer; 8. Jan., 5. og 26. Febr. samt 12. Marts Heste; 19. og 26. Marts, 15. Maj, 12. Juni, 29. Juli, 10. Sept. og 22. Okt. Heste og Kreaturer.

Vejle Amt.

- Brande**, 23. Febr., 1. April, 6. Maj, 26. Juli, 23. Sept. og 22. Nov. Heste og Kreaturer.
- Bærkop**, 12. April, 12. Juli, 4. Okt. og 6. Dec. Heste og Kreaturer.
- Egtved**, 29. April og 3. Okt. Heste og Kreaturer.
- Fredericia**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 7. Marts, 1. Maj, 12. Juli og 15. Nov. Heste og Kreaturer.
- Give**, 19. Febr., 19. Marts, 26. April, 8. Juli, 4. Sept., 24. Okt. og 19. Nov. Heste og Kreaturer.
- Jøllinge**, 10. Maj og 24. September Heste og Kreaturer.
- Kolding**, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. Hver Tirsdag Eksporthandel med Kreaturer. 11. Jan., 8. Febr., 1. og 15. Marts Heste; 22. og 29. Marts, 25. April, 4. Maj, 17. Juli, 17. Sept. og 11. Okt. Heste og Kreaturer.
- Vejle**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Lørdag Levekvaeg. 10. Jan., 7. og 28. Febr. og 14. Marts Heste; 21.

og 28. Marts, 4. og 30. April, 15. Juni, 28. Sept. og 25. Okt. Heste og Kreaturer.

Ringkøbing Amt.

- Herning**, Torvedag hver Tirsdag og Fredag samt alle Markedsdage. 9. Jan., 8. Febr., 9. Marts, 9. April, 11. Maj, 28. Juni, 20. Juli, 30. Aug., 5. Okt., 8. Nov. og 11. Dec. Heste og Kreaturer.
- Holstebro**, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag, hver anden Tirsdag fra anden Tirsdag efter Oktobermarkedet til Jul med Kreaturer. I Kreaturksportstaldene hver Mandag Kreaturer. 9. Jan. Heste og Kreaturer; 16. Febr. Heste; 20. Marts, 13. April, 4. Maj, 12. Juni, 24. Juli, 9. Sept., 3. Okt. og 16. Nov. Heste og Kreaturer.
- Lemvig**, Torvedag hver Lørdag. 25. Marts, 11. Juni, 26. Aug., 1. Okt. og 15. Nov. Heste og Kreaturer.
- Ringkøbing**, Torvedag hver Lørdag, 5. Febr. Heste; 25. April, 25. Juli, 27. Aug. og 7. Okt. Heste og Kreaturer.
- Skjern**, 14. Febr., 18. Marts og 12. Nov. Heste og Kreaturer; 27. Juli Heste.
- Struer**, 3. Jan., 27. Marts, 12. Juli, 3. Sept. og 15. Nov. Heste og Kreaturer.
- Tarm**, 29. April, 11. Sept. og 8. Okt. Heste og Kreaturer.
- Vinderup**, 12. Febr., 30. Marts, 30. April, 17. Juli, 1. Okt. og 12. Nov. Heste og Kreaturer.

Ribe Amt.

- Bramminge**, Torvedag om Tirsdagen. 25. Marts, 1. Maj, 29. Juli, 24. Sept. og 7. Okt. Heste og Kreaturer.
- Brorup**, 11. Marts, 2. Maj og 26. Sept. Heste og Kreaturer.
- Esbjerg**, Torvedag hver Lørdag. Hver Onsdag Eksportmarked med Kreaturer. 1. Febr., 26. April og 20. Sept. Heste og Kreaturer.
- Foldingbro**, 15. Maj og 28. Sept. Heste og Kreaturer.
- Grindsted**, 27. Marts, 3. Maj, 26. Juni, 5. Sept., 8. Okt. og 18. Nov. Heste og Kreaturer.
- Gørding**, 27. April og 5. Okt. Heste og Kreaturer.
- Holsted**, 7. Jan., 11. April, 26. Aug. og 9. Nov. Heste og Kreaturer.
- Lunderskov**, 27. April og 19. Sept. Heste og Kreaturer.
- Ribe**, Torvedag hver Lørdag. 6. Febr., 9. Marts, 6., 13. og 30. April, 13. Maj, 14. Juni, 30. Juli, 21. Sept., 8. og 21. Okt. samt 2. og 19. Nov. Heste og Kreaturer.
- Varde**, Torvedag hver Torsdag. 8. Jan., 7. Febr., 8. og 26. Marts, 23. April, 7. Maj, 15. Juni, 9. og 31. Juli, 12. Sept., 9. Okt. og 20. Nov. Heste og Kreaturer.
- Vejen**, 24. April, 28. Juni og 11. Sept. Heste og Kreaturer.
- Vejrup**, 16. April og 25. Sept. Heste og Kreaturer.
- Vorbasse**, 6. April, 1. Aug. og 14. Okt. Heste og Kreaturer.

De sønderjydske Landsdele.

Haderslev Amt.

- Agerskov**, 7. Maj og 1. Okt. Heste og Kreaturer.
Branderup, 27. April og 19. Okt. Heste og Kreaturer.
Christiansfeld, 27. April, 4. Maj, 19. og 26. Okt. Heste og Kreaturer.
Gram, 8. Maj og 19. Okt. Heste og Kreaturer.
Haderslev, ugentlig hver Mandag Eksportmarked med Kreaturer. Hver Mandag Marked med Heste og Kreaturer samt Tirsdagene 30. April, 16. Juli og 24. Sept., 8. Jan., 4. og 18. Marts stort Hestemarked; 29. April (Foraarsmarked), 15. Juli (Sommermarked) og 23. Sept. (Efteraarsmarked).
Jels, 17. April og 16. Okt. Heste og Kreaturer.
Over Jersdal, 10. April og 2. Okt. Heste og Kreaturer.
Rødding, 26. April og 17. Okt. Heste og Kreaturer.
Sommersted, 27. April og 21. Sept. Heste og Kreaturer.
Toftlund, 2. Maj og 15. Okt. Heste og Kreaturer.
Vojens, ugentlig hver Fredag med Grise og Landbrugsprodukter.

Aabenraa Amt.

- Aabenraa**, ugentlig hver Tirsdag Eksportmarked med Kreaturer. 5. Marts, 16. Juli og 15. Okt. Heste og Kreaturer. 23. April, 7. og 14. Maj, 22. Okt. og 5. Nov. Kreaturer; 20. Decbr. Heste.
Bolderslev, 24. April og 2. Okt. Heste og Kreaturer.
Bov (v. Padborg) 30. April og 24. Sept. Heste og Kreaturer. Hver Fredag med Grise.
Graasten, 2. Maj og 3. Okt. Heste og Kreaturer. Hver Mandag Grisetorv.
Hellevad, 1. Maj og 9. Okt. Heste og Kreaturer.
Kliplev, 9. April og 10. Sept. Heste og Kreaturer.
Rødekro, 25. April og 17. Okt. Heste og Kreaturer.
Øster Lørum, 27. April og 28. Sept. Heste og Kreaturer.

Sønderborg Amt.

- Bro**, 4. Maj. Heste og Kreaturer.
Broager, 23. April og 1. Okt. Heste og Kreaturer.
Dyndved, 8. Juni. Heste og Kreaturer.
Nordborg, 16. April, 5. Sept. og 15. Okt. Heste og Kreaturer.
Skovby, (Als), 28. Sept. Heste og Kreaturer.
Sønderborg, hver Mandag Marked med Kreaturer. Første og tredje Fredag hver Maaned Lovekvæg. 24. Jan., 25. April og 17. Okt. Heste.
Ullerup (Sundeved), 11. Sept. Heste og Kreaturer.

Tønder Amt.

- Arnum**, 6. Maj og 2. Okt. Heste og Kreaturer.
Brædebro, 15. April og 14. Okt. Heste og Kreaturer.

- Bylderup-Bov**, 25. April, 1. Aug. og 10. Okt. Heste og Kreaturer.
- Højer**, 15. April, 5. og 12. Okt. Heste og Kreaturer.
- Løgumkloster**, 19. Marts, 7. Maj, 18. Juni, 20. Aug. og 22. Okt. Heste og Kreaturer.
- Ravsted**, 6. Maj og 21. Okt. Heste og Kreaturer.
- Skærbæk**, 11. April, 2. Maj, 3. og 16. Okt. Heste og Kreaturer.
- Tinglev**, 17. April, 1. Maj, 23. Aug. og 16. Okt. Heste og Kreaturer.
- Tønder**, ugentlig hver Tirsdag Eksportmarked med Kreaturer. 8. Marts, 12. og 26. April, 3. 10. og 24. Maj, 5. Juli, 2. Aug., 6. og 20. Sept., 4., 11., 18. og 25. Okt., 1. og 8. Nov. Heste og Kreaturer.

Torvedage.

Haderslev : Mandag og Fredag.	Tinglev : Lørdag.
Aabenraa : Tirsdag og Lørdag.	Jels : Lørdag.
Sønderborg : Onsdag og Lørdag.	Christiansfeld : Lørdag.
Tønder : Tirsdag og Fredag. *)	Løgumkloster : Torsdag.
Vojens : Onsdag.	Skodborg : Torsdag.
Redding : Onsdag.	Gramby : Onsdag (Grise).
Skærbæk : Lørdag.	Arnum : Fredag (Grise).
Toftlund : Lørdag.	Branderup : Fredag (Grise).
-

*) Falder Fredagen paa en Helligdag, afholdes Markedet Torsdag før Markedsdagen.

Fra Aabenraa By og Amt.

» CERES «

KONTROLLEREDE

FODERBLANDINGER

til

Malkekvæg og Fjerkræ

EFFEKTIV OG UAFHÆNGIG

KONTROL

» CERES «

Korn- og Foderstofforretning,
Aktieselskab — Aabenraa.

Den Nordslesvigske Folkebank

A a b e n r a a

Aktieselskab

Stiftet 1872

Telefon
Nr. 6 - 7 - 53.

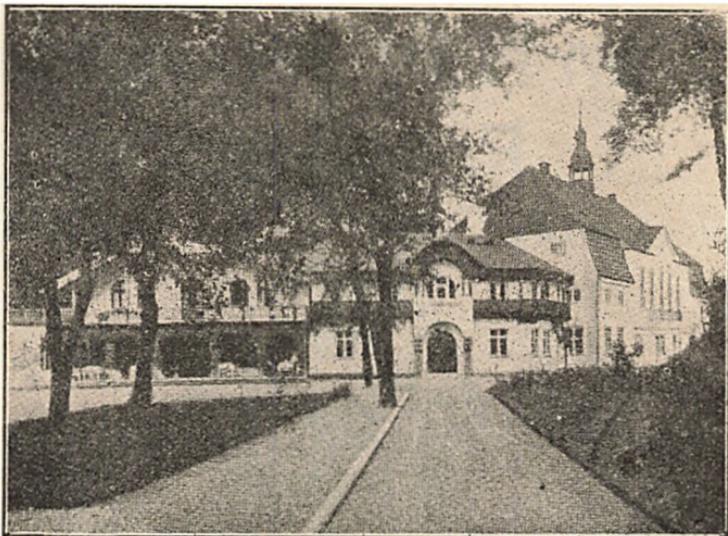
Telegram-
Adresse:
„Folkebanken“

Udfører alle Bankforretninger paa
kulante Vilkaar.

Indskud modtages til Forrentning.
Diskontering af Veksler - Udlaan paa Kassekredit
Hjemmesparebøsser udlaanes.
Ordning af Kreditforeningslaan
Køb og Salg af Værdipapirer og fremmed Valuta.
Inkasso — Boxafdeling.

Afdelinger:

Bolderslev....	Telefon 4	Hellevad	Telefon 13
Bovrup	Varnæs 6	Hjordkær....	„ 21
Følsted.....	28	Røde Kro ...	„ 16
		Varnæs	„ 45

*Folkehjem er det billigste Hotel
Folkehjem er Landboernes Hotel
Folkehjem er Danskhedens Hotel
Folkehjem er Byens Hotel*

FOLKEHJEM, Aabenraa. Tlf. 257.
HOTEL - RESTAURANT

*Hyggelege Lokaler for Selskaber paa indtil
400 Personer. 1. Klasses Køkken.*

V n Dem til at bruge

J. P. Junggreens Skraatobakker

C. C. RODE - AABENRAA

Juveler og Guldmed - Aabenraa

Grundlagt 1855 Storegade 28 Telefon 260

Stort Lager i Guld-, Sølv-, Tin og Nikkelvarer.

C. F. Rosenvold .: Aabenraa

Altid stort Lager i Selet j.

Telefon 116

Søndergade 6

Landbrugsbøger - Regnskabsbøger - Faglitteratur

PETER N. ANDRESEN

Boghandel

Store Torv 6, Aabenraa

Telefon 69

HUSK, at alt i
*Herre-Konfektion, Arbejdstøj og
Skotøj til Damer, Herrer og Børn*

køber De bedst og billigst hos

Christian Jacobsen, Aabenraa

Herre-Garderobe og Skotøj

Søndertorv. Telefon 356

Naar De ønsker 1 Kls Maskiner, henvend Dem
saa til Sønderjyllands største Maskinfirma

Dansk Maskinoplæg^A|s

Jørgen M. Hansen

Telefon 244

Aabenraa

Nørreport 3

Billigste Priser. Bedste Betalingsbetingelser. Største Garanti.

*Største Lager i det sydlige Jylland af Reservedele til alle
Slags Landbrugsmaskiner.*

GRUNDLAGT 1844.

A|s Hoffgaard - Aabenraa

Hove-afdelinger:

Manufaktur - Konfektion - Skotøj

„UNION“s

kontrollerede Foderblanding
til Malkekvæg

*Tilvirket under Forsøgslaboratoriets
Foderstofkontrol.*

„UNION“ KORN OG FODERSTOFIMPORT A/S
Aabenraa - Haderslev. Telefon 85 og 86

Niels A. Nielsen, Malermester

Telefon 258 Aabenraa. Ramsherred 10

udfører alt til Faget henhørende Arbejde akkurat og smagfuldt
til moderate Priser. --- Alt udføres kun af bedste Materiale.
Stuk føres paa Lager, leveres efter Tegning og opsættes.
Forlang Tilbud og Beregning.

Farve- og Tapethandelen bringes i velvillig Erindring.
Bedste Fabrikater af Gulvolie, Lak og Bonevoks føres.

A/S Sønderjydsk Frøforsyning

Frøavl og Frøhandel

Klingbjerg 1 Aabenraa Telefon 47
KONTOR -- LAGER - RENSERI

Antager Avlere af Røe- og Græstrø. Fordelagtige Vilkaar.
Sælger Marktrø af de bedste i Forsøgene fastslaaede Sorter
og Stammer.

Samtlige Leveringer underkastes
Statsfrøkontrollens selvvirkende Kontrol.

Anton Nielsen -- Aabenraa

Søndergade 7

Telefon 327.

Eneste Special-Hvidevare- og
Udstyrsforretning paa Pladsen.

**KONCENTRERET
FRISKT, DANSK**

Den danske Kødeks-
trakt „BULLOX“ er
100 pCt. ren Kød-
ekstrakt fremstillet
af friskt, dansk Okse-
kød — sundhedskon-
trolleret som det Kød,
De køber i Butikerne.
Derfor er „BULLOX“
den fineste Kødeks-
trakt, der overhovedet
fremstilles, og den
har en enestaaende
Evne til at til at give
Kraft og Smag til de
Retter, den anvendes
til — „BULLOX“ er
dansk fra først til
sidst - Anvendelsen
af den betyder nye
Afsætningsmulig-
heder for Land-
brugets Produkter.

OKSEKØD

BULLOX
A/S Dansk Kødeks-trakt Co.
A a b e n r a a .

J. THORSMARK, Urmager, Aabenraa

Storegade 10

anbefaler et stort og smukt Lager i alle Sorter

**Lomme- og Stueure, Britler og
andre Optikartikler.**

Reparationer udføres nøjagtigl.

Lorenz Hansen jr.

Telefon 138 - 139 Aabenraa Telefon 138 - 139

*Isenkram - Køkkenudstyr - Galanteri
Komfurer - Vaskekedler.*

KØB KUN VEJLE

KAKKELOVNE

Komfurer, Vaskekedler og
Bygnings-Støbegods.
Gamle Ovne tages i Bytte.

JOHS. PAULSEN, Aabenraa. Tlf. 50

Th. Jacobsen - Aabenraa

Telefon 361 Farverl og kemisk Tøjrensulng Telefon 361

Arbejdet udføres i eget Værksted.

Salg af Tvist, Hørgarn, Uldgarn, og solide Klædevarer.

Har De Brug for MØBLER - ?

forbør da ogsaa om mine Priser. Bedst er billigst.
Mit Møbellager er ikke flyttet, men fremdeles i
Gaarden, Storetorv, overfor Biografen, med Privat-
bolig 1. Sal. Custenskjold Rasmussen, Aabenraa.

I. Afdeling:
Smør-Eksport-Forretning

II. Afdeling:
Teknisk Forretning

Er stædse Køber af Mejeriernes
aarlige Smørproduktioner mod
ugentlig Afregning og Kasse.

**STØRSTE DECIDEREDE
LAGER I LANDSDELEN**

Komplet Udvalg i Mejeriartikler
Speciallager i alle Slags Olier
Komplet Brandværens-Udrustning
„FRIGIDAIRE“ Køle-Anlæg
Frysevædsken „KÜHLSOLEEN“

Sønderjydske Mejeriforretning,

Telefon 87

Aabenraa

Telefon 87

Hejmdal - Aabenraa

Telefoner 32 - 33

Hejmdal er udbredt over hele Landsdelen. —

Fravore Lokalredaktioner i alle fire sønderjydske Amter bringer vi lokale Nyheder fra hele Landsdelen —

Paa Grund af Bladets Udbredelse over hele Landsdelen er Hejmdal det bedste Annonceorgan

DERES lille Annonce har altid en god Virkning i Bladet. —

Abonner paa Hejmdal.

Averter i Hejmdal.

Læser De

de nordslesvigske Landboforeningers Organ

„Nordslesvigsk Landbrugs- og Mejeri-Tidende“?

Ellers bestil det hos Posten eller gennem Deres Landboforening.

Landbrugets bedste Annonceorgan!

Graasten

Handelsbanken i Graasten

Filial af Aktieselskabet Kjøbenhavns Handelsbank.

Kontortid: 9—12 og 2—5, Lørdag 9—1

ALLE BANKFORRETNINGER UDFØRES

Hjørnet af Nygade og A. D. Jørgensensgade

GRAASTEN BOGTRYKKERI

A. RITSCHER

TELEFON 43

*anbefaler sig med alt til Faget henhørende i
smuk og korrekt Udførelse til moderate Priser*

Graasten Bank

TELEFON 125 og 225

med Afdelinger i Bov ved
Nr.Smedeby, Padborg, Krusaa,
Bovrup, Kliplev, Holbøl, Ulle-
rup, Felsted og Varnæs. —
**udfører alle almindelige
Bankforretninger.**

V. Uldalls Eftflg. - Graasten

Telefon 90

Telefon 90

Manufakturforretning

Specialitet: Sengeudstyr og Hvidevarer.
Stort Udvalg i Tricotage og Arbejdstøj

N. C. Bock

Bogbinderi —
Indramning af Billeder.

Graasten
Bog- & Papirhandel

Sønderborg.

Køb kun det bedste Frø!

Roe-, Kløverfrø - Græsfrø og Sædekorn

faas til moderate Priser hos

ALSISK FRØAVL

Aktieselskab Sønderborg Telefon 18

Alle vore Forsendelser til Foraaret staar under selv-
virkende Kontrol af Statsfrøkontrollen i København.

Paalidelige Avlere antages.

Smyk Deres Hjem med dansk Kunst!

Største Udvalg i Festgaver, Billeder, Kunstgenstande i Porcellæn
Keramik og Fajance. - Kgl. Porcellæn. - Nyheder i gode Bøger
Salmebøger — Skrivemaskiner — Kontormøbler
Agentur for Kgl. Pianofabrik, Hornung & Møller, København.

Andreas Clausens Bog- og Kunsthandel,

Sønderborg

Telefon 387

J. Lauritzen

SØNDERBORG

TELEFON 540

Cykler, Symaskiner, Skrivemaskiner, Barnevogne, Reparationsværksted.

Aktieselskabet

M o m m a r k F æ r g e

Færefart — Hotelvirksomhed

Axel Helmer.

Telefon 77

SØNDERBORG

Telefon 777

Isenkram - Husholdningsartikler - Værktøj

en gros

Vejle Støbegods

en detail

N. J. Mailand, Vinhandel

Telefon 11

Sønderborg

Telefon 11

Forlang overalt den gode, velsmagende Mailands

„Gammel-Rom“

A|s Brok & Co., Sønderborg

Telefon 176 og 177

Byggematerialer og Støbegods.

Hovedforhandler for Asbest og Bølgeplader.

Holdbare **H**abitter
Herre **H**us
Holger **H**ollensen

**Sønderjydske Landmænds Andels-
Smøreksporforening**

Sønderborg

(Grundlagt 1903)

Telefon 738 · 939 — Telegramadresse: „Ambrosia“

Mejerier, der ønsker at tiltræde Foreningen, bedes henvende sig til Formanden: Gdr. Kr. Iversen, Langagergaard pr. Avnbøl eller til Kontoret Sønderborg

S. Røygård-Petersen,
Direktør.

Jørgen Otsen's Bogtrykkeri,

Sønderborg

Kastaniealle 17

Telefon Nr. 69

J. H. Kock - Sønderborg

anbefaler det bedste til billigste Pris.

Manufaktur - Senge - Uldvarer - Tricotage

Haandarbejde - Herre-Artikler - Fjerrensning

Solid og reel Betjening.

Firmaet er oprettet 1867.

Als Husholdningskole ved Sønderborg

5 og 3 Maaneders Kursus Sommer og Vinter.

Amtsunderstøttelse kan søges.

Korte Kursus i September og Marts. Forlang Tilbud.

Folkebanken for Als og Sundeved

Sønderborg

Aktiekapital og Reserve Kr. 1.250,000.

Helmer & Jørgensen,

Sønderborg

Nordborg

bedste og billigste Indkøbssted for Manufakturvarer,
Konfektion, Udstyr. - Herre- og Drengbeklædning

Største Udvalg!

Største Udvalg!

Strik med

S Ø N D E R B O R G

G A R N

Danmarks
bedste Garn

D. N. K.

A/s Det Nordiske Kamgarnspinderi

S Ø N D E R B O R G

Kontor og Udleveringslager:
Nørresøgade 35, København K.

Det største Udvalg!

Den bedste Vare!

Den billigste Pris!

MAGASIN
DU
NORD

JØRGEN ANDERSEN

SØNDERBORG

Nørherredhus

Forsamlingshus og Gæstgiveri.

Gode Værelser. - Flink Betjening. - Hyggelig
Sal til store og mindre Sammenkomster. —

Den tekniske Skole

Væveskolen „Askovhus“

Sønderborg.

2 Aars Erhvervs- og Lærerindeuddannelse.

Haderslev.

Sønderjyllands største Lager af

Radiomateriale -

en gros

en detail

Elektriske Artikler og Grammofoonplader.

Radiomagasin

Haderslev - Nørregade 15 - Telefon 1083

Chr. Nicolajsen's Herre- og Dame-Skrædderi
anbefales.

Herre-Lingeri i stort Udvalg.

Gravene 13.

Haderslev.

Telefon 764

Waldemar Schmidt, Haderslev

Nørregade 1 - Telefon 16

Byens ældste og største Specialforretning i Herre- og Drengekonfektion

CARL NIELSEN - BOGHANDEL

Telefon 371

HADERSLEV

Nørregade 15

GRUNDLAGT 1765

A/s NICOLAI OUTZEN

Haderslev

Telefon 73 & 74

**Haderslev Kontroll. Foderblanding.
Korn, Foderstoffer & Kunstgødning**

Peter Henningsen

Haderslev. - Telefon 169

Ure - Guld- og Sølvvarer

Paul Christiansen & Søn,

Haderslev

Bygningsartikler

Tlf. 70 - 71.

JØRGEN PETERSEN :: Haderslev

Nørregade 27 MANUFAKTURFORRETNING Telefon 660

Største Udvalg i Dame-Konfektion.

Oluf Thielst - Haderslev. Tel. 165

Mark- og Røefrø. — Kunstgødning

Gødningskalk - Høstbindegarn - Kolonialvarer

Sparekassen for Haderslev Bys Omegn

(Hjørnet Nørregade—Gravene)

modtager Spareindskud til højeste Rente paa Folio (hvortil Checkhæfter udleveres gratis) paa alm. Sparekassevilkår og paa Opsigelse. „Afdeling for Oprettelse af egne Hjem“ og Skole-Spareafdeling.

Sparekassebøger i Pragtbind til Konfirmation, Fødselsdags og Faddergave. Hjemmesparebøger udlaanes gratis.

Prioritetslaan, Konto-Kurant. Depot og Forvaltning. Boxer udlejes. Modtager Skatter og Indbetalinger til Kommuner, Amt og Stat. Modtager Rentebetalinger til alle Kreditforeninger. Telefon 133 og 134. Postkonto 8356.

Naar De vil spare Penge

hør De købe Deres Manufaktur-
varer, Konfektion, Trikotage
samt Skotøj hos

A. Hundevadt - Haderslev

PETER FREES - HADERSLEV

Gravene 6 Isenkram- og Udstyrsforretning Telefon 62

Stort Lager af Avls- og Landbrugsredskaber.

Eneudsalg af de bekendte

Morsø Kakkelovne og Komfurer

Henrik Sørensen, Haderslev

Jomfrustien - Telefon 271

Kolonial - Kaffe - Konserver - Sydfrugter

Bedste Varer! — Billigste Pris!

Hansen & Christiansen

Haderslev

Kolonialvarer en gros

Cigarer, Cigarillos og alle Slags Tobak.

fra Brødr. Braun, København.

Telegr. - Adr.: „Arimo“

Telefoner 329 & 330

Vare-

Mærke

HARMONIEN
HADERSLEV

P. HANSEN —

anbefaler sine hyggelige Selskabslokaler til større og mindre Selskaber.

1.Kl.s Køkken og Betjening.

MICHELSEN & JACOBI,

Haderslev

(Peter Orbesen)

Telefon 221

MANUF AKTURV ARER

Dame- og Børne-Konfektion :- SKOTØJ :-
Herre- og Dreng-Konfektion

Tæpper - Gardiner - Sengeudstyr

Ole Jensen's Bageri

Gaaskærgade

Telefon 670

anbefales

Telefon 670

Den overalt meget yndede

DAN-Margarine

bør spises af alle. -

Margarinefabrikken „Nordslesvig“

Haderslev.

Telefon 744

WINDS BOGTRYKKERI ●

REDAKTØR WIND

STOREGADE 23 - HADERSLEV

Flerfarvetryk - Bogarbejde - Kataloger.

H. Fahrendorff

Haderslev, Søndertorv 7, Telefon 748

Konditori og Cafe

O. P. Olling Haderslev Glarmester

Storegade 23 - Telefon 389

Eget Glassliberi Billedindramning

A. F. PETERSEN

(HOLGER PETERSEN)

Centralvarme - og sanitære Anlæg.

Telefon 226 HADERSLEV Naffet 10

MICHAEL HANSEN

Nørregade 38 - Haderslev. - Telefon 415 - 416.

Jern, Staal og Bygningsartikler.

Vojens.

Julius Nielsen - Vojens

Korn - Foderstoffer - Kunstgødning

Træløsthandel

Telefon 31

Telefon 31

Vojens Andels-Svineslagteri

TELEFON NR. 9 OG 12.

Telegram-Adresse: „Slagteriet“

Code: A. B. C. 5. Edition.

Bankkonto: Haderslev Bank A/S.

DETAILUDSALG I:

Haderslev	Vojens	Toftlund	Rødebro	Vamdrup
Tlf. 27	Tlf. 9	Tlf. 9	Tlf. 8	Tlf. 32

Reserveret.

Rødding.

Rødding Andelsmejeri

fører altid 1. Klasses:

**Børnemælk - pasteuriseret Mælk
samt Fløde Kørnemælk og Smør**

Henvend Dem til Mejeriets Udsalgsvogne eller dets
Udsalg paa Kongevej.

N. P. ANDERSEN, Rødding. Telf. 42

Byggeforsretning

FORLANG TEGNINGER OG TILBUD.

VESTKYSTEN's KIOSK,

RØDDING — TELF. 94

aaben fra Kl. 8 Morgen til Kl. 10 Aften, fører alle kendte
Dagblade og Ugeblade! Husk Søndagsavisen!

Carl L. Jensen, Vognmand,

„Sommerlyst“ Rødding Telefon 139.

Lastbilkørsel til rimelige Priser.

Varer og Dyr er forsikrede under Transporten.

Landsretssagfører Jepsen,

Rødding. Telefon 16.

KONTORDAGE:

Hver Tirsdag fra 3—5 i Gramby (Andersens Hotel)

Hver Lørdag fra 3 - 5 i Jels (Jernbanehotellet)

Hver 2. og 4. Onsdag i Maaneden i Skodborg (Vesterkro)

SPARE- OG LAANEKASSEN FOR FRØS OG KALVSLUND HERREDER

Stiftet 1872

RØDDING

Telefon 38

Alle Sparekasseforretninger udføres.

SIKRESTE PENGEANBRINGELSE.

Annoncer

til „Hejmdal“ og „Haderslev Amtstidende“ modtages paa Bladets Kontor i RØDDING. - TRYKSAGER: Kataloger, Lejlighedssange og Reklamer faas bedst og billigst gennem *Hejmdals* Kontor i Rødding, Torvet 1. Tlf. 104

Barber- og Frisør-Salon „Sanitær“

Rødning - anbefales.

NB. Kun for Herrer.

Indeh.: E. Christensen.

H. Chr. Andersen - Rødning.

Bog- og Papirhandel. — Bogbinderi.

Stort Udvalg i Billeder. — Fotoartikler. — Telf. 68.

A. J. Marcussen :-: Rødning

Urmager- og Guldsmedeforretning

Grundlagt 1844.

RØDDING HØJSKOLE

Rødning St. - Sønderjylland.

Karleskole: November - Marts. Pigeskole: Maj - Juli.
Delingslæreruddannelse ved Frede Hansen

Skoleplan sendes.

HANS LUND.

CAFE „VESTA“ - Rødning

TELEFON 79

TELEFON 79

Store hyggelige Lokaler. Eget Konditori. — Bese Røddings smukke
Omegn og drik Kaffe i Cafe „Vesta“. — Madkurve kan medbringes.

A. Andersen, Rødning. Telef. 23

Kolonial - Delikatesse - Daglig friskbrændt Kaffe.

Eneforhandler af Marius Lytjens Vine, Odense, samt P. Wulffs Cigarer

K. GUNDESEN's Urmager- og Guldsmedeforretning

RØDDING

anbefaler et stort og smukt Lager i alle Sorter Lomme- og Stueure, Brillor og
Optik-Artikler. Reparationer og Graveringer hurtigt og billigt fra eget Værksted

RØDDING TØMMERHANDEL CHR. J. RAVN

Telefon 49.

anbefaler: Tømmer, Brædder, Kalk, Cement, Tagpap, Som, Jernvinduer, Jern-
bjælker, Ierntag, Tagsten, Bolge-Skifer, Diagonal-Skifer, Drænrør.

KAKKELOVNE - KOMFURER - KUL - KOKS - BRIKETTER

ALT PAA
LAGER

Herre-, Dame- og Børnefodtøj

Grundlagt 1854

Bedste Kvalitet til billigste Priser.

Telefon 22

S. HANSEN - Skotøjsforretning - Rødning.

Nyt Arbejde udføres efter Maal, samt alt i Reparationer paa eget Værksted

R Ø D D I N G B A N K

Bankens Aktiekapital 211,000 Kr.

Bankens Reserver 70,009 Kr.

Ialt 280,500 Kr.

hefter til Sikkerhed for Kunders Indskud.

Rødding Bank er Egnens Bank, og gennem denne kommer Egnens Penge Egnen til Gode!

Rødding Andels-Slagteri

anbefaler Indkøb i vore Forretninger i Rødding og Gramby, Telefoner 131 og 75, samt ved vore Affaldsvogne af alle Slags. —

Pølser og Fedevarer, samt fersk Kød og Flæsk.

HANS JUHL - Rødding, Telefon 20.

Møbelsnedkeri - Møbelmagasin

Lager af LIGKISTER. — Alt Bygningsarbejde udføres.

Sagfører W. Ohsten

Rødding.

Telefon 56,

M. Gundersen's Kolonial- og Delikatesseforretning

Stort Udvalg i Vine og Spirituoser.

Vellagrede Cigarer i alle Prislæg.

Telefon 10, Rødding.

Rødding Møbelmagasin

Stort Lager af Møbler for alle Hjem.

LIGKISTER paa Lager. —

S. A. Sørensen - Snedkermester - Telefon 27.

Skodborg.

Skodborg Kommunes Sparekasse.

Sikreste Kapitalanbringelse.

— Kommunens hæfter for Indskud. —

Skodborg

Korn- og Foderstofforretning A|S

Telefon Nr. 4.

Korn - Foderstoffer - Kunstgødning

Gram - Gramby og Jels.

Gramby Bank A|S - Gramby

(Aktiekapital Kr. 275.000)

anbefaler sig med alle Bankforretninger.

GRAM TEGLVÆRK

anbefaler sine

Drænrør og Mursten

Barslund & Rosenberg

Telefon 38

Gramby

Telefon 38

Olie- og Støbegodslager.

Specialforretning for Centralvarmeanlæg

Ved Indkøb forlang da Gram Tæpper!

Føres i alle større Manufakturforretninger.

Gram Tæppefabrik!

JELS APOTHEK.

Jels Telefon 5

O. Kragh Petersen.

Toftlund.

Før De køber Møbler

bør De i egen Interesse aflægge et Besøg i min Møbelforretning.
Her finder De netop det, De har Brug for.
Moderne, solide Møbler i alle Stilarter og Træsorter
Mathias P. Høeg, Toftlund, Telefon 59.

H. P. POULSEN, Toftlund. Tlf. 117

Special Kaffe- og Kolonialforretning.

Byens bedste Kaffe!

Toftlund Korn- og Foderstofforretning.

Telefon Nr. 46

anbefaler alt i Korn, Foderstoffer, Gødning og statskontroll. Markfrø.
Køber alle Sorter Hjemmekorn. Højeste Dagspris

HANDELSBANKEN I TOFTLUND

Filial af Aktieselskabet Kjøbenhavns Handelsbank.

Telefoner 1 og og 32.

Kontortid 9-12 og 2-4

Alle Bankforretninger udføres. Kontorer i Arnum og Agerskov

Niels Hansen -: :- Toftlund

Bog- og Papirhandel - Bogbinderi

Fotografiapparater og Tilbehør. Værksted for Indramning af Billeder.

Hagelskade-Forsikrings-Foreningen for Nordslesvig

(Oprettet 1875)

Reservekapital ca. 94.000 Kr.

Indmeldelser modtages af Tillidsmændene. Kredsformændene og
Forretningsfører. Dir. Andersen, Toftlund. Telefon 28.

Thomas Bojsen, „Frem“

Branderup. Telefon 1.

Kolonial-, Korn- og Foderstofforretning.

HOTEL „BØRSEN“ - TØNDER

— TELEFON 89 —

Gode Værelser. Store Bilgarager. *Vilh. Nicolaisen.*

Manufakturvarer. bedst - billigst

Ehm Christensen, Tønder.

Storegade 12

Telefon 143

W. Chr. Timm, FOTO- og LÆDERVARER

TELEFON 152

T Ø N D E R

VESTERGADE 10

TØNDER - FLENSBORG (Fischer) OMNIBUS.

Sønd.	Hv.	Sønd.				Hv.	Sønd.	Sønd.
8,00	8,00	18,10	af	Tønder	an	19,00	11,30	21,45
8,35	8,35	18,45		Rens		18,25	11,10	21,10
8,45	8,45	18,55		Jyndeved		18,15	11,00	21,00
9,00	9,00	19,10		Brovderup		18,00	10,45	20,50
9,20	9,20	19,30		Krusaa		17,45	10,30	20,30
9,45	9,45	19,55	an	Flensborg	af	17,15	10,00	20,00

Hotdeplads i Tønder Gæstgivergården „Borsen“. i Flensborg „Zob“ Sommers
Hotel. Pakker og Bud besorges.

Asmus Matthiesen, Tønder

Vestergade - Telefon 446

Kolonialvarer - Delikatesser - Tobak - Cigarer

RADIO RASMUSSEN - TØNDER

ØSTERGADE 13 - TELEFON 177

P. KJÆR - Urmager og Optiker,
Tønder. Telefon 6

H. P. Lorentzen's Bogbinderi, Tønder

Telefon 106

Østergade 40

Telefon 106

*Bøger indbindes smagfuldt og billigt.
Protokoller leveres hurtigt og solidt.*

Anbefaler min Cykleforretning!

Reparationsværksted for Biler og Motorcykler.
SKOLEKØRSEL (2 Skolevogne til Raadighed)

C. F. Dela, Tønder. Tlf. 396

J. N. JEFSEN, Storegade 5, Tønder.

Telefon 341

BØGER - PAPIR - KUNST

Telefon 341

anbefaler alt i Skøn- og Faglitteratur.

Thorvald Petersens Cafè,

Tønder — Telefon 14

. . . er Landboernes Cafè.

Hans Matthiesen, Tønder,

Vestergade 5

— Telefon 334

Kolonial- og Delikatesseforretning.

K. M. Sørensens LEJEBIL!

Tønder. — Telefon 397.

H. OUTZEN, Tønder

Vestergade 57, Tlf. 81

*Ligkister og Ligtøj i stort Udvalg.
Stort Møbellager. Billige Priser.*

Ernst Fischer, Guldsmed og Gravør,
Telefon 158 T Ø N D E R Vestergade 38
Stort Udvalg i Guld-, Sølvvarer og Uhre.
Eget Værksted — Antikviteter

J. H. HYLDTOFT, Højer. Telefon 69.
Urmager - Guldsmed - Optiske Artikler.

HUSK min Lejebil og Skolebil.

K. J. Røjkjær, Højer,
Ballumvej - Telf. 73

A. R. KJÆRBY

SØNDERJYDSK TÆPPEFABRIK, HØJER

leverer de fineste anerkendte
Fabrikater i —

*Præstegaardstæpper og afpassede
Gulvtæpper med Bort*

Faas gennem Tæppe- og Manu-
fakturforetningerne. —

Løgumkloster.

Træløst - Bygningsartikler - Støbegods

Isenkram - Brændsel

Egen Cementfabrik.

A/S De vestslesvigske Træløstforretninger,

Løgumkloster Telefon 12.

Afdeling: SKÆRBÆK. - Telefon 79

HOTEL LØGUMKLOSTER

Telefon 26

(Stadt Hamburg)

Telefon 26

BYENS STØRSTE HOTEL!

Stor Sal. - Hyggelige Værelser. - God Staldplads.

Løgumkloster Kvægrensningsmidler,
Løgumkloster Kvægrensningspulver,
Vaskepulver, Strøpulver, Vaskeessens

Løgumkloster Apotek. J. Kjems.

Kolonial, Konserves, Vin, Spirituoser

Cigarer, Tobak

købes hos

H. Blaabjerg, Løgumkloster. Tlf. 95

LØGUMKLOSTER BANK

AKTIESELSKAB

Kontortid: 9-12 og 5-4. Lørdag: 9-12. — Telefon 18.

ALLE BANKFORRETNINGER UDFØRES.

GRAVMONUMENTER i Granit og Marmor!

JOHS. GEBHARDT,

Ligeledes anbefaler jeg mit Møbel- og Bygningssnedkeri.
Løgumkloster. Telefon 46.

DAGLIG FRISK MORGENBRØD

Alt i Wienerbrød og
Konditorkager.
Bager Andersen. Tlf. 87.

H. M. HANSEN - LØGUMKLOSTER

TELEFON 4

Manufaktur - Senge-Udstyr - Trikotage - Konfektion
— UDSALG AF MAGASIN DU NORDS VARER —

H. Homilius Tømmerhandel, Løgumkloster

Telefon 24

Trælast - Bygningsartikler - Støbegods
Kul - Koks - Briketter

DUCO LAKERING af Biler!

JOH. JEPPESEN, Løgumkloster. Telefon 162.

Til JULEN anbefales Cykler, Symaskiner, Støvsugere.
Barnevogne og Bubicykler. En god Dynamo-
lygte er den bedste Julegave. Alle Reservedele haves paa Lager. —

Knud Larsens Cyklehandel. Løgumkloster. Tlf. 171

Løgumkloster Boghandel v. Gunder Nissen. Tlf. 78

Stort Udvalg i Fyldepenne, Fotoartikler, Papirvarer.
Sidste Nyt i Litteratur.

Ost og Paalæg i fineste Kvalitet!

Fiske- og Grønkonserves.

Hanna Tychsen, Telefon 170.

Wilh. Mathies Byggeforretn., Løgumkloster. Tlf. 175

Spec. Restaurering af Kirker.

J. C. Hørloek, Løgumkloster, Grundlagt 1847

Telefon 77

Største og ældste Forretning i Uhre, Sølvvarer og Brillor.

Jenny Ewardsens Boghandel, Løgumkloster. Tlf. 57

Alt i Skøn- og Faglitteratur, Billeder, Keramik.
Foto Artikler — Fyldepenne i stort Udvalg.

Johs. P. Michelsen, Løgumkloster

Centralvarme- og Sanitetsanlæg.

Automatiske Pumpeanlæg.

Koldt og Varmtvandsforsyning. — Forlang Tilbud uden Forbindende.

Køb Deres Forbrug af

Blomster og Grøntsager
hos

Gartner Johansen. Telefon 30.
Byens eneste Gartner.

Giro 9791 H. N. HANSEN, Telef. 43
Kul, Koks, Briketter — Korn og Foderstoffer
Specialitet: Svinefoder „Ædelyst“.

Motto: Det bedste er det billigste i det lange Løb

Alt til Vask og Rengøring -!

Toiletartikler. — Mange fikse Smaating til Julen.

Tatol-Udsalg

Smede- og Maskinforretning

Automatiske Pumpeanlæg.

Lorens Lausen. Telefon 72,

Fodtøj.

Fodtøj.

Det største Udvalg i al Slags Fodtøj.
Reparationer udføres hurtigt og solidt.

N. A. Tæstesen, Telefon 97

Conrad Hvids Tømrerforretning

anbefales. — Telefon 177.

DANSK BØRNEBLAD

Oplysende og underholdende Ugeblad for Børn.
Rédigeret af Overlærer *Holger Skovmand*, Løgumkloster.
Indeholder meget sønderjydsK Stof

Bestilles i Konrad Jørgensens Bogtrykkeri, Kolding. Pris 1,25 Kr.
fjerdingaarlig + Porto. Ny tiltrédende Holdere faar paa Forlan-
gende det smukke Julenummer gratis, saa langt Oplaget rækker.

Notitser:

Januar

Februar

Marts

April

Maj

Juni

Notitser:

Juli

August

September

Oktober

November

December

SØNDERJYDSK BLØDFODER
 OG
SØNDERJYDSK MALKEFODER

ER UNDERKASTET

DEN KGL. VETERINÆR- OG LANDBOHØJSKOLES
 LANDØKONOMISKE FORSØGSLABORATORIUMS
 FODERSTOFKONTROL

EN MERE BETRYGGENDE KONTROL
 FINDES IKKE

VED BRUG AF VORE
 FODERBLANDINGER
 OPNAAS
FULD SIKKERHED
 OG
VIRKELIG GARANTI
 FOR FODERETS SAMMEN-
 SÆTNING OG INDHOLD

SØNDERJYDSK
FODERBLANDINGSFABRIK

TELF. 381 - 391 AABENRAA TELF. 381 - 391

